

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Інститут спеціальної педагогіки НАПН України
ВГСПО «Національна Асамблея інвалідів України»**

ПРОГРАМИ

**для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів
для розумово відсталих дітей**

**ВИХОВНА РОБОТА
5 – 10 класи**

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту України*

Київ – 2012

УДК 376-056.36(073)

ББК 74.3

П78

Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України
(Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/11-5597
від 05.07.2011)

ПРОГРАМИ

**для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів
для розумово відсталих дітей**

ВИХОВНА РОБОТА

5-10 класи

Укладач:

Висоцька А.М. – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії олігофренопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки НАПН України

ISBN 978-966-7270-70-4

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, 2012
Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2012
ВГСПО «Національна Асамблея інвалідів України», 2012

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Виховання учнів у сучасній школі здійснюється в контексті забезпечення загального розвитку особистості розумово відсталого дитини, охоплює весь навчально-виховний процес. Ґрунтується на необхідності урахування закономірностей її психічного розвитку, вивчення ступеня корекційного впливу на розвиток дитини залежно від характеру, часу виникнення порушення та глибини ураження в умовах спеціальної організації виховного простору; доцільності проектування віддалених цілей і результатів виховання та розвитку з відповідним змістовим, технологічним і матеріальним забезпеченням.

В основу змісту виховної роботи у спеціальних закладах освіти для розумово відсталих дітей покладено такі концептуальні підходи:

- виховання на засадах гуманізму, людяності, визнання цінності людської особистості, посилення уваги до внутрішнього світу дитини, сприяння розвитку та реалізації її здібностей, фізичних і моральних якостей;
- розуміння гуманізації освіти як поступового переходу школи від інформаційної до діяльнісної моделі навчання. Відтак, на часі є застосування форм і методів виховання, які сприяють формуванню активної діяльності дітей як умови перетворення знань у навички, поглядів у переконання, а навичок у звички поведінки;
- посилення уваги до внутрішнього світу дитини, створення сприятливих умов для подолання вторинних порушень, розвитку здібностей, фізичних і моральних якостей;
- співвіднесення змісту виховання із сучасними цілями навчання та виховання, врахування реальних можливостей дитини з метою досягнення відповідного рівня її вихованості;
- визначення основним об'єктом процесу виховання формування соціальної поведінки школяра; визнання необхідності спрямування педагогічних зусиль на формування особистості школяра, здатного опанувати власну поведінку;
- реалізація комплексного підходу до розвитку дитини з розумовою відсталістю з метою забезпечення формування та розвитку її інтелектуальної, емоційної та вольової сфер;
- диференціація та максимальна індивідуалізація корекційно-виховного процесу;
- спрямування корекційно-виховного процесу на активізацію внутрішньої діяльності школяра щодо адекватного сприймання навколишнього світу і власного "Я"; щодо створення оптимальної системи стосунків і спілкування з оточуючими; щодо адаптивності власної поведінки.

Програму розроблено за новою структурою, яка передбачає окреслення не лише предметного змісту виховання (розділ "Змістовий компонент виховання"), а й видів діяльності учнів (відповідних умінь і навичок), спрямованих на його засвоєння (розділ "Актуальні досягнення учнів"). У змісті програми також розкривається спрямованість корекційної роботи, оскільки корекційно-розвивальна лінія

є неодмінною складовою не лише всіх освітніх галузей, але й процесу виховання загалом, принципово важливим компонентом змісту спеціальної освіти (розділ "Спрямованість корекційно-розвивальної роботи").

Метою виховання, визначеною на сьогодні в нашому суспільстві, є "формування морально-духовної життєво компетентної особистості, яка успішно самореалізується в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал"¹. Виховна мета є спільною для всіх ланок системи виховання та є критерієм ефективності виховного процесу. Конкретизуючи загальну мету виховання стосовно дітей з інтелектуальним недорозвитком, зазначимо, що метою виховання є: формування особистості дитини через відкриття їй світу в його цілісності та різноманітті; соціальний розвиток особистості, покликаний сприяти її входженню в соціум; формування комплексу особистісних якостей і рис характеру, що стали б основою повсякденних дій, вчинків, поведінки; елементарних знань, уявлень, практичних навичок і вмінь, які гарантували б дитині адаптацію до життя, здатність орієнтуватися в ньому, адекватно реагувати на явища, події та людей. Загальній меті виховання підпорядковується **система часткових цілей** виховного процесу, спрямованих на проектування відповідної діяльності школярів на кожному віковому етапі. Такими є:

1) цілі, спрямовані на розвиток пізнавальної (когнітивної) сфери особистості (формування свідомості (самосвідомості) особистості, світогляду, на основі засвоєння різнобічних знань, а також - відповідних поглядів, ідеалів, переконань);

2) цілі, спрямовані на розвиток емоційно-ціннісної сфери особистості, а саме: формування емоційно-цінного ставлення до явищ навколишнього світу, починаючи від простого сприйняття, готовності реагувати, аж до засвоєння ціннісних орієнтацій і ставлень; формування інтересів і нахилів, переживання відповідних почуттів, формування ставлень, усвідомлення й виявлення їх у практичній діяльності;

3) цілі, спрямовані на формування виконавської діяльності (формування, на основі розвитку вольової сфери, уміння й здатності здійснювати процеси саморегуляції).

Мета виховання реалізується шляхом визначення і поетапного досягнення відповідних цілей. Саме тому у програмі виокремлено розділи, змістом яких передбачено реалізацію системи часткових цілей виховного процесу, підпорядкованих загальній меті виховання: цілей, спрямованих на розвиток пізнавальної та емоційно-вольової сфери особистості школяра, а також на формування виконавської (поведінкової) діяльності. При цьому зміст програми зорієнтовано на очікуваний від учнів розвиток на окремих етапах навчання та виховання, а не ототожнюється з діяльністю педагога. Адже цілі виховання повинні визначати очікувані зрушення в розвитку учнів у результаті проходження певного періоду навчання та виховання, тобто орієнтувати на формування тих здібностей, яких не було раніше, або розвиток тих, які потребують коригування.

Цілі виховання не вичерпуються лише наявністю у дитини як суб'єкта виховання тих чи інших рис і характеристик, схвалених суспільством у вигляді

¹Основні орієнтири виховання учнів 1-12 класів загальноосвітніх навчальних закладів України. Програма. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008.

норм, цінностей, ідеалів. Важливо, щоб вони виявились у реальних діях, вчинках, в її поведінці. Іншими словами, виховання передбачає цілеспрямований вплив на поведінку школяра з метою вироблення навичок і стереотипів поведінки, що ухвалюється в даному суспільстві.

Адже відомо, що особистість виникає лише тоді, коли зовнішні вимоги, що ставляться людині, стають її внутрішніми вимогами – основою її ініціативної поведінки як результату переважно усвідомлених дій. У процесі виховання важливо забезпечити не лише засвоєння дитиною соціального досвіду, але й перетворення його у власні цінності, установки, орієнтації. І надзвичайно важливим при цьому є те, що момент перетворення соціального досвіду передбачає не просто його пасивне прийняття, а й активність індивіда в застосуванні такого досвіду.

Відтак зміст виховної роботи має передбачати цілеспрямований вплив на поведінку дитини з метою вироблення в неї відповідних навичок і звичок. Зміст програми скеровує діяльність педагога на створення умов, які максимально сприяли б формуванню корисних звичок і послабленню, зведенню до мінімуму шкідливих; розвитку самооцінки і самоконтролю учня з тим, щоб він сам, без сторонніх нагадувань дотримувався позитивних і переборював (по можливості) негативні звички. Створення необхідних умов для здійснення дітьми позитивних вчинків, забезпечення формування у них відповідних стійких звичок у різних видах діяльності, сприятиме утворенню позитивних рис характеру, що, в свою чергу, обумовлюватиме відповідний спосіб їхньої поведінки.

Важливим регулятором поведінки особистості є її Я-концепція, відповідність образів "Я-реального" та "Я-ідеального". Тому особлива увага у програмі приділяється формуванню та розвитку трьох компонентів "Я-образу" у школярів даної вікової групи. Змістом передбачено формування у школярів уявлень про себе, відповідного ставлення до себе та досягнення певного рівня самоповаги, – когнітивний компонент; формування адекватної самооцінки (набуття підлітком знань про себе у процесі спілкування та діяльності), прийняття себе, – емоційно-оцінний компонент; спонукання учнів до конкретних дій та здійснення вчинків, – поведінковий компонент.

При цьому ми впливаємо на основні структурні блоки поведінки школяра: мотиваційний блок (включає в себе уміння виокремити, усвідомити і прийняти мету поведінки), операційно-регуляторний блок (уміння планувати шляхи досягнення мети як за змістом, так і за часом); блок контролю (уміння контролювати свою поведінку і вносити в неї необхідні корективи).

У процесі виховної роботи педагог повинен спрямовувати увагу на розвиток трьох сфер, у яких, власне, і здійснюється становлення особистості: діяльність, спілкування, самосвідомість. Учень повинен постійно оволодівати новими видами діяльності, сприяючи розширенню своїх можливостей як суб'єкта діяльності. Необхідно постійно сприяти розширенню сфери спілкування учнів (примноженню контактів з іншими людьми) та її поглибленню (перехід від монологічного спілкування до діалогічного, набуття вміння орієнтуватися на партнера, більш точно його сприймання); розвитку самосвідомості школярів (розумінню себе як певної цілісності, а не лише набуття нових рис і характеристик). Таким чином

виховний процес скеровується на поступове розширення сфери спілкування та діяльності індивіда, на саморегуляцію і становлення самосвідомості й активної життєвої позиції особистості.

Зміст виховання спрямовано на розв'язання низки завдань: розвиток особистості дитини; виховання учня, розвиток навчально-пізнавальної діяльності; формування знань та уявлень учнів про довкілля, природу; формування знань про сучасне життя, традиції, історію своєї місцевості; виховання, разом із батьками, майбутнього сім'янина; виховання сумлінного, відповідального ставлення до праці; виховання патріота, громадянина своєї Батьківщини.

Відповідно до завдань визначено таку тематику виховної роботи.

1. "Я" (розвиток особистості дитини) – розвиток і корекція особистості дитини, формування образу "Я".

Тема передбачає формування в учнів знань про свої можливості, у тому числі і фізичні: сприймання своєї зовнішності, свого тіла, фізичних якостей (сила, витривалість, спритність тощо), самопочуття, власного здоров'я, формування уявлення про себе, ставлення до себе (відповідного рівня самоповаги), – власне всього того, що складає когнітивний компонент образу "Я" підлітка. Розвиток даного компонента образу "Я" значною мірою залежить від соціального оточення підлітка, особливостей виховання та життєвого досвіду.

Формування адекватної самооцінки школяра як результату порівняння знань його про себе з іншими; формування в учня позитивних характеристик образу "Я", що веде до прийняття себе, формування способів поведінки, сумісних із уявленнями учня про себе, виховання позиції "господаря" власної поведінки, розширення сфери спілкування та діяльності, узагальнення знань підлітка про себе, набутих у процесі спілкування та діяльності. Формування навичок і звичок культурної поведінки.

2. "Я і родина" (виховання особистості дитини як члена родини) – виховання майбутнього сім'янина, члена сім'ї, котрий засвоює традиції та історію роду, позитивний досвід життя родини. Формування сімейно-трудової культури, уявлень про етику сімейних взаємин.

3. "Я і школа" (виховання особистості дитини як учня, члена шкільного колективу) – виховання школяра – члена дитячого колективу, який вивчає традиції, стиль життя, історію школи, засвоює культуру розумової праці, мовленнєвого спілкування, міжособистісних стосунків, поведінки у класі, школі, суспільстві.

4. "Я і довкілля" (розвиток уявлень про довкілля, природу, формування природовідповідної поведінки) – ознайомлення учнів з довкіллям (природою, суспільством, соціально-просторовою системою), з духовною культурою довкілля.

5. "Я і соціум" (виховання особистості дитини як члена суспільства) – засвоєння суспільного досвіду, пізнання світу людських взаємин.

Формування потреби у спілкуванні, оволодіння основними засобами спілкування, підвищення рівня комунікативності учнів, виховання культури спілкування, засвоєння ними норм і правил поведінки в колективі, формування навичок і звичок соціальної поведінки, відповідальності за власні дії та вчинки, становлення самостійних форм діяльності.

6. "Я і Батьківщина" (виховання особистості дитини як громадянина держави) – виховання патріота, громадянина своєї Батьківщини, котрий знає і виконує її закони, розуміє взаємну відповідальність особистості і суспільства. Виховання українця – носія національних цінностей.

7. "Я і мистецтво" (виховання ціннісного ставлення до мистецтва) – формування широкого спектру естетичних почуттів, дій і вчинків, пов'язаних із мистецтвом.

8. "Я і праця" (виховання ціннісного ставлення до праці) – виховання усвідомлення соціальної значущості праці, розвиненої потреби в трудовій активності, формування працелюбності як базової якості особистості; морально-психологічна підготовка учнів до майбутньої трудової діяльності.

Змістом програми виховання (побудованою як за лінійним, так і концентричним принципом) передбачено систематичне повторення засвоєних понять з метою їх закріплення, а також формування адекватних моральних понять, оцінок і вчинків у школярів.

До програми додається орієнтовна тематика виховних занять (приклад), яка визначається вихователем відповідно до теми змісту та основних завдань виховання, з урахуванням форми заняття. Представлено класифікацію основних форм позакласної виховної роботи з учнями, а також короткі методичні рекомендації щодо оцінювання стану вихованості учнів та здійснення аналізу виховного заняття; схеми-зразки календарного та щоденного плану виховної роботи в групі.

ПРОГРАМА

5 клас

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
1	2	3	4	5
1.		»Я» (розвиток особистості дитини)		
		Зовнішній вигляд людини	<i>Учень:</i>	
		Основні складові зовнішнього вигляду людини: одяг, взуття, головний убір.	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про важливість зовнішнього вигляду людини та його деякі складові (одяг, взуття, головний убір); - за питаннями педагога словесно описує зовнішній вигляд конкретної людини (товариша, зображення на малюнку тощо), – характеризуючи основні складові, з опорою на наочність, слова та словосполучення; - знає про необхідність слідкувати за власним зовнішнім виглядом; 	<p>Формування уважності та спостережливості;</p> <p>формування вміння аналізувати, узагальнювати, порівнювати;</p> <p>розвиток аналітичного сприймання;</p> <p>формування навичок самоконтролю;</p>
		Види одягу, взуття, головних уборів, їх призначення та догляд за ними.	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні види одягу, взуття, головних уборів, їх призначення та основні правила догляду за ними; - добирає одяг, головні убори і взуття відповідно до сезону (з допомогою дорослого); 	<p>розширення обсягу пам'яті;</p> <p>збагачення словникового запасу;</p>

		- розрізняє одяг і взуття залежно від їх призначення (повсякденний, святковий, спортивний);	формування загально трудових умінь (аналіз завдання, планування, здійснення самоконтролю);
	Охайність та доречність як запорука гарного вигляду.	- розуміє, розрізняє і може пояснити поняття "охайний" – "неохайний"; - одягається відповідно погоді та ситуації (при необхідності – з допомогою дорослого); - намагається виглядати охайно (при необхідності – за нагадуванням дорослого);	формування особистісних якостей (охайності, стриманості, відповідальності); виховання естетичного смаку.
	Відповідальність людини за зовнішній вигляд.	- знає про відповідальність кожної людини за власний зовнішній вигляд.	
	Самопочуття		
	Основні показники гарного самопочуття (відсутність ознак хвороби, настрої, апетит тощо).	- Знає основні показники власного здоров'я (хороше самопочуття, відсутність ознак хвороби, апетит, настрої тощо); - з допомогою педагога, відповідаючи на запитання, описує власне самопочуття; - за завданням педагога вміє поцікавитися самопочуттям товариша;	Формування основ самооцінювання, самоконтролю; формування уміння сприймати себе; виховання вміння співпереживати;
	Загартування, щоденна ранкова гімнастика та заняття фізкультурою.	- має уявлення про користь загартування, щоденної ранкової гімнастики та занять фізкультурою; про їхній позитивний вплив на самопочуття; - під керівництвом дорослого виконує ранкову гімнастику, процедури загартування та займається фізкультурою;	формування основ здорового способу життя; виховання позитивного ставлення до занять фізкультурою;

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		<p>Основні фізичні параметри людини (зріст, маса тіла, температура тіла). Причини поганого самопочуття.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про основні фізичні параметри людини (зріст, маса тіла, температура тіла) та знає, як їх визначати; - має уявлення про основні причини поганого самопочуття (ознаки хвороби, зіпсований настрій, відсутність апетиту тощо); - відповідає на запитання старших (педагога, батьків, лікаря) про ознаки поганого самопочуття. 	<p>розвиток координації рухів; розвиток кінестетичних відчуттів; корекція та розвиток рухової сфери; формування уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.</p>
		Здоров'я		
		<p>Правила особистої гігієни (розширення знань: догляд за тілом, волоссям, зубами, очима, вухами). Чистота та охайність як запорука здоров'я.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Має уявлення про необхідність дотримання правил особистої гігієни для збереження і зміцнення здоров'я людини; - знає правила та послідовність виконання ранкового і вечірнього туалету, а також інших гігієнічних процедур; - самостійно виконує основні гігієнічні процедури, користуючись основними гігієнічними засобами; - дотримується правил охорони зору та слуху (під контролем дорослого); 	<p>Уточнення та розширення знань про збереження та зміцнення здоров'я; формування мотивації щодо дотримання правил особистої гігієни та дотримання чистоти (одягу, взуття тощо) на основі усвідомлення значення чистоти та охайності для здоров'я людини;</p>
		Основні поняття про способи та правила загартування	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні способи та правила загартування; - під керівництвом дорослого здійснює відповідні процедури; 	формування наочно-дійового мислення шляхом встановлення послідовності дій (при виконанні ранкового та вечірнього туалету, виконанні загартовувальних

		<p>Правильна постава. Руховий режим. Значення раціонального рухового режиму для здоров'я.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає про необхідність дотримання рухового режиму; - правильно сидить за партою, контролює свою поставу (при необхідності – за нагадуванням педагога); - під керівництвом педагога виконує комплекс вправ для попередження (виправлення) порушень постави та дотримується відповідного рухового режиму школи; - грає в рухливі ігри; 	<p>процедур, виконанні фізичних вправ тощо);</p> <p>розвиток наочно-логічного мислення (напр., на основі підбору м'яких засобів для волосся відповідно до їх властивостей та проблем: сухе, жирне, ламке волосся, наявність лупи тощо);</p>
		<p>Культура харчування. Здорове та якісне харчування як запорука здоров'я.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про значення продуктів харчування для здоров'я людини, про вітаміни, що містяться в основних продуктах харчування; - дотримується санітарно-гігієнічних вимог під час приготування та споживання їжі (під контролем дорослого); - знає про призначення кухонних речей і посуду, вміє за ними доглядати; - має уявлення про безпечне використання хімічних засобів догляду за посудом, вміє користуватися друкованими інструкціями до різних побутових хімічних засобів; - вміє правильно користуватися основними столовими приборами, знає їх призначення; - дотримується правил поведінки за столом; 	<p>корекція та розвиток рухової сфери;</p> <p>збагачення словникового запасу;</p> <p>формування основ здорового способу життя та відповідної мотивації;</p> <p>виховання негативного ставлення до шкідливих звичок;</p> <p>формування вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки (захворювання-симптоми-погане самопочуття тощо);</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		Шкідливі звички та їх згубний вплив для здоров'я.	– має уявлення про негативний вплив шкідливих звичок (вживання алкоголю, наркотичних речовин, паління) на здоров'я людини;	формування навичок самоконтролю;
		Основні ознаки хвороби (біль, висока температура, поганий апетит тощо). Елементарні правила поведінки під час хвороби	– знає основні ознаки хвороби (біль, висока температура, поганий апетит тощо); – має уявлення про елементарні правила поведінки під час хвороби (дотримуватися порад лікаря, користуватися носовою хустинкою та ін.); – знає про необхідність звернутися до лікаря (або до інших дорослих) у разі поганого самопочуття; – відповідає на запитання лікаря (інших дорослих) про ознаки поганого самопочуття; – дотримується порад і рекомендацій лікаря (під контролем дорослих);	розвиток монологічного та діалогічного мовлення; виховання самостійності і відповідальності; виховання культури харчування; розвиток точності, злагоженості, скоординованості рухів;
		Відповідальність людини за власне здоров'я.	– знає про відповідальність кожного за власне здоров'я; – знає про небезпечність вживання недоброякісних продуктів; – знає про небезпечність харчових отруень, шлунково-кишкових захворювань.	формування санітарно-гігієнічних навичок; виховання відповідальності та самостійності.

		Культура поведінки		
		Дотримання дисципліни.	<ul style="list-style-type: none"> - Знає поняття ”дисципліна”, може його пояснити за допомогою дорослого; - дотримується дисципліни в процесі усіх видів діяльності (під контролем педагога); 	Виховання дисциплінованості;
		Правила спілкування зі старшими та однолітками (форми звертання, прохання, запитання).	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні правила поведінки при зустрічі та розставанні; форми звертання з проханням, запитанням тощо; - знає про необхідність дотримання позитивного емоційного тону спілкування з людьми (привітне, спокійне, ввічливе поведіння тощо); - застосовує відповідні форми звертання (запитання) у повсякденній поведінці (при необхідності – за нагадуванням педагога); - поводить себе спокійно, ввічливо і стримано (при необхідності – за нагадуванням чи під контролем педагога); - з допомогою та за нагадуванням педагога дотримується правил культури спілкування (слова ввічливості, увага до співрозмовника, черговість висловлювань, стриманість); 	<p>збагачення активного словника висловлюваннями, які використовуються при спілкуванні (зустрічі, прощанні, звертанні з проханням та запитанням);</p> <p>розвиток уваги під час розмови зі знайомими і незнайомими людьми;</p> <p>виховання моральних якостей (доброчливості, ввічливості, тактовності);</p> <p>активізація спостережливості;</p> <p>збагачення уявлень про характерні особливості певних емоційних станів;</p>
		Позитивні та негативні емоції (радість, сум, задоволення, незадоволення, страх, сором, образа, заздрість, гнів), форми їх прояву.	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про поняття ”настрій”; - має уявлення про позитивні та негативні емоції (радість, сум, задоволення, незадоволення, страх, сором, образа, заздрість, гнів); - за допомогою та підказкою педагога розпізнає та називає основні емоційні стани 	розвиток емоційної сфери на основі формування вмінь розпізнавати і визначати позитивні та негативні почуття (радість, сум, незадоволення, страх, щастя, задоволення,

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		<p>Основні правила культурної поведінки (вдома, на вулиці, у школі, транспорті тощо).</p> <p>Основні правила безпечної поведінки.</p> <p>Вміння звертатися по допомогу.</p>	<p>людини;</p> <ul style="list-style-type: none"> - адекватно реагує на різні емоційні стани оточуючих; - співвідносить основні емоційні стани людини із відповідною мімікою та жестами; <ul style="list-style-type: none"> - знає основні правила культурної поведінки (чемно, стримано, охайно, обережно тощо); - знає основні правила безпечної поведінки (вдома, на вулиці, у школі, транспорті та ін.), дотримується їх під контролем дорослих; - при необхідності вміє звернутися по допомогу до старших. 	<p>гнів, заздрість, сором, образа тощо);</p> <p>удосконалення діалогічного мовлення з використанням мовленнєвих і немовленнєвих засобів комунікації;</p> <p>розвиток комунікативних умінь;</p> <p>формування навичок безпечної поведінки;</p> <p>виховання культурної поведінки.</p>
		Самоідентифікація	<p>Власний зовнішній вигляд.</p> <ul style="list-style-type: none"> - За питаннями педагога словесно описує власний зовнішній вигляд; - з допомогою та нагадуванням дорослих слідкує за власним зовнішнім виглядом; - під керівництвом дорослого контролює свою поставу і ходу; <p>Оцінювання зовнішнього вигляду (власного та інших людей).</p> <ul style="list-style-type: none"> - за допомогою та питаннями вчителя може оцінити власний зовнішній вигляд та вигляд своїх товаришів (охайний-неохайний); - разом із педагогом визначає, що необхідно 	<p>Розвиток уважності та спостережливості;</p> <p>формування навичок самоконтролю та адекватної самооцінки;</p> <p>формування вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;</p>

		змінити у зовнішньому вигляді (з опорою на запитання, наочність тощо);	виховання відповідальності та вимогливості до себе;
	Відповідальність за власний зовнішній вигляд.	- розуміє свою відповідальність за власний зовнішній вигляд; - під керівництвом дорослих дотримується вимог до зовнішнього вигляду;	формування навичок безпечної поведінки;
	Самопочуття. Відповідальність за власне здоров'я та самопочуття.	- знає власні основні фізичні параметри; - розуміє свою відповідальність за власне здоров'я та самопочуття; - вміє вчасно звернутися до лікаря (або до інших дорослих) у разі поганого самопочуття;	виховання вміння користуватися допомогою; виховання слухняності;
	Власна поведінка та відповідальність за неї.	- дотримується правил безпечної поведінки у різних видах діяльності та у різних життєвих ситуаціях (за нагадуванням та під контролем дорослих). - дотримується рекомендацій щодо здорового харчування під керівництвом дорослих. - намагається зрозуміти відповідальність за власну поведінку; - має уявлення про небезпечність безвідповідальної та необережної поведінки; - дотримується правил культурної та безпечної поведінки у різних видах діяльності та у різних ситуаціях (під контролем дорослих);	формування елементів самостійності в діяльності; формування вміння аналізувати ситуацію та визначати послідовність власних дій; розвиток усвідомлення відповідальності за власні дії та вчинки; виховання уважності, організованості та дисциплінованості; формування вміння передбачати наслідки вчинків (власних і чужих);

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		Оцінювання поведінки (власної та інших людей).	<ul style="list-style-type: none"> - за допомогою та питаннями вчителя оцінює поведінку (добре-погано) персонажів художніх творів (кінофільмів тощо); - за допомогою та питаннями вчителя оцінює власну поведінку та поведінку своїх товаришів (добре-погано) у процесі моделювання заданих ситуацій, у повсякденному житті; - разом із педагогом визначає причини негативної оцінки поведінки (вчинку) (відповіді на запитання <i>чому?</i>); - розуміє свою відповідальність за власну поведінку; 	<ul style="list-style-type: none"> формування елементів критичного мислення; розвиток аналітико-синтетичного мислення; розвиток причинно-наслідкового мислення; формування уявлень про суспільне оточення; формування навичок і звичок позитивної поведінки;
		Власні бажання, захоплення, емоції, відчуття.	- за допомогою та запитаннями педагога формулює свої ситуативні бажання, описує свої емоції та відчуття (залежно від мовленнєвих та психоемоційних можливостей учня, з опорою на слова, малюнки та наочні матеріали), - у процесі моделювання заданих ситуацій та у повсякденному житті;	<ul style="list-style-type: none"> виховання шанобливого ставлення до себе; удосконалення навичок монологічного мовлення;
		Статева приналежність.	- усвідомлює свою приналежність до певної статі.	<ul style="list-style-type: none"> розвиток емоційності; розвиток образної пам'яті; збагачення словникового запасу.

2.		<p>”Я і родина” (виховання особистості дитини як члена родини)</p>	<p><i>Учень:</i></p>	
		<p>Сім'я. Члени сім'ї та родини (батьки як люди, котрі народили і виховують дітей. Батьки батьків – дідусь та бабуся. Брат, сестра; дядько, тітка, двоюрідний брат і сестра тощо).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про поняття ”сім'я”; - знає склад своєї сім'ї; - знає та називає імена, по-батькові близьких родичів; місце роботи й посаду батьків; - за допомогою педагога визначає родинні зв'язки; - розрізняє людей за ознакою приналежності до свого чи чужого роду – рідні, близькі, знайомі, малознайомі, незнайомі (відповідаючи на запитання педагога); 	<p>Конкретизація засвоєних понять;</p> <p>формування соціальної ролі члена родини;</p> <p>розвиток пізнавального інтересу на основі актуалізації знань про себе, свою сім'ю, походження та значення свого імені;</p>
		<p>Обов'язки кожного члена сім'ї.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про обов'язки батьків та дітей у сім'ї, а також про розподіл господарчо-побутових обов'язків між членами сім'ї; - розрізняє обов'язки членів сім'ї та виконує власні; 	<p>виховання усвідомленого ставлення до членів родини, відповідального ставлення до виконання своїх обов'язків у сім'ї;</p>
		<p>Правила поведінки в сім'ї, особисті стосунки в родині.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє необхідність дотримання певних правил поведінки у сім'ї (пошана до старших; шанобливе ставлення до жінки: бабусі, матері, сестри; турбота про членів сім'ї; шанобливе ставлення до сім'ї кожного її члена тощо); - диференціює людей за статевими ознаками; - визначає відмінності представників чоло- 	<p>виховання шанобливого ставлення до членів родини;</p> <p>збагачення емоційно-почуттєвої сфери;</p> <p>виховання позитивних якостей особистості (самостійності, уважності, чуйності, доброти,</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		Вимоги до поведінки хлопчика та дівчинки у сім'ї.	вічої та жіночої статі (за простими фізіологічними та психологічними ознаками); - знає про обов'язки чоловіка та жінки у сім'ї; - знає та може розказати (відповідаючи на запитання) про основні вимоги до поведінки хлопчика та дівчинки у сім'ї.	взаємодопомоги, доброзичливості тощо); формування усвідомлення себе як представника певної статі; формування вмінь культури спілкування з членами родини.
3.		”Я і школа” (виховання особистості дитини як учня, члена шкільного колективу)	<i>Учень:</i>	
		Поведінка в школі. Режим дня. Правила поведінки та спілкування в процесі діяльності (учбової, трудової, ігрової).	- знає та під керівництвом педагогів дотримується загальних правил поведінки у школі (класі, бібліотеці, їдальні, побутових і спальних приміщеннях, на подвір'ї); - дотримується режиму дня у школі під керівництвом педагогів; - дотримується дисципліни на уроці, у позаурочний час (під контролем педагога); - вміє організувати робоче місце; - дотримується правил співжиття у школі (під контролем педагога);	Розвиток спостережливості; розвиток узагальненості та диференційованості сприймання; розвиток уміння орієнтуватись у типових ситуаціях; закріплення вмінь правильно поводити себе в школі, класі, бібліотеці та ін; розвиток вольової сфери (уміння доводити до кінця розпочату справу);

			<ul style="list-style-type: none"> - виконує персональні доручення педагогів, бере участь у виконанні спільних доручень; під контролем педагога бере участь у бесіді (уважно слухає, дає відповіді на запитання, ставить запитання); 	<p>розвиток мислення на основі формування вмінь контролювати свої дії;</p> <p>формування комунікативних умінь;</p> <p>формування навичок культури спілкування з дорослими і товаришами;</p> <p>формування позитивних якостей особистості (уважності, організованості, відповідальності, сумлінності, ввічливості тощо);</p> <p>формування загальнотрудових навичок (аналіз об'єкта, планування діяльності, здійснення самоконтролю);</p> <p>стимулювання мовленнєвої активності.</p>
		Правила товаришування.	<ul style="list-style-type: none"> - за допомогою педагога дотримується основних правил ввічливості при спілкуванні (слова ввічливості, увага до співрозмовника, черговість висловлювань, стриманість); - прислухається до вимог колективу; 	
		Відповідальне ставлення до навчання.	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє необхідність відповідального ставлення до навчальної діяльності; 	
		Планування власної діяльності (учбової, трудової, ігрової тощо), її аналіз та оцінювання.	<ul style="list-style-type: none"> - за допомогою та під керівництвом педагога планує власну діяльність (<i>Що спочатку? Що потім? Що наприкінці?</i>); - відповідаючи на запитання педагога, звітується про виконану роботу; - разом із педагогом, відповідаючи на запитання, аналізує результати власної діяльності, визначає її позитивні та негативні сторони. 	
4.		”Я і довкілля” (розвиток уявлень про довкілля, природу, формування природовідповідної поведінки)		

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		Орієнтування в часі	<i>Учень:</i>	
		Визначення часу. Доба.	<ul style="list-style-type: none"> - визначає час із точністю до години (з допомогою педагога); - вміє ставити запитання та відповідати, котра година; - знайомий із поняттям ”доба”, визначає час доби (день-ніч); 	<p>Формування вміння користуватися годинником, календарем і т.д. для визначення часу;</p> <p>розвиток уміння орієнтуватися в часі;</p>
		Дні тижня. Рік, місяць. Пори року.	<ul style="list-style-type: none"> - визначає і називає день тижня, місяць, рік; - відповідає на запитання <i>скільки?</i> (годин у добі, місяців у році, пір року, днів у тижні..., називає їх). 	розвиток уяви.
		Орієнтування в просторі		
		Орієнтування на площині та робочому місці.	<ul style="list-style-type: none"> - Орієнтується на площині (аркуша, столу, класної дошки тощо); - орієнтується на власному робочому місці (місце розташування предметів, дотримання порядку та ін.); 	<p>Розвиток уміння орієнтуватися у просторі;</p> <p>корекція та розвиток рухової сфери;</p>
		Орієнтування в приміщенні.	- самостійно орієнтується в приміщенні школи;	формування комунікативних навичок;
		Орієнтування за межами приміщення (школи, власного дому).	<ul style="list-style-type: none"> - орієнтується за межами приміщення (шкільний двір, двір власного дому, знайомі вулиці міста тощо); - вміє звернутися із запитанням до дорослого у незнайомому місці. 	<p>розширення кола спілкування;</p> <p>формування мотивації до спілкування з оточуючими.</p>

	Довкілля		
	Предмети та явища довкілля, їх основні характеристики.	- Називає знайомі предмети та явища довкілля, характеризує їх за основними ознаками (при необхідності – за допомогою педагога);	Розширення уявлень про предмети, об'єкти та явища довкілля;
	Порівняння, групування та класифікація предметів.	- за допомогою педагога порівнює предмети (за розміром, кольором, смаком, призначенням тощо) групує та класифікує їх; - з допомогою педагога виокремлює суттєві ознаки предметів; - з допомогою та під керівництвом педагога встановлює просторові та часові зв'язки між об'єктами та явищами, елементарні причинно-наслідкові зв'язки (відповіді на запитання <i>Де? Куди? Звідки? Коли? Чому? До чого це призвело?</i>).	розвиток уміння порівнювати, групувати, класифікувати предмети (за розміром, кольором, смаком, матеріалом, властивостями, призначенням тощо); збагачення словникового запасу; розвиток уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; активізація пізнавальної діяльності;
	Населений пункт, в якому проживає учень, орієнтування в ньому. Громадські місця (магазин, аптека, поліклініка, лікарня, театр, стадіон тощо), їх призначення та місце знаходження. Правила поведінки в громадських місцях.	- знає назву та місце знаходження населеного пункту, в якому проживає, орієнтується в ньому; - знає про наявність основних громадських місць (магазин, аптека, поліклініка, лікарня, театр, стадіон тощо), їх призначення та місце знаходження; - дотримується правил поведінки в громадських місцях (під контролем дорослих); - самостійно здійснює покупки (у магазині, аптеці тощо);	розвиток образної пам'яті; розвиток просторової орієнтації та просторових уявлень; формування мотивації до відвідування осередків культури;

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		Основні пам'ятні місця і освітньо-культурні заклади міста, села: пам'ятники, парки, бібліотеки, музеї, театри тощо.	- наводить приклади освітньо-культурних закладів міста (села), знає їх місце розташування;	стимулювання до опанування нових видів діяльності;
		Міський та міжміський (наземний, повітряний, водний) транспорт. Правила користування та поведінки в ньому.	- знайомий із усіма видами міського (метро, трамвай, тролейбус, автобус, фунікулер) та основними видами міжміського (поїзд, літак, електричка, катер тощо) транспорту; - знає правила проїзду та поведінки в міському та міжміському транспорті (правила оплати проїзду, культурної поведінки, штрафні санкції тощо); - дотримується правил поведінки у транспорті;	розвиток уміння орієнтуватись у просторі, часі, ситуації; помічати небезпеку; виховання уважності та обережності; формування навичок самостійної поведінки; формування вміння користуватися допомогою.
		Правила дорожнього руху (пішохідний перехід, світлофор, підземний перехід, деякі дорожні знаки тощо).	- знайомий із основними правилами дорожнього руху; - дотримується правил дорожнього руху під контролем дорослих.	
		Природа		
		Пори року та сезонні зміни в природі.	- Називає та орієнтується у порах року, змінах місяців року; - вільно орієнтується у сезонних змінах	Формування навичок орієнтуватись в часі, просторі, довкіллі;

			в природі та їх ознаках; за дорученням педагога спостерігає за змінами в природі; - помічає та описує сезонні зміни в природі;	формування вміння виокремити й усвідомити мету власних дій;
	Природа країни, в якій живуть учні.		- має уявлення про своєрідність природи України; - за питаннями педагога описує природу країни, в якій живе;	формування вміння планувати власні дії та контролювати їх;
	Флора й фауна місцевості, де живе учень.		- знає та називає основних представників місцевої флори та фауни; розпізнає їхні зображення, описує їх по пам'яті;	збагачення уявлень про об'єкти живої та неживої природи;
	Природоохоронні заходи та участь у них. Дбайливе ставлення до довкілля.		- доглядає за кімнатними рослинами; годує птахів узимку; допомагає дорослим доглядати за тваринами; - бере участь у сезонних роботах на пришкольніх ділянках, у саду, городі тощо; - дотримується правил культурного поведіння в природі (не смітити, не ламати гілки, не зривати листя тощо); - бере участь у природоохоронних заходах (робота "зеленого патруля", попередження неетичної поведінки в природі тощо); - знає про необхідність підтримання чистоти та порядку на вулицях рідного міста (села), у природі.	поширення словникового запасу; формування навичок природовідповідної поведінки; виховання любові до природи та рідного краю; охайності, дбайливості, працелюбності.
5.	"Я і соціум" (виховання особистості дитини як члена суспільства)		Учень:	

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		Основні засоби спілкування (мова, жести, міміка).	<ul style="list-style-type: none"> - знає про існування основних засобів спілкування (мова, жести, міміка); - знає та володіє основними жестами (привітання, прощання, погроза тощо); - вміє розрізняти за мімікою основні емоційні стани людини (радість, сум, злість тощо); 	<p>Формування навичок користування основними засобами спілкування;</p> <p>формування навички розуміти емоційний стан іншого;</p>
		Правила спілкування з однолітками, з дорослими, з молодшими.	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні правила спілкування з оточуючими (бути ввічливим, уважним, тактовним тощо); - дотримується основних правил спілкування у власній поведінці (під контролем дорослого); 	<p>формування уявлень про суспільне оточення;</p> <p>активізація словника;</p>
		<i>Розвиток діалогічного мовлення. Сприймання реплік співрозмовника. Конструювання власних висловлювань: відповіді на запитання; ініціювання діалогу (звертання до співрозмовника, висловлення прохання, побажання), підтримання діалогу.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - уважно слухає співрозмовника під час спілкування; - відповідає на запитання співрозмовника повними реченнями; - включається в діалог з педагогом, учнями, батьками тощо; - самостійно будує репліки-відповіді та репліки-запитання у звичних ситуаціях; - звертається до співрозмовника (педагогів, однокласників, батьків тощо) у звичних ситуаціях, висловлює прохання, побажання; - виявляє активність у спілкуванні з допомогою та нагадуванням педагога; 	<p>розвиток усного зв'язного мовлення;</p> <p>формування навичок діалогічного й монологічного усного мовлення;</p> <p>формування вміння застосовувати здобуті знання на практиці;</p> <p>виявлення та розвиток пантомімічних здібностей;</p>

		- бере участь у колективному обговоренні прочитаного, переглянутого (картин, ілюстрацій, фільмів тощо);	регулювання інтонаційної виразності мовлення;
Читання діалогів за особами, ролями. Інценування простих епізодів з прочитаних художніх творів.	- бере участь у читанні діалогів за особами (ролями); - бере участь в інценуванні простих епізодів з прочитаних художніх творів (оповідань, казок тощо); - з допомогою педагога передає голосом, природними жестами, мімікою, ходом характер персонажів твору; - з допомогою та за нагадуванням педагога дотримується відповідної інтонації;	формування культури мовлення та спілкування; формування мотивації до спілкування українською мовою; формування вміння орієнтуватися на ситуацію спілкування (учасники діалогу, їх настрій, місце проведення діалогу);	
Інценування діалогу в усіх видах діяльності (учбовій, трудовій, ігровій тощо).	- під керівництвом педагога бере участь в інценуванні діалогу (відповідає повними й неповними реченнями) в навчальних, ігрових, побутових ситуаціях (з використанням опорних слів, словосполучень, окремих реплік);	формування та розвиток емоційно та інтонаційно виразного мовлення; розвиток оперативної та довготривалої пам'яті;	
Культура спілкування.	- з допомогою та за нагадуванням педагога дотримується правил культури спілкування (слова ввічливості, увага до співбесідника, черговість висловлювань, стриманість);	формування вміння планувати власну діяльність, здійснювати самоконтроль.	
Розвиток монологічного мовлення (самостійного висловлювання). Конструювання висловлювань: опис (предметів,	- будує висловлювання з допомогою педагога (в типових навчальних, ігрових, побутових ситуаціях); - з допомогою та запитаннями педагога коментує та пояснює власні дії;		

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		людей, явищ природи); повідомлення про діяльність; висловлення прохання, побажання. Розповідь (про події, що відбулися, особисті враження) за питаннями, за серією малюнків тощо.	- словесно описує спостережувані предмети та явища (з допомогою та запитаннями педагога, з опорою на малюнок, план); - розповідає про побачене, почуте, відповідаючи на запитання педагога;	
		Правила організації власного відпочинку (вихідний день, канікули).	- разом із дорослим планує проведення вільного часу (вихідного дня, канікул тощо).	
6.		”Я і Батьківщина” (виховання особистості дитини як громадянина держави)	Учень:	
		Держава, в якій проживає учень. Державні та народні символи України. Державна мова України	- знає, в якій державі проживає, хто її населяє; - знає та називає столицю держави; - знає, називає та описує державну (прапор і герб) та народну символіку України; - знає, що державною мовою є українська;	Виховання громадянськості; збагачення активного словника; розширення обсягу пам'яті;
		Столиця та видатні міста України.	- називає столицю України та головну вулицю столиці; - з допомогою педагога називає видатні міста України;	виховання гордості за державу;

	<p>Населений пункт, у якому проживає учень.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає назву та місце знаходження рідного міста (села, селища); - знайомий із історією виникнення свого міста (села); 	<p>виховання інтересу та шанобливого ставлення до історії й культури Батьківщини;</p>
	<p>Україна як багатонаціональна держава.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає, що є громадянином України; - називає свою національність; - знає про наявність різних національностей на території України; - виявляє повагу до представників інших народів і національностей; 	<p>розвиток усвідомлення свого походження;</p> <p>виховання коректного й шанобливого ставлення до представників інших націй;</p>
	<p>Предмети українського національного одягу та атрибутики. Національні традиції та звичаї. Твори усної народної творчості (пісні, вірші, колядки, щедрівки, веснянки та ін.) Видатні діячі української культури та мистецтва.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розрізняє та називає предмети українського національного одягу, української атрибутики та визначає їх серед інших; - знайомий із національними традиціями та звичаями (свята, прикмети тощо); - бере участь у проведенні свят, групових та загальношкільних заходів; - знає напам'ять окремі твори усної народної творчості; - знає і може назвати (за питаннями педагога) окремих видатних діячів української культури та мистецтва, елементарні відомості про їх життя і творчість, їхні найвідоміші твори; - виявляє патріотичні почуття стосовно свого класу, школи. 	<p>виховання поваги до рідного краю, народу, мови, традицій;</p> <p>стимулювання інтересу до ознайомлення з творами усної народної творчості, національних традицій і звичаїв, участі в проведенні свят тощо;</p> <p>виховання любові та гордості за свою школу, клас.</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
7.		”Я і мистецтво” (виховання ціннісного ставлення до мистецтва)	<i>Учень:</i>	
		Основні види мистецтв (образотворче, музичне, мистецтво слова, танцю, співу).	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні види мистецтв; - виявляє зацікавленість до основних видів мистецтв; - бере безпосередню участь у підготовці та проведенні конкурсів, виступів, свят тощо; 	<p>Поширення уявлень про види мистецтв;</p> <p>стимулювання до безпосередньої участі в мистецьких заходах;</p>
		Настрій та основні емоційні стани людини. Власні почуття.	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про поняття ”настрій”; - за допомогою педагога розпізнає основні емоційні стани людини (за малюнками, ілюстраціями, опорними словами тощо); - за допомогою та запитаннями педагога розпізнає та називає відмінності основних емоційних станів; - вміє розрізняти за мімікою основні емоційні стани людини (радість, сум, злість тощо); - разом із педагогом, відповідаючи на його запитання, визначає власний емоційний стан; 	<p>активізація спостережливості, елементів творчої уяви та асоціативно-творчого мислення;</p> <p>відпрацювання умінь відчувати емоційний стан (власний, оточуючих, відображений у творах мистецтв);</p> <p>розвиток естетичного сприймання, емоційно-образної пам’яті;</p>
		Різноманітність настроїв і почуттів у мистецтві.	- разом із педагогом визначає настрої творів мистецтва (музичних, поетичних, прозових, образотворчих).	збагачення емоційно-почуттєвої сфери.
8.		”Я і праця” (виховання ціннісного ставлення до праці)	<i>Учень:</i>	

		<p>Самообслуговуюча праця. Повсякденний догляд за одягом, взуттям (попередження забруднення, чищення, сушіння).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - за питаннями вчителя пояснює зміст поняття "самообслуговуюча праця"; - виконує основні види робіт із самообслуговування (залежно від психофізичних можливостей учня): догляд за одягом, взуттям тощо; - дотримується правил догляду за одягом, взуттям, головними уборами (під керівництвом та з допомогою дорослого); 	<p>Формування вмінь і навичок самообслуговуючої праці;</p> <p>формування вміння організувати свою діяльність;</p> <p>формування позитивного ставлення до праці;</p>
		<p>Праця як джерело життя. Трудові традиції українського народу</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про працю як джерело життя; - знає про трудові традиції українського народу; 	<p>збагачення знань про організацію виробництва;</p>
		<p>Підприємства рідного міста (села). Типи професій.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні підприємства рідного міста (села), знає про їх розташування; - знайомий із основними професіями, називає їх; - знає, чим займається представник тієї чи іншої професії; - знає, ким працюють його батьки; 	<p>розширення уявлень про види професій та їх представників;</p> <p>виховання почуття обов'язку, сумлінного ставлення до праці;</p> <p>виховання поваги до людини праці;</p>
		<p>Допомога старшим і молодшим.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає про необхідність допомоги старшим, людям похилого віку, молодшим за себе; - допомагає людям, старшим чи молодшим за себе, виконуючи відповідні доручення дорослих; 	<p>виховання наполегливості, здатності до вольового зусилля;</p> <p>розвиток мотивації до участі в суспільно корисній праці;</p>
		<p>Суспільно корисна праця.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знайомий із поняттям "суспільно корисна праця"; - разом із колективом групи виконує різні види суспільно корисної праці у школі; - дотримується дисципліни та правил безпеки під час трудової діяльності. 	<p>формування особистісних якостей (працелюбності, охайності, сумлінності, відповідальності, дисциплінованості тощо).</p>

6 КЛАС

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
1	2	3	4	5
1.		”Я” (розвиток особистості дитини)		
		<p>Зовнішній вигляд людини</p> <p>Основні складові зовнішнього вигляду людини: одяг, взуття, головний убір, зачіска, постава, хода.</p> <p>Призначення різних видів одягу, взуття, головних уборів.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - знає про важливість зовнішнього вигляду людини та його складові (одяг, взуття, головний убір, зачіска, постава, хода); - за питаннями педагога словесно описує зовнішній вигляд конкретної людини (товариша, зображення на малюнку тощо), – характеризуючи основні складові, з опорою на наочність, слова та словосполучення; - слідує за власним зовнішнім виглядом (під контролем дорослого); - здійснює контроль за власною поставою та ходом (під контролем дорослого); - знає основні види одягу, взуття, головних уборів, їх призначення та основні правила догляду за ними; - добирає одяг, головні убори і взуття по сезону; 	<p>Формування уважності та спостережливості;</p> <p>розвиток концентрації уваги;</p> <p>розвиток структурності (виявлення в цілісному предметі окремих властивостей, структурних компонентів) та вибіркості сприймання;</p> <p>формування вміння аналізувати, узагальнювати, порівнювати;</p> <p>розширення обсягу пам'яті;</p> <p>збагачення словникового запасу;</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - розрізняє одяг і взуття залежно від їх призначення (повсякденний, святковий, спортивний); - за допомогою дорослого добирає одяг, взуття, головний убір, зачіску відповідно до ситуації; 	<p>формування загальнотрудових умінь (аналіз завдання, планування, здійснення самоконтролю діяльності);</p> <p>формування звички здійснювати контроль за власною поставою та ходою;</p>
	Охайність та доречність як запорука гарного вигляду.	<ul style="list-style-type: none"> - відповідаючи на запитання педагога, може охарактеризувати охайну та неохайну людину, порівняти їх; - одягається відповідно погоді та ситуації (при необхідності – з допомогою дорослого); - намагається виглядати охайно (при необхідності – за нагадуванням дорослого); - розуміє значення охайної зовнішності людини; 	<p>розвиток практичних навичок самообслуговування;</p> <p>формування навичок самоконтролю;</p> <p>формування особистісних якостей (охайності, стриманості, самостійності, відповідальності, сумлінності).</p>
	Відповідальність людини за зовнішній вигляд.	<ul style="list-style-type: none"> - знає про відповідальність кожної людини за власний зовнішній вигляд; - під контролем дорослого оцінює власний зовнішній вигляд кожного дня (за основними складовими та показниками). 	
	Самопочуття		
	Основні показники гарного (відсутність ознак хвороби, настроїв, апетит тощо) та поганого (на-явність ознак хвороби, поганий настроїв, відсутність апетиту тощо)	<ul style="list-style-type: none"> - Знає основні показники власного здоров'я та з допомогою педагога, відповідаючи на його запитання, описує власне самопочуття; - має уявлення про основні причини поганого самопочуття (ознаки хвороби, зіпсований настроїв, відсутність апетиту тощо); 	<p>Формування навичок самооцінювання, самоконтролю;</p> <p>формування уміння сприймати себе;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		самопочуття. Причини поганого самопочуття	<ul style="list-style-type: none"> - відповідаючи на запитання педагога, може охарактеризувати гарне та погане самопочуття людини, порівняти ці стани; - за завданням педагога вміє поцікавитися самопочуттям товаришів, рідних і близьких; 	<ul style="list-style-type: none"> формування позитивного ставлення до себе та до інших; виховання вміння співпереживати; формування навичок здорового способу життя; виховання позитивного ставлення до занять фізкультурою; розвиток координації рухів; розвиток кінестетичних відчуттів; корекція та розвиток рухової сфери; формування уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; розширення видів діяльності; розвиток чуттєвої сфери;
		Основні чинники гарного самопочуття (загартування, щоденна ранкова гімнастика, заняття фізкультурою, правильне харчування, здоровий сон, дотримання санітарно-гігієнічних норм, позитивний настрій тощо).	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні чинники гарного самопочуття, розуміє їх залежність; - розуміє користь загартування, щоденної ранкової гімнастики, занять фізкультурою, здорового сну тощо; знає про їхній позитивний вплив на самопочуття; - під керівництвом дорослого виконує ранкову гімнастику, процедури загартування, займається фізкультурою, дотримується санітарно-гігієнічних вимог, правильного харчування тощо); 	
		Шкідливі звички (зловживання переглядом телепередач, комп'ютерними іграми, інтернетом, розмовами по мобільному телефону тощо) та їхній вплив на самопочуття.	<ul style="list-style-type: none"> - знає про негативні наслідки для самопочуття шкідливих звичок (зловживання переглядом телепередач, комп'ютерними іграми, інтернетом, розмовами по мобільному телефону тощо); - може пояснити наслідки для особистого здоров'я і самопочуття, до яких призводить наявність шкідливих звичок; 	

		<p>Основні фізичні параметри людини (зріст, маса тіла, температура тіла).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вміє визначати власні основні фізичні параметри (зріст, маса тіла, температура тіла) (при необхідності – за допомогою дорослого); - відповідає на запитання старших (педагога, батьків, лікаря) про ознаки поганого самопочуття; - вміє звернутися по допомогу при ознаках поганого самопочуття; 	<p>формування уявлень про себе;</p> <p>формування позитивних рис характеру.</p>
		<p>Характер людини та риси характеру.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає про позитивні та негативні риси характеру людини; - за запитаннями педагога наводить приклади позитивних і негативних рис; - за допомогою педагога визначає основні риси власного характеру (як позитивні, так і негативні). 	
		<p>Здоров'я</p>		
		<p>Щоденне дотримання правил особистої гігієни (розширення знань: виконання санітарно-гігієнічних процедур, миття рук, користування носовою хустинкою тощо). Чистота та охайність як запорука здоров'я.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знає про необхідність дотримання правил особистої гігієни для збереження і зміцнення здоров'я людини, щоденно їх дотримується (при необхідності під наглядом дорослого); - самостійно виконує основні гігієнічні процедури, користуючись основними гігієнічними засобами; - знає правила користування носовою хустинкою (при кашлі, чханні, нежиті тощо) та дотримується їх під контролем 	<p>Уточнення та розширення уявлень про збереження та зміцнення здоров'я;</p> <p>формування санітарно-гігієнічних навичок;</p> <p>формування навичок здорового способу життя;</p> <p>формування вміння отримувати</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
			дорослого; - дотримується правил миття рук (під контролем дорослого);	задоволення від рухової діяльності;
		Правила охорони зору та слуху. Зарядка для очей.	- під контролем дорослого дотримується правил охорони зору та слуху (освітлення приміщень, охорона зору при читанні й перегляді телепередач; правила користування плеєром, мобільним телефоном тощо); - під керівництвом педагога виконує основні вправи для зняття зорового напруження;	формування мотивації щодо дотримання правил особистої гігієни та дотримання в чистоті і порядку особистих речей на основі усвідомлення значення чистоти та охайності для здоров'я людини;
		Основні способи та правила загартування	- усвідомлює позитивний вплив загартування на стан здоров'я людини; - знає основні загартовувальні процедури, здійснює їх під керівництвом дорослого;	формування позитивних звичок на основі відповідних навичок і вмінь; розвиток логічного мислення;
		Правильна постава, хода. Руховий режим. Значення раціонального рухового режиму для здоров'я.	- знає про необхідність дотримання рухового режиму, розуміє його значення для здоров'я; - правильно сидить за партою, контролює свою поставу та ходу (при необхідності – за нагадуванням педагога); - під керівництвом педагога виконує комплекс вправ для попередження (виправлення) порушень постави та ходи; дотримується відповідного рухового режиму школи;	корекція та розвиток рухової сфери; корекція постави та ходи; уточнення та збагачення словникового запасу; формування основ здорового способу життя та відповідної мотивації;

			<ul style="list-style-type: none"> - грає в рухливі ігри, відвідує заняття спортивних гуртків (залежно від фізичних можливостей); 	<p>виховання негативного ставлення до шкідливих звичок;</p>
		<p>Культура харчування. Здорове та якісне харчування як запорука здоров'я.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє значення продуктів харчування для здоров'я людини, вітамінів та поживних речовин, що містяться в основних продуктах харчування; - має уявлення про шкідливість переїдання та вживання "нездорової" їжі (смаженої, копченої, гострої тощо) та відповідні наслідки; - має уявлення про шкідливість недоїдання та відповідні наслідки для організму людини; - дотримується санітарно-гігієнічних вимог під час приготування та споживання їжі (під контролем дорослого); - знає про призначення кухонних речей і посуду, вміє за ними доглядати; - вміє використовувати хімічні засоби догляду за посудом, користуватися друкованими інструкціями до різних побутових хімічних засобів; - вміє правильно користуватися основними столовими приборами, знає їх призначення; - дотримується правил користування ріжучими інструментами, електроприладами; - дотримується правил поведінки за столом; 	<p>формування вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки (неправильне харчування – захворювання – симптоми – погане самопочуття тощо);</p> <p>формування навичок самоконтролю;</p> <p>розвиток монологічного та діалогічного мовлення;</p> <p>розвиток точності, злагодженості, скоординованості рухів;</p> <p>розвиток емпатії (розуміння почуттів, станів іншої особи);</p> <p>виховання культури харчування;</p> <p>формування навичок безпечної поведінки;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		Шкідливі звички (вживання алкоголю, наркотичних речовин, паління) та їх згубний вплив для здоров'я.	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про негативний вплив шкідливих звичок на здоров'я людини; - може пояснити наслідки для особистого здоров'я та здоров'я оточуючих, до яких призводить наявність шкідливих звичок; 	<p>формування навичок взаємодопомоги;</p> <p>формування вміння вчасно реагувати на змінену ситуацію;</p> <p>виховання самостійності і відповідальності;</p> <p>виховання охайності, естетичних почуттів;</p> <p>виховання відповідальності та самостійності.</p>
Основні правила поведінки під час хвороби.	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні ознаки хвороби (біль, висока температура, поганий апетит тощо); - знає основні правила поведінки під час хвороби (дотримуватися порад лікаря, користуватися носовою хустинкою та ін.); - відповідає на запитання лікаря (інших дорослих) про ознаки поганого самопочуття; - виконує рекомендації лікаря (під контролем дорослих); 			
Догляд за хворими.	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні правила надання допомоги хворим: (виклик лікаря, вимірювання температури, допомога при виконанні санітарно-гігієнічних процедур, прийомі їжі тощо); - виявляє піклування про хворих товаришів, рідних і близьких (за умови стимулювання з боку дорослого); 			
Відповідальність людини за власне здоров'я.	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про відповідальність за власне здоров'я; - утримується від вживання недоброякісних продуктів; 			

		- вміє вчасно звернутися до лікаря (або до інших дорослих) у разі поганого самопочуття;	
	Основні правила безпечної поведінки. Вміння звертатися по допомогу.	- знає основні правила безпечної поведінки (вдома, на вулиці, у школі, транспорті та ін.), дотримується їх під контролем дорослих; - знає основні ситуації, при яких необхідно звернутися по допомогу, вміє звернутися по допомогу до старших; - знає основні номери екстрених служб (рятувальна служба, міліція, швидка допомога).	
	Культура поведінки		
	Дотримання дисципліни.	- Розуміє поняття "дисципліна", може його пояснити, відповідаючи на запитання педагога; - дотримується дисципліни в процесі усіх видів діяльності (під контролем педагога);	Виховання дисциплінованості; закріплення вмінь правильно поводити себе (в школі, вдома, на вулиці, громадських місцях тощо);
	Правила спілкування зі старшими та однолітками (форми звертання, прохання, запитання, інтонації, жести, міміка).	- під контролем педагога дотримується основних правил спілкування зі старшими та однолітками (форми звертання при зустрічі та розставанні; форми звертання з проханням, запитанням тощо); - під контролем педагога дотримується позитивного емоційного тону спілкування з людьми (привітне, спокійне, ввічливе поведіння тощо);	розширення та уточнення активного словника висловлюваннями, які використовуються при спілкуванні (зустрічі, прощанні, звертанні з проханням та запитанням тощо);

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		<p>Основні емоційні стани людини, співвіднесення їх з відповідною мімікою та жестами.</p>	<p>- знає про можливість застосування різних інтонацій, жестів, міміки при спілкуванні з оточуючими;</p> <p>- знає основні жести (привітання, прощання, перемоги, згоди, заперечення, погрози тощо) і правила їх застосування;</p> <p>- розуміє значення міміки для виявлення емоцій людиною;</p> <p>- у громадських місцях поводить себе спокійно, ввічливо і стримано (при необхідності – за нагадуванням чи під контролем педагога);</p> <p>- з допомогою та за нагадуванням педагога дотримується правил культури спілкування (слова ввічливості, увага до співрозмовника, черговість висловлювань, стриманість);</p> <p>- має уявлення про поняття "настрій", "емоції", "міміка", "жести";</p> <p>- знає основні емоційні стани людини (радість, сум, задоволення, незадоволення, страх, сором, образа, заздрість, гнів тощо) та форми їх прояву (слова, жести, міміка, дії);</p> <p>- розпізнає, називає та характеризує основні емоційні стани людини (з опорою на ілюстрації, опорні слова тощо);</p>	<p>розвиток уваги під час розмови зі знайомими і незнайомими людьми;</p> <p>виховання моральних якостей (доброзичливості, ввічливості, тактовності);</p> <p>активізація спостережливості;</p> <p>збагачення уявлень про характерні особливості певних емоційних станів;</p> <p>розвиток емоційної сфери на основі формування вмінь розпізнавати і визначати позитивні та негативні почуття (радість, сум, незадоволення, страх, щастя, задоволення, заздрість, сором, образа тощо);</p> <p>розвиток виразності мовлення;</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - адекватно реагує на різні емоційні стани оточуючих; - співвідносить основні емоційні стани людини із відповідною мімікою та жестами (з опорою на слова, наочність, відповідні дії); 	<p>удосконалення діалогічного мовлення з використанням мовленнєвих і немовленнєвих засобів комунікації;</p>
	<p>Основні правила культурної поведінки (вдома, на вулиці, у школі, транспорті; публічних місцях: в кіно, театрі, музеї, бібліотеці тощо; установах і закладах: магазині, аптеці, поліклініці, поштовому відділенні тощо).</p> <p>Поведінка за столом.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні правила культурної поведінки (чемно, стримано, охайно, обережно тощо), дотримується їх під контролем дорослого; - знає основні правила поведінки за столом, дотримується їх (при необхідності – під контролем дорослого). 	<p>розвиток комунікативних умінь;</p> <p>виховання культурної поведінки.</p>
	Самоідентифікація		
	Приналежність до певного роду, нації.	<ul style="list-style-type: none"> - Знає своє прізвище, ім'я та по-батькові; - розуміє свою приналежність до певної родини, нації; 	<p>Розвиток уважності та спостережливості;</p>
	Власний зовнішній вигляд. Оцінювання зовнішнього вигляду (власного та інших людей).	<ul style="list-style-type: none"> - за питаннями педагога словесно описує власний зовнішній вигляд за основними параметрами та показниками; - з допомогою та нагадуванням дорослих слідує за власним зовнішнім виглядом; - під керівництвом дорослого контролює свою поставу і ходу; 	<p>формування елементів критичного мислення;</p> <p>розвиток аналітико-синтетичного мислення;</p> <p>розвиток причинно-наслідкового мислення;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
			<ul style="list-style-type: none"> - за допомогою та питаннями вчителя може оцінити власний зовнішній вигляд та вигляд своїх товаришів за основними складовими та показниками (одяг, взуття, головний убір, зачіска; охайність, доречність, зручність, практичність тощо); - разом із педагогом визначає, що можна чи необхідно змінити у зовнішньому вигляді (з опорою на запитання, наочність тощо); 	<p>формування уявлень про суспільне оточення;</p> <p>формування позитивного ставлення до своєї зовнішності, статевої приналежності, власного імені та прізвища;</p> <p>формування вміння помічати свої чесноти і пишатися ними;</p>
		Відповідальність за власний зовнішній вигляд.	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє свою відповідальність за власний зовнішній вигляд; - під керівництвом дорослих дотримується вимог до зовнішнього вигляду. - знає власні основні фізичні параметри (зріст, розмір ноги, об'єм голови, розмір одягу тощо) вміє їх визначати; 	<p>розвиток уміння користуватися допомогою;</p> <p>формування елементів самостійності в діяльності;</p>
		Характер. Риси характеру людини.	<ul style="list-style-type: none"> - знайомий із поняттям "характер", розуміє його; - за запитаннями педагога наводить приклади позитивних і негативних рис характеру; - за допомогою педагога визначає основні риси власного характеру (як позитивні, так і негативні). 	<p>формування навичок самоконтролю та адекватної самооцінки;</p> <p>розвиток усвідомлення власних особистісних якостей;</p>
		Самопочуття. Відповідальність за власне здоров'я та самопочуття.	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє свою відповідальність за власне здоров'я та самопочуття; 	<p>формування вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - вміє вчасно звернутися до лікаря (або до інших дорослих) у разі поганого самопочуття; - дотримується правил безпечної поведінки у різних видах діяльності та у різних життєвих ситуаціях (за нагадуванням та під контролем дорослих); - вміє, за необхідності, звернутися до екстрених служб; - дотримується рекомендацій щодо здорового харчування під керівництвом дорослих; 	<p>формування вміння аналізувати ситуацію та визначати послідовність власних дій;</p> <p>формування навичок безпечної поведінки;</p> <p>розвиток усвідомлення відповідальності за власні дії та вчинки;</p> <p>формування вміння передбачати наслідки вчинків (власних і чужих);</p>
	Власна поведінка та відповідальність за неї.	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє відповідальність за власну поведінку; - знає про небезпечність безвідповідальної та необережної поведінки; - дотримується правил культурної та безпечної поведінки у різних видах діяльності та у різних ситуаціях (під контролем дорослих); 	<p>формування адаптивних форм поведінки;</p> <p>удосконалення навичок монологічного мовлення;</p>
	Оцінювання поведінки (власної та інших людей).	<ul style="list-style-type: none"> - за допомогою та питаннями вчителя оцінює поведінку (добре-погано) персонажів художніх творів (кінофільмів тощо), аргументує оцінку (відповідь на запитання чому?); - за допомогою та питаннями вчителя оцінює власну поведінку та поведінку своїх товаришів (добре-погано) у процесі моделювання заданих ситуацій, у повсякденно- 	<p>збагачення словникового запасу;</p> <p>розвиток емоційності;</p> <p>розвиток образної пам'яті;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
			<p>му житті, аргументує оцінку (відповідь на запитання <i>чому?</i>);</p> <ul style="list-style-type: none"> - разом із педагогом визначає причини негативної оцінки поведінки (вчинку) (відповіді на запитання <i>чому?</i>); - разом із педагогом визначає, що необхідно змінити у поведінці (з опорою на запитання, наочність тощо); - розуміє свою відповідальність за власну поведінку; - під керівництвом дорослих дотримується вимог до позитивної поведінки; 	<p>формування навичок і звичок позитивної поведінки;</p> <p>формування здатності самостійно вирішувати життєві ситуації;</p> <p>формування вміння володіти собою;</p> <p>виховання відповідальності та відповідності до себе;</p>
		Власні бажання, думки, інтереси, переживання, емоції, відчуття.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює наявність у себе власних бажань, думок, інтересів, переживань, емоцій, відчуттів; - за допомогою та запитаннями педагога формулює свої ситуативні бажання, описує свої емоції та відчуття (залежно від мовленнєвих та психоемоційних можливостей учня, з опорою на слова, малюнки та наочні матеріали), – у процесі моделювання заданих ситуацій та у повсякденному житті; 	<p>виховання уважності, організованості та дисциплінованості;</p> <p>формування усвідомлення себе як представника певної статі;</p> <p>виховання жіночності (мужності);</p> <p>виховання слухняності;</p>
		Статєва приналежність.	<ul style="list-style-type: none"> - диференціює людей за статєвими ознаками; - визначає відмінності представників чоловічої та жіночої статі (за простими фізі- 	<p>виховання самоповаги.</p>

			ологічними та психологічними ознаками); - усвідомлює свою приналежність до певної статі.	
2.		”Я і родина” (виховання особистості дитини як члена родини)	Учень:	
		Сім'я, родина. Члени сім'ї та родини (батько, мати, дідусь, бабуся, брат, сестра; дядько, тітка, двоюрідний брат і сестра тощо). Імена, по-батькові, вік, місце роботи членів сім'ї.	- має уявлення про поняття ”сім'я”, пояснює його; - знає склад своєї сім'ї та родини; - знає та називає імена, по-батькові близьких родичів; місце роботи й посаду батьків; - за допомогою педагога визначає родинні зв'язки; - розрізняє людей за ознакою приналежності до свого чи чужого роду – рідні, близькі, знайомі, малознайомі, незнайомі;	Засвоєння соціальної ролі члена сім'ї (доньки (сина), онука (онуки), брата (сестри) тощо; розвиток уміння бути хорошим сином (донькою), братом (сестрою), онуком (онукою); стимулювання пізнавального інтересу на основі актуалізації знань про себе, свою сім'ю, походження та значення свого імені;
		Обов'язки кожного члена сім'ї.	- знає про обов'язки батьків та дітей у сім'ї, а також про розподіл господарчо-побутових обов'язків між членами сім'ї; - розрізняє обов'язки членів сім'ї та виконує власні; допомагає іншим членам сім'ї (за дорученням дорослих);	виховання ввічливого, чуйного, шанобливого і дбайливого ставлення до членів родини;
		”Я” як член родини.	- усвідомлює себе як члена сім'ї, родини (донькою (сином), онукою (онуком), сестрою (братом) тощо); - за питаннями педагога розповідає про виконання своїх обов'язків у сім'ї, про допо-	формування відповідального ставлення до виконання своїх обов'язків у сім'ї;

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
			<p>могу іншим членам родини;</p> <p>Принципи сімейного життя (спільне проживання, любов, злагода, взаємна турбота, обов'язки).</p> <p>Правила поведінки в сім'ї, особисті стосунки в родині. Уникання конфліктів.</p> <p>Вимоги до поведінки хлопчика та дівчинки у сім'ї.</p>	<p>збагачення емоційно-почуттєвої сфери;</p> <p>формування навичок культури спілкування з членами родини, вміння уникати конфліктів;</p> <p>виховання позитивних якостей особистості (самостійності, уважності, чуйності, доброти, взаємодопомоги, доброзичливості тощо);</p> <p>виховання шанобливого ставлення до сімейних традицій.</p>
			<p>має уявлення та розповідає про принципи сімейного життя та особисті стосунки в родині (спільне проживання, любов, злагода, взаємна турбота, обов'язки), дотримується їх під контролем дорослих;</p> <p>розуміє необхідність дотримання певних правил поведінки у сім'ї (пошана до старших; шанобливе ставлення до жінки: бабусі, матері, сестри; турбота про членів сім'ї; шанобливе ставлення до сім'ї кожного її члена тощо), дотримується їх під контролем дорослих;</p> <p>за питаннями педагога розповідає про ставлення до членів сім'ї;</p> <p>знає про необхідність уникати конфліктів у сім'ї;</p> <p>знає про необхідність довіряти батькам як найріднішим людям;</p> <p>знає про обов'язки чоловіка та жінки у сім'ї;</p> <p>усвідомлює себе представником певної статі;</p> <p>знає та може розказати (відповідаючи на запитання) про основні вимоги до поведінки хлопчика та дівчинки у сім'ї;</p>	

		Сімейні свята.	<ul style="list-style-type: none"> - знає, які свята відзначають у сім'ї; - знає дати народження членів сім'ї, інших сімейних свят. 	
3.		”Я і школа” (виховання особистості дитини як учня, члена шкільного колективу)	Учень:	
		Поведінка в школі. Режим дня.	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні правила поведінки у школі (класі, бібліотеці, їдальні, побутових і спальних приміщеннях, у дворі тощо), може про них розповісти; - під контролем педагогів дотримується загальних правил поведінки у школі; - під контролем педагогів дотримується режиму дня у школі; 	<p>Розвиток узагальненості та диференційованості сприймання;</p> <p>розвиток самоконтролю поведінки;</p> <p>формування вміння і бажання разом спілкуватися, працювати і проводити дозвілля;</p>
		Правила поведінки та спілкування в процесі діяльності (учбової, трудової, ігрової).	<ul style="list-style-type: none"> - дотримується дисципліни на уроці та у позаурочний час; - за допомогою та під керівництвом педагога організовує власну діяльність (учбову, трудову, ігрову); - дотримується правил співжиття у школі; - дотримується правил поведінки та спілкування в процесі усіх видів діяльності (під контролем педагога); - вміє працювати (поводитися) в колективі; - виконує персональні доручення педагогів, бере участь у виконанні спільних доручень; 	<p>розвиток уміння орієнтуватись у типових та змінених ситуаціях;</p> <p>формування позитивного ставлення учнів одне до одного, до шкільних справ.</p> <p>формування вміння товаришувати;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
			<ul style="list-style-type: none"> - розуміє необхідність сумлінного виконання дорученої справи та доведення її до кінця; - бере участь у позакласних виховних заходах (під контролем педагога уважно слухає, відповідає на запитання, ставить запитання, вступає в діалог, бере участь у інсценуваннях, рольових іграх тощо); 	<p>розвиток вольової сфери (уміння доводити до кінця розпочату справу);</p> <p>формування комунікативних умінь;</p>
		Правила товаришування.	<ul style="list-style-type: none"> - під контролем педагога дотримується правил спілкування з товаришами в урочний та позаурочний час; - під контролем педагога дотримується основних правил ввічливості при спілкуванні (слова ввічливості, увага до співрозмовника, черговість висловлювань, стриманість); - вміє підкорятися вимогам колективу; - допомагає товаришам (при необхідності – за умови стимулювання з боку педагога); - вміє радіти успіхам та адекватно реагувати на невдачі (власні та товаришів); 	<p>формування навичок культури спілкування з дорослими і товаришами;</p> <p>формування загальнотрудових умінь (аналіз об'єкта, планування діяльності, здійснення самоконтролю);</p> <p>формування вміння адекватно реагувати на успіхи і невдачі кожного із членів колективу і класу в цілому;</p>
		Відповідальне ставлення до навчання. Основні вимоги до організації власної діяльності.	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє необхідність відповідального ставлення до навчальної діяльності; - знає основні вимоги до організації власної діяльності (під час навчання, відпочинку, самообслуговування, виконання доручень 	<p>формування вміння планувати власні дії та контролювати їх;</p> <p>формування позитивних якостей особистості (уважності,</p>

			дорослого, спілкування з однолітками та людьми, старшими (молодшими) за віком);	організованості, дисциплінованості, відповідальності, сумлінності, ввічливості тощо);
		Планування власної діяльності (учбової, трудової, ігрової тощо), її аналіз та оцінювання.	<ul style="list-style-type: none"> - під керівництвом педагога планує власну діяльність (<i>Що спочатку? Що потім? Що наприкінці?</i>); - відповідаючи на запитання педагога, звітується про виконану роботу; - разом із педагогом, відповідаючи на запитання, аналізує результати власної діяльності, визначає її позитивні та негативні сторони; 	стимулювання мовленнєвої активності;
		Шкільні свята і традиції.	- знає основні традиції та свята, які святкують у школі; бере участь у їх підготовці та проведенні.	виховання культури міжособистісних стосунків.
4.		”Я і довкілля” (розвиток уявлень про довкілля, природу, формування природовідповідної поведінки)		
		Орієнтування в часі	Учень:	
		Визначення часу. Доба.	<ul style="list-style-type: none"> - визначає час із точністю до хвилини; - вміє ставити запитання та відповідати, котра година; - усвідомлює поняття ”доба”, оперує ним, визначає час доби (день-ніч), кількість діб; 	Формування вміння користуватися годинником, календарем і т.д. для визначення часу;
		Дні тижня. Рік, місяць. Пори року.	- визначає і називає день тижня, місяць, рік;	розвиток уяви;

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		Часові зв'язки між об'єктами довкілля.	<ul style="list-style-type: none"> - відповідає на запитання <i>скільки?</i> (годин у добі, місяців у році, пір року, днів у тижні..., називає їх); - орієнтується в часі, одиницях часу (за допомогою педагога); - застосовує в повсякденному житті основні одиниці часу; - вміє встановлювати часові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля (за допомогою педагога). 	<p>розвиток уміння орієнтуватися в часі, оперувати відповідними поняттями;</p> <p>формування вміння встановлювати часові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля.</p>
		Орієнтування в просторі	<ul style="list-style-type: none"> - Орієнтується на площині (аркуша, столу, класної дошки тощо); - орієнтується на власному робочому місці (місце розташування предметів, дотримання порядку та ін.); - вміє організувати робоче місце та прибрати після закінчення роботи; - орієнтується в приміщенні школи (у класі, на перерві, в їдальні, за столом тощо) за його межами (на прогулянці, екскурсії тощо); - орієнтується у просторі, оперує відповідними поняттями (далеко-близько, високо-низько, справа-зліва, над, під, поміж); 	<p>Розвиток уміння орієнтуватися у просторі;</p> <p>розвиток уваги;</p> <p>корекція та розвиток рухової сфери;</p> <p>розвиток просторової уяви;</p> <p>формування комунікативних навичок.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - вміє встановлювати просторові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля (за допомогою педагога); - застосовує в побуті основні одиниці вимірювання (довжини, ширини, висоти); 	
	Довкілля		
	Предмети та явища довкілля, їх основні характеристики.	- Називає знайомі предмети та явища довкілля, характеризує їх за основними ознаками та властивостями (при необхідності – за допомогою педагога);	Розширення уявлень про предмети, об'єкти та явища довкілля; розвиток уміння порівнювати, групувати, класифікувати предмети (за розміром, кольором, смаком, матеріалом, властивостями, призначенням тощо);
	Порівняння, групування та класифікація предметів.	<ul style="list-style-type: none"> - за допомогою педагога порівнює предмети (за розміром, кольором, смаком, призначенням тощо) групує та класифікує їх; - вміє знаходити відмінність та схожість предметів та явищ довкілля; - з допомогою педагога виокремлює суттєві ознаки предметів; - з допомогою та під керівництвом педагога встановлює причинно-наслідкові зв'язки (відповіді на запитання <i>Де? Куди? Звідки? Коли? Чому? До чого це призвело?</i>). 	збагачення словникового запасу; розвиток уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; збагачення знань про об'єкти сфери обслуговування людей;
	Населений пункт, в якому проживає учень, орієнтування в ньому.	- знає назву та місце знаходження населеного пункту, в якому проживає, орієнтується в ньому;	розвиток просторової орієнтації та просторових уявлень;

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		Заклади та установи, їх призначення та місце знаходження. Правила поведінки в громадських місцях.	<ul style="list-style-type: none"> - знає про наявність основних закладів та установ (магазин, аптека, поліклініка, лікарня, театр, стадіон, кінотеатр тощо), їх призначення та місце знаходження; - під контролем дорослих дотримується правил поведінки в громадських місцях (правила поведінки, звертання, обслуговування; знаходження, отримання та користування інформацією тощо); - самостійно здійснює покупки (у магазині, аптеці тощо); 	<ul style="list-style-type: none"> формування мотивації до відвідування осередків культури; формування бережливого ставлення до природи та пам'яток рідного міста; розвиток емоційно-ціннісної сфери (викликати радість від зустрічі з цікавими куточками міста); формування вміння виокремлювати в довкіллі привабливе, гарне, яскраве; стимулювання до опанування нових видів діяльності; розвиток уміння орієнтуватись у просторі, часі, ситуації; помічати небезпеку;
		Основні пам'ятні місця (дати) і освітньо-культурні заклади міста (села): пам'ятники, парки, бібліотеки, музеї, театри тощо.	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні освітньо-культурні заклади та пам'ятні місця свого міста (села), наводить приклади, знає їх місце розташування, відвідує їх; - за допомогою педагога розповідає про основні пам'ятники; 	
		Міський та міжміський (наземний, повітряний, водний) транспорт. Правила користування та поведінки в ньому (придбання квитків та їх вартість, розклад руху, правила поведінки).	<ul style="list-style-type: none"> - знайомий із усіма видами міського (метро, трамвай, тролейбус, автобус, фунікулер) та основними видами міжміського (поїзд, літак, електричка, катер тощо) транспорту; - знає правила проїзду та поведінки в міському та міжміському транспорті (правила оплати проїзду, культурної поведінки, штрафні санкції тощо); 	

		<ul style="list-style-type: none"> - за допомогою дорослого вмiє користуватися розкладом руху рiзних видiв транспорту; - вмiє купувати квитки, компостирувати їх; - дотримується правил поведiнки у транспортi; 	<p>виховання уважностi та обережностi;</p> <p>формування навичок самостiйної поведiнки;</p>
	Правила дорожнього руху (пiшохiдний перехiд, свiтлофор, пiдземний перехiд, деякi дорожнi знаки тощо).	<ul style="list-style-type: none"> - знайомий з основними правилами дорожнього руху; - дотримується правил дорожнього руху пiд контролем дорослих; - разом з дорослим вибирає найбільш рацiональнi маршрути при пересуванні по мiсту. 	формування вмiння користуватися допомогою.
	Природа		
	Пори року та сезоннi змiни в природi.	<ul style="list-style-type: none"> - Називає та орiєнтується у порах року, змiнах мiсяцiв року; - за допомогою педагога встановлює причинно-наслiдковi зв'язки в природi (змiна пiр року, мiграцiя птахiв, сезоннi ознаки тощо); - вiльно орiєнтується у сезонних змiнах в природi та їх ознаках; за дорученням педагога спостерiгає за змiнами в природi; - помічає та описує сезоннi змiни в природi (за питаннями); 	<p>Формування навичок орiєнтуватися в часi, просторi, довкiллі;</p> <p>збагачення уявлень про об'єкти живої та неживої природи;</p> <p>поширення словникового запасу;</p> <p>формування умiння виокремити й усвідомити мету власних дiй;</p>
	Природа України. Природа населеного пункту, де живе учень (парки, сквери, лiси;	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про своєрiднiсть природи України; - за питаннями педагога описує природу країнi, в якiй живе; 	формування навичок природовiдповiдної поведiнки;

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		флора та фауна).	<ul style="list-style-type: none"> - за питаннями педагога описує природу населеного пункту, де проживає (знає, називає, описує основні парки та сквери, відвідує їх; знає про існування водойм, лісів тощо); - знає та називає основних представників місцевої флори та фауни; розпізнає їхні зображення, описує їх по пам'яті; - розрізняє рослини, тварин, птахів за зовнішніми ознаками; 	<p>формування уміння емоційно сприймати красу довкілля;</p> <p>виховання дбайливого ставлення до довкілля;</p> <p>виховання любові до природи та рідного краю; охайності, дбайливості, працелюбності;</p>
		Природоохоронні заходи та участь у них.	<ul style="list-style-type: none"> - доглядає за кімнатними рослинами; - годує птахів узимку; - допомагає дорослим доглядати за тваринами; - бере участь у сезонних роботах на пришкольних ділянках, у саду, городі тощо; - дотримується правил культурного поведіння в природі (не смітити, не ламати гілки, не зривати листя тощо); - бере участь у природоохоронних заходах (робота "зеленого патруля", попередження неетичної поведінки в природі тощо); - знає про необхідність підтримання чистоти та порядку на вулицях рідного міста (села), у природі. 	<p>формування вміння відрізнити гарне, охайне, привабливе в природі від занедбаного, засміченого.</p>

5.		<p>”Я і соціум” (виховання особистості дитини як члена суспільства)</p>	<p><i>Учень:</i></p>	
		<p>Основні засоби спілкування (мова, жести, міміка).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знайомий з основними засобами спілкування (мова, жести, міміка); - володіє основними жестами (привітання, прощання, погроза тощо), пояснює їх значення; - вміє розрізняти за мімікою основні емоційні стани людини (радість, сум, злість тощо); - співвідносить основні емоційні стани людини із відповідною мімікою та жестами (з опорою на слова, наочність, відповідні дії); - вміє за допомогою міміки та жестів продемонструвати певний настрій (за завданням та з допомогою педагога); 	<p>Формування вміння користуватися основними засобами спілкування;</p> <p>формування мотивації до спілкування з оточуючими;</p> <p>формування вміння орієнтуватися на ситуацію спілкування (учасники діалогу, їх настрій, місце проведення діалогу);</p> <p>розширення кола спілкування;</p>
		<p>Правила спілкування з однолітками, з дорослими, з молодшими.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - під контролем дорослого дотримується основних правил спілкування (бути ввічливим, уважним, тактовним тощо) у власній поведінці; - уважно слухає співрозмовника під час спілкування; 	<p>формування навички розуміти емоційний стан іншого;</p> <p>формування уявлень про суспільне оточення;</p> <p>активізація словника;</p> <p>розвиток усного зв'язного мовлення;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		<p><i>Розвиток діалогічного мовлення. Сприймання реплік співрозмовника. Конструювання власних висловлювань: відповіді на запитання; ініціювання діалогу (звертання до співрозмовника, висловлення прохання, побажання), підтримання діалогу.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - відповідає на запитання співрозмовника повними реченнями; - включається в діалог з педагогом, учнями, батьками тощо; - самостійно будує репліки-відповіді та репліки-запитання у звичних ситуаціях; - звертається до співрозмовника (педагогів, однокласників, батьків тощо) у звичних ситуаціях, висловлює прохання, побажання; - звертається до співрозмовника у незнайомій (змодельованій) ситуації (під керівництвом педагога); - виявляє активність у спілкуванні з допомогою та нагадуванням педагога; - бере участь у колективному обговоренні прочитаного, переглянутого (картин, ілюстрацій, фільмів тощо); 	<ul style="list-style-type: none"> формування навичок діалогічного й монологічного усного мовлення; формування вміння застосовувати здобуті знання на практиці; формування уміння виокремити й усвідомити мету власних дій; виявлення та розвиток пантомімічних здібностей; регулювання інтонаційної виразності мовлення; формування культури мовлення та спілкування;
		<p><i>Читання діалогів за особами, ролями. Інсценування простих епізодів з прочитаних художніх творів.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - бере участь у читанні діалогів за особами (ролями); - бере участь в інсценуванні простих епізодів з прочитаних художніх творів (оповідань, казок тощо); - під контролем педагога передає голосом, природними жестами, мімікою, ходою характер персонажів твору; 	<ul style="list-style-type: none"> формування мотивації до спілкування українською мовою; формування та розвиток емоційно та інтонаційно виразного мовлення;

		- з допомогою та за нагадуванням педагога дотримується відповідної інтонації;	розвиток оперативної та довготривалої пам'яті;
	Інсценування діалогу в усіх видах діяльності (учбовій, трудовій, ігровій тощо).	- під керівництвом педагога бере участь в інсценуванні діалогу (відповідає повними й неповними реченнями) в змодельованих та природніх навчальних, ігрових, побутових ситуаціях (з використанням опорних слів, словосполучень, окремих реплік);	формування вміння планувати власну діяльність, здійснювати самоконтроль.
	Культура спілкування.	- з допомогою та за нагадуванням педагога дотримується правил культури спілкування (слова ввічливості, увага до співбесідника, черговість висловлювань, стриманість);	
	<i>Розвиток монологічного мовлення (самостійного висловлювання). Конструювання висловлювань: опис (предметів, людей, явищ природи); повідомлення про діяльність; висловлення прохання, побажання. Розповідь (про події, що відбулися, особисті враження) за питаннями, за серією малюнків тощо.</i>	- будує висловлювання з допомогою педагога (в типових навчальних, ігрових, побутових ситуаціях); - з допомогою та запитаннями педагога коментує та пояснює власні дії; - словесно описує спостережувані предмети та явища (з допомогою та запитаннями педагога, з опорою на малюнок, план); - розповідає про побачене, почуте, відповідаючи на запитання педагога;	

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		Правила організації власного відпочинку (вихідний день, канікули).	– разом із дорослим планує проведення вільного часу (вихідного дня, канікул тощо).	
6.		”Я і Батьківщина” (виховання особистості дитини як громадянина держави)	<i>Учень:</i>	
		Держава, в якій проживає учень (назва, населення, державна символіка, столиця держави, державний гімн).	– знає, в якій державі проживає, хто її населяє; – знає та називає столицю держави; – знає, називає та описує символіку держави (прапор і герб); – розрізняє предмети української символіки, визначає їх серед інших; – знає державний гімн України;	Поширення уявлень про державу та її функції, органи управління, правопорядку тощо; виховання гордості за державу; формування усвідомлення власних прав;
		Держава і закон. Основні правопорушення та відповідальність за них.	– розуміє сутність понять «держава», «конституція», «закон», «правопорушення», «відповідальність»; – знає та називає основні правопорушення, поширені серед дітей; основні види покарань; – розуміє невідворотність покарання;	формування відповідальності за власні вчинки та поведінку; збагачення активного словника;
		Екстрені служби (рятувальна, пожежна, швидка (невідкладна))	– знає основні напрямки дій відповідних служб; – вміє зателефонувати та чітко і стисло	розширення обсягу пам'яті;

	медична допомога, міліція, служба газу, автоінспекція) та напрямки їх діяльності.	повідомити відповідні служби про небезпечний випадок;	формування вміння швидко реагувати на надзвичайні обставини;
	Права та обов'язки школярів.	- називає та розуміє основні права та обов'язки школярів; - виконує обов'язки школярів під контролем педагога; - виявляє патріотичні почуття стосовно свого класу, школи;	формування відповідального ставлення до виконання обов'язків школяра; виховання любові та гордості за свою школу, клас;
	Населений пункт, у якому проживає учень.	- знає назву та місце знаходження рідного міста (села, селища); - знайомий із історією виникнення свого міста (села);	виховання інтересу та шанобливого ставлення до історії й культури Батьківщини;
	Народ, нація, суспільство, держава. Україна як багатонаціональна держава. Риси характеру, притаманні українському народу.	- знає, що є громадянином України; - знає про свою приналежність до української нації; - розуміє поняття „народ, нація, національність, суспільство, держава”; - називає свою національність; - знає про наявність різних національностей на території України; - виявляє повагу до представників інших народів і національностей; - знає та називає основні риси характеру, притаманні українському народу;	розвиток усвідомлення свого походження; виховання коректного й шанобливого ставлення до представників інших націй;
	Народ, нація, суспільство, держава.	- знає, що є громадянином України;	виховання поваги до рідного краю, народу, мови, традицій;

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		Україна як багатонаціональна держава. Риси характеру, притаманні українському народу.	<ul style="list-style-type: none"> - знає про свою приналежність до української нації; - розуміє поняття „народ, нація, національність, суспільство, держава”; - називає свою національність; - знає про наявність різних національностей на території України; - виявляє повагу до представників інших народів і національностей; - знає та називає основні риси характеру, притаманні українському народу; 	стимулювання інтересу до ознайомлення з творами усної народної творчості, національних традицій і звичаїв, участі в проведенні свят тощо.
<p>Предмети українського національного одягу та атрибутики.</p> <p>Національні традиції та звичаї.</p> <p>Твори усної народної творчості (пісні, вірші, колядки, щедрівки, веснянки та ін.)</p> <p>Видатні діячі української культури та мистецтва.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розрізняє та називає предмети українського національного одягу, української атрибутики та визначає їх серед інших; - знайомий із національними традиціями та звичаями (свята, прикмети тощо); - бере участь у проведенні свят, групових та загальношкільних заходів; - знає напам'ять окремі твори усної народної творчості; - знає і може назвати (за питаннями педагога) окремих видатних діячів української культури та мистецтва, елементарні відомості про їх життя і творчість, їхні найвідоміші твори. 			

7.		”Я і мистецтво” (виховання ціннісного ставлення до мистецтва)	Учень:	
		Основні види мистецтв (образотворче, музичне, мистецтво слова, танцю, співу).	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні види мистецтв; - виявляє зацікавленість до основних видів мистецтв; - бере безпосередню участь у підготовці та проведенні конкурсів, виступів, свят тощо; 	Поширення уявлень про види мистецтв; стимулювання до безпосередньої участі в мистецьких заходах;
		Настрій та основні емоційні стани людини. Власні почуття.	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про поняття ”настрій”; - за допомогою педагога розпізнає основні емоційні стани людини (за малюнками, ілюстраціями, опорними словами тощо); - за допомогою та запитаннями педагога розпізнає та називає відмінності основних емоційних станів; - вміє розрізняти за мімікою основні емоційні стани людини (радість, сум, злість тощо); - разом із педагогом, відповідаючи на його запитання, визначає власний емоційний стан; емоційний стан іншої людини; 	активізація спостережливості, елементів творчої уяви та асоціативно-творчого мислення; відпрацювання умінь відчувати емоційний стан (власний, оточуючих, відображений у творах мистецтв); формування потреби в художньо-творчій самореалізації;
		Різноманітність настроїв і почуттів у мистецтві, способи їх відображення.	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє можливість відображення емоційного стану у різних видах мистецтва; - разом із педагогом визначає настрій творів мистецтва (музичних, поетичних, прозових, образотворчих); - має уявлення про засоби художньої 	розвиток естетичного сприймання, емоційно-образної пам’яті; збагачення емоційно-почуттєвої сфери;

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		Самовираження (виразне виконання пісень, малювання, виконання пластичних етюдів тощо).	<p>виразності в різних видах мистецтва (кольори – в образотворчому; слова – в поезії та прозі тощо);</p> <p>– передає настрої і характер художнього твору в різних видах художньої діяльності (залежно від можливостей учня).</p>	<p>формування інтонаційної виразності мовлення (співання);</p> <p>формування та розвиток мімічних та пантомімічних навичок.</p>
8.		”Я і праця” (виховання ціннісного ставлення до праці)	<i>Учень:</i>	
		Самообслуговуюча праця. Повсякденний догляд за одягом, взуттям, головними уборами (попередження забруднення, чищення, прання, сушіння, прасування, зберігання) та житлом. Дрібний ремонт власних речей (пришивання гудзиків, гачків, зашивання розпоротого шва та ін.)	<p>– розуміє та пояснює зміст поняття ”самообслуговуюча праця”;</p> <p>– виконує основні види робіт із самообслуговування (залежно від психофізичних можливостей учня), дотримується правил догляду за одягом, взуттям, головними уборами, житлом тощо;</p> <p>– за дорученням та під контролем дорослого здійснює дрібний ремонт власних речей;</p>	<p>Формування навичок і звичок самообслуговуючої праці;</p> <p>формування організованості в трудовій діяльності;</p> <p>формування позитивного ставлення до праці;</p> <p>формування вміння доводити розпочату роботу до завершення;</p> <p>розширення уявлень про види професій та їх представників;</p>

		<p>Приготування їжі. Сервірування столу.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вміє готувати сніданок, вечерю, сервірувати стіл до вечері з урахуванням різних меню; 	<p>стимулювання до активної участі в суспільно корисній праці;</p>
		<p>Професії та їх представники. Підприємства рідного міста (села).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знайомий із основними професіями (в тому числі доступними для оволодіння розумово відсталими), називає їх; - розуміє й пояснює, чим займаються представники основних професій; - розповідає про професію, якою оволодіває на уроках трудового навчання; - знає основні підприємства рідного міста (села), знає про їх розташування; - знає, чим займається представник тієї чи іншої професії на даному виробництві; - знає, ким працюють його батьки. 	<p>формування мотивації до виконання трудових обов'язків;</p> <p>формування особистісних якостей (працелюбності, охайності, сумлінності, відповідальності, дисциплінованості тощо);</p> <p>виховання вимогливості до себе;</p> <p>виховання поваги до праці інших людей;</p>
		<p>Допомога старшим і молодшим.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає про необхідність допомоги старшим, людям похилого віку, молодшим за себе; - допомагає людям, старшим чи молодшим за себе, виконуючи відповідні доручення дорослих; - готує подарунки своїми руками; 	<p>виховання почуття обов'язку.</p>
		<p>Суспільно корисна праця.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє поняття "суспільно корисна праця"; - разом із колективом групи виконує різні види суспільно корисної праці у школі; - дотримується дисципліни та правил безпеки під час трудової діяльності. 	

7 КЛАС

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
1	2	3	4	5
1.		”Я” (розвиток особистості дитини)		
		<p>Зовнішній вигляд людини</p> <p>Основні характеристики зовнішності людини (розширення знань: колір очей та волосся, зріст).</p> <p>Види одягу (взуття, головних уборів, аксесуарів тощо). Їх призначення та розмір. Одяг як одна з характеристик культури людини.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - знає про основні характеристики зовнішності людини (у тому числі: колір очей та волосся, зріст); - за питаннями педагога словесно описує зовнішній вигляд конкретної людини (товариша, зображення на малюнку тощо), – характеризуючи основні складові, з опорою на наочність, слова та словосполучення; - за питаннями педагога характеризує власний зовнішній вигляд (з опорою на зображення у дзеркалі); - розрізняє одяг і взуття залежно від їх призначення (повсякденний, святковий, спортивний); - знає про призначення аксесуарів (рукавички, шарф, сумка та ін.); - за допомогою дорослого добирає одяг, 	<p>Розвиток диференційованого сприймання;</p> <p>розвиток концентрації уваги;</p> <p>розвиток уміння сприймати, аналізувати, узагальнювати, порівнювати, оцінювати, робити висновки;</p> <p>розширення точності пам’яті;</p> <p>розширення активного словника;</p> <p>формування вміння оцінювати власний зовнішній вигляд та зовнішній вигляд оточуючих;</p>

			<p>взуття, головний убір, відповідно до ситуації та відповідного розміру;</p> <ul style="list-style-type: none"> - за допомогою дорослого підбирає до одягу відповідні аксесуари (за призначенням); - знає свій розмір одягу (взуття, головного убору); - знає про призначення підприємств побутового обслуговування населення та послуги, що ними надаються; 	<p>формування звички здійснювати контроль за власною зовнішністю, поставою та походою;</p> <p>розвиток практичних умінь із самообслуговування;</p> <p>формування адекватного інтересу до власного зовнішнього вигляду;</p>
		<p>Охайність та доречність як запорука гарного вигляду.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - відповідаючи на запитання педагога, може охарактеризувати охайну та неохайну людину, порівняти їх; - з допомогою педагога визначає відповідність (невідповідність) одягу (взуття, головного убору, зачіски, аксесуарів) тій чи іншій ситуації (з опорою на наочність); - одягається відповідно погоді та ситуації (при необхідності – з допомогою дорослого); - за допомогою педагога оцінює власний зовнішній вигляд; - намагається виглядати охайно та бути одягненим відповідно ситуації (при необхідності – за нагадуванням дорослого); - розуміє значення охайної зовнішності людини; акуратності у зовнішності та у веденні справ; 	<p>виховання бажання гарно виглядати;</p> <p>формування естетичного смаку;</p> <p>формування особистісних якостей (охайності, стриманості, відповідальності, сумлінності, самостійності, самокритичності);</p> <p>виховання бережливого ставлення до речей.</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		Відповідальність за власний зовнішній вигляд.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює відповідальність за власний зовнішній вигляд; - під контролем дорослого оцінює власний зовнішній вигляд кожного дня (за основними складовими та показниками); - разом із педагогом визначає, що можна (необхідно) змінити у власному зовнішньому вигляді. 	
		Самопочуття		
		<p>Фізичне та емоційне здоров'я.</p> <p>Основні показники фізичного та емоційного здоров'я (відсутність ознак хвороби, настрій, апетит, відсутність стресу тощо).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Розрізняє поняття "фізичне" та "емоційне" здоров'я; - знає основні показники власного фізичного та емоційного здоров'я та з допомогою педагога, відповідаючи на його запитання, описує власне самопочуття; - має уявлення про основні причини поганого самопочуття (ознаки хвороби, зіпсований настрій, відсутність апетиту тощо); - відповідаючи на запитання педагога, може охарактеризувати гарне та погане самопочуття людини, порівняти ці стани; - за завданням педагога вміє поцікавитися самопочуттям товаришів, рідних і близьких; 	<p>Формування уміння сприймати себе адекватно;</p> <p>формування навичок самооцінювання, самоконтролю;</p> <p>формування позитивного ставлення до себе та до інших;</p> <p>формування уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;</p> <p>розширення видів діяльності;</p> <p>формування навичок та звичок</p>

		<p>Шкідливі звички (зловживання переглядом телепередач, комп'ютерними іграми, інтернетом, розмовами по мобільному телефону та ін.) та їхній вплив на самопочуття.</p>	<p>- знає про негативні наслідки для самопочуття шкідливих звичок (зловживання переглядом телепередач, комп'ютерними іграми, інтернетом, розмовами по мобільному телефону тощо); - може пояснити наслідки для особистого здоров'я і самопочуття, до яких призводить наявність шкідливих звичок;</p>	<p>здорового способу життя; формування мотивації до регулярних занять фізкультурою; розвиток координації рухів; розвиток кінестетичних відчуттів;</p>
		<p>Основні чинники гарного самопочуття (загартування, щоденна ранкова гімнастика, заняття фізкультурою, правильне харчування, здоровий сон, дотримання санітарно-гігієнічних норм, позитивний настрій тощо).</p>	<p>- знає основні чинники гарного самопочуття, розуміє їх залежність; - розуміє користь загартування, щоденної ранкової гімнастики, занять фізкультурою, здорового сну тощо; знає про їхній позитивний вплив на самопочуття; - під керівництвом дорослого виконує ранкову гімнастику, процедури загартування, займається фізкультурою, дотримується санітарно-гігієнічних вимог, правильного харчування тощо);</p>	<p>корекція та розвиток рухової сфери; розвиток чуттєвої сфери; формування уявлень про себе; формування позитивних рис характеру;</p>
		<p>Реагування на негативні зміни в самопочутті. Звернення по допомогу.</p>	<p>- відчуває та усвідомлює негативні зміни у власному самопочутті; - відповідає на запитання старших (педагога, батьків, лікаря) про ознаки поганого самопочуття; - вміє звернутися по допомогу при ознаках поганого самопочуття, знає до кого;</p>	<p>збагачення активного словника; розвиток зв'язного мовлення; виховання врівноваженості; виховання здатності співпереживати; виховання самоповаги.</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		Людське „Я”. Характер людини та риси характеру.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює себе людиною; - знає про позитивні та негативні риси характеру людини; - за запитаннями педагога наводить приклади позитивних і негативних рис; - за допомогою педагога визначає основні риси власного характеру (як позитивні, так і негативні). - розуміє неповторність кожної людини. 	
		Здоров'я		
		Здоровий спосіб життя. Особиста гігієна підлітка. Чистота та охайність як запорука здоров'я.	<ul style="list-style-type: none"> - Розуміє та пояснює поняття ”здоровий спосіб життя”; - щоденно дотримується правил особистої гігієни, розуміє її значення для збереження і зміцнення здоров'я людини; - знає правила особистої гігієни підлітка (дівчини і юнака); - самостійно виконує основні гігієнічні процедури, користуючись основними гігієнічними засобами; - під контролем дорослого дотримується правил користування носовою хустинкою (при кашлі, чханні, нежиті тощо), правил миття рук та ін.; - під контролем дорослого дотримується правил охорони зору та слуху (освітлення 	<p>Уточнення та розширення уявлень про здоровий спосіб життя;</p> <p>формування звички дотримуватися санітарно-гігієнічних вимог;</p> <p>формування навичок здорового способу життя;</p> <p>формування мотивації щодо дотримання здорового способу життя;</p> <p>формування прагнення бути здоровою людиною;</p>

			<p>приміщень, охорона зору при читанні й перегляді телепередач; правила користування плеєром, мобільним телефоном тощо);</p> <ul style="list-style-type: none"> - під керівництвом педагога виконує основні вправи для зняття зорового напруження; - під керівництвом дорослого здійснює основні загартовувальні процедури; - під керівництвом педагога виконує фізичні вправи, у тому числі для попередження (виправлення) порушень постави та ходи; дотримується відповідного рухового режиму школи; 	<p>сприяння руховій активності;</p> <p>формування вміння отримувати задоволення від рухової діяльності;</p> <p>формування позитивних звичок на основі відповідних навичок і вмінь;</p> <p>корекція та розвиток рухової сфери;</p> <p>корекція постави та ходи;</p>
		<p>Емоційне здоров'я. Стрес: позитивний і негативний. Особливості поведінки в умовах надзвичайної ситуації. Подолання стресового стану відповідно до індивідуальних можливостей дитини.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про емоційне здоров'я; - знайомий із поняттям стресу і типовими причинами його виникнення; - має уявлення про позитивний та негативний стрес; - знайомий із основними правилами поведінки в умовах надзвичайної ситуації та способами подолання свого стресового стану (вміння зберігати рівновагу в стресовій ситуації, не розгублюватися); 	<p>уточнення та збагачення словникового запасу;</p> <p>виховання відповідальності за власне здоров'я;</p> <p>виховання вміння зберігати рівновагу в стресовій ситуації, не розгублюватися;</p>
		<p>Дотримання оптимального рухового режиму. Значення раціонального рухового режиму для здоров'я.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює необхідність дотримання рухового режиму, та його значення для здоров'я; 	<p>виховання негативного ставлення до шкідливих звичок;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		Фізкультура та спорт. Спортивні секції. Основні спортивні заклади (стадіони, спортивні клуби).	<ul style="list-style-type: none"> - контролює свою поставу під час сидіння та ходьби (при необхідності – за нагадуванням педагога); - розуміє та пояснює різницю між поняттями "фізкультура" та "спорт"; знає основні види спорту, розповідає про них; - знає про існування та призначення стадіонів, спортивних клубів, секцій, знає місцезнаходження деяких із них; - дивиться спортивні передачі; - грає в рухливі ігри, бере участь у спортивних секціях і спортивних змаганнях (залежно від бажання та фізичних можливостей учня); 	<p>формування вміння уникати залучення до вживання наркотичних речовин;</p> <p>формування вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки (шкідливі звички – захворювання – симптоми - погане самопочуття тощо);</p> <p>формування вміння зберігати рівновагу в стресовій ситуації;</p>
		Дотримання оптимального режиму харчування. Здорове та якісне харчування як запорука здоров'я.	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє важливість дотримання оптимального режиму харчування для здоров'я підлітка; - розуміє та може пояснити шкідливість переїдання та вживання "нездорової" їжі (смаженої, копченої, гострої тощо), наслідки, до яких воно призводить; - усвідомлює шкідливість недоїдання та відповідні наслідки для організму підлітка; - дотримується санітарно-гігієнічних вимог під час приготування та споживання їжі (під контролем дорослого); 	<p>формування навичок самоконтролю;</p> <p>формування усвідомлення відповідальності за власне здоров'я;</p> <p>формування комунікативних навичок;</p> <p>розвиток зв'язного мовлення;</p> <p>виховання ініціативності, самостійності і відповідальності;</p>

		<p>Шкідливі звички (вживання алкоголю, наркотичних речовин, паління) та їх згубний вплив для здоров'я та життя. Алкоголізм, нікотинота наркозалежність. Кримінальна відповідальність за торгівлю (розповсюдження) наркотичних речовин.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про негативний вплив шкідливих звичок на здоров'я людини; - може пояснити наслідки для особистого здоров'я та здоров'я оточуючих, до яких призводить наявність шкідливих звичок; - знає ознаки наркотичної залежності та до кого можна звернутися по допомогу (анонімні, соціальні служби, батьки, психологи тощо); - знає про відповідальність за розповсюдження наркотичних речовин; 	<p>виховання культури харчування;</p> <p>розвиток точності, злагоженості, скоординованості рухів;</p> <p>формування вміння мобілізуватися у надзвичайних ситуаціях;</p> <p>формування вміння надавати допомогу тим, хто її потребує;</p>
		<p>Правила поведінки під час хвороби. Домашня аптечка. Перша допомога при травмах. Медичні заклади.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні ознаки хвороби; - має уявлення про шкідливість самолікування; - знає основні правила поведінки під час хвороби та дотримується їх під контролем дорослих; - знає про склад домашньої аптечки (засоби для перев'язки, дезінфікуючі засоби, термометр); - вміє користуватися термометром, обробляти рану і накладати пов'язку; - знає основні медичні заклади (поліклініка, лікарня, аптека), їх призначення та місцезнаходження найближчих із них; 	<p>розвиток емпатії (розуміння почуттів, станів іншої особи);</p> <p>формування навичок безпечної поведінки;</p> <p>формування вміння вчасно реагувати на змінену ситуацію;</p> <p>формування навичок отримувати та використовувати надану інформацію;</p> <p>виховання обережного ставлення до спілкування з незнайомими людьми;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
			<ul style="list-style-type: none"> - вміє звернутися до лікаря в медичний заклад або викликати по телефону; 	<p>виховання охайності, відповідального ставлення до власного здоров'я.</p>
<p>Догляд за хворими.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні правила надання допомоги хворим (виклик лікаря, вимірювання температури, допомога при виконанні санітарно-гігієнічних процедур, прийомі їжі тощо) та вміє її надавати; - виявляє піклування про хворих товаришів, рідних і близьких (при необхідності – за умови стимулювання з боку дорослого); 			
<p>Відповідальність людини за власне здоров'я.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює відповідальність за власне здоров'я; - вміє вчасно звернутися до лікаря (або до інших дорослих) у разі поганого самопочуття; - утримується від вживання недоброякісних продуктів; 			
<p>Основні правила безпечної поведінки. Вміння звертатися по допомогу.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - дотримується правил безпечної поведінки у різних видах діяльності та у різних життєвих ситуаціях (під контролем дорослих); - знає основні ситуації, при яких необхідно звернутися по допомогу, вміє звернутися по допомогу до старших; 			

		<ul style="list-style-type: none"> - знає основні номери екстрених служб (рятувальна служба, міліція, швидка допомога), вміє, за необхідності, до них звернутися; - вміє надати першу допомогу постраждалим; - вміє опановувати свої почуття під час незвичайної ситуації; - вміє захищати себе, по можливості, від надмірного шуму, брудного повітря. 	
	Культура поведінки		
	Правила спілкування зі старшими та однолітками (форми звертання, прохання, запитання, інтонації, жести, міміка).	<ul style="list-style-type: none"> - Під контролем дорослого дотримується основних правил спілкування зі старшими та однолітками (форми звертання при зустрічі та розставанні; форми звертання з проханням, запитанням тощо); - під контролем педагога дотримується позитивного емоційного тону спілкування з людьми (привітне, спокійне, ввічливе поводження тощо); - під контролем дорослого застосовує різні інтонації, жести, міміку при спілкуванні з оточуючими; 	<p>Формування навичок та звичок культурної поведінки (в школі, вдома, на вулиці, громадських місцях тощо);</p> <p>збагачення активного словника;</p> <p>розвиток емоційної сфери;</p> <p>розвиток виразності мовлення та міміки під час спілкування;</p>
	Правила культурної поведінки вдома, в гостях.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює необхідність культурного поводження вдома та в гостях; - знає основні правила культурної поведінки (чемно, стримано, охайно, обережно тощо), дотримується їх під контролем дорослого; 	удосконалення діалогічного мовлення з використанням мовленнєвих і немовленнєвих засобів комунікації;

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
			<ul style="list-style-type: none"> - вміє культурно поводити себе в гостях (виявляти увагу одноліткам та старшим, запрошувати на танок, підтримувати бесіду); вибирати подарунки; виготовляти прості сувеніри; підписувати вітальні листівки, вручати та одержувати подарунки); - вміє культурно поводитися за столом; (при необхідності – під контролем дорослого); 	<p>розвиток комунікативних умінь;</p> <p>формування вміння користуватися послугами довідкових та екстрених служб;</p> <p>виховання моральних якостей (доброзичливості, ввічливості, тактовності).</p>
		<p>Правила культурної поведінки в громадських місцях (на вулиці, у міському транспорті; публічних місцях: в кіно, театрі, музеї, бібліотеці, кафе тощо; установах і закладах: магазині, аптеці, поліклініці, поштово-му відділенні тощо).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - у громадських місцях поводитьься спокійно, ввічливо і стримано (при необхідності – за нагадуванням чи під контролем педагога); - з допомогою та за нагадуванням педагога дотримується правил культури спілкування (слова ввічливості, увага до співрозмовника, черговість висловлювань, стриманість); - адекватно реагує на різні емоційні стани оточуючих. 	
		Самоідентифікація		
		<p>Приналежність до певного роду, нації.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знає своє прізвище, ім'я та по-батькові; - відповідаючи на запитання, розказує про свою сім'ю та родину (називає членів сім'ї 	<p>Формування національної самосвідомості;</p>

		та родини, визначає родинні зв'язки тощо); - знає свою національність, усвідомлює свою приналежність до українського народу;	розвиток уяви, пам'яті, словесно-логічного мислення; корекція та розвиток процесів узагальнення та абстрагування;
	Власний зовнішній вигляд.	- за питаннями педагога словесно описує власний зовнішній вигляд за основними характеристиками (одяг, взуття, головний убір, зачіска, колір очей та волосся, риси обличчя, зріст); - за питаннями педагога словесно описує зовнішній вигляд іншої людини (за основними характеристиками);	формування елементів критичного мислення; розвиток узагальненості та диференційованості сприймання; формування самостійності в діяльності;
	Оцінювання зовнішнього вигляду (власного та інших людей).	- за допомогою педагога оцінює зовнішній вигляд (власний та інших людей): визначає відповідність (невідповідність) одягу (взуття, головного убору, аксесуарів, зачіски) ситуації; - знає власні основні фізичні параметри (зріст, розмір ноги, об'єм голови, розмір одягу тощо) вміє їх визначати; - за допомогою педагога визначає відповідність розміру одягу (взуття, головного убору) у себе та в іншого;	формування позитивного ставлення до своєї зовнішності, статевої приналежності, власного імені та прізвища; розвиток уміння помічати свої чесноти і пишатися ними; корекція відчуття неповноцінності;
	Відповідальність за власний зовнішній вигляд.	- розуміє свою відповідальність за власний зовнішній вигляд; - з допомогою та нагадуванням дорослих слідкує за власним зовнішнім виглядом (підбір одягу за призначенням та розміром,	формування навичок безпечної поведінки;

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
			<p>охайність);</p> <ul style="list-style-type: none"> - під керівництвом дорослого контролює свою поставу і ходу; - разом із педагогом визначає, що можна чи необхідно змінити у власному зовнішньому вигляді (з опорою на запитання, наочність тощо); 	<p>формування вміння звернутися по допомогу та скористатися нею;</p> <p>формування навичок самоконтролю та адекватної самооцінки;</p> <p>розвиток усвідомлення власних особистісних якостей;</p> <p>формування вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;</p> <p>формування вміння аналізувати ситуацію та визначати послідовність власних дій;</p> <p>розвиток усвідомлення відповідальності за власні дії та вчинки;</p> <p>формування вміння передбачати наслідки вчинків (власних і чужих);</p>
		Характер. Риси характеру людини.	<ul style="list-style-type: none"> - знає та наводить приклади позитивних і негативних рис характеру людини; - за допомогою педагога визначає основні риси власного характеру (як позитивні, так і негативні); 	
		Власна поведінка та відповідальність за неї.	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє відповідальність за власну поведінку; - знає про небезпечність безвідповідальної та необережної поведінки; - дотримується правил культурної та безпечної поведінки у різних видах діяльності та у різних ситуаціях (під контролем дорослих); 	
		Оцінювання поведінки (власної та інших людей).	<ul style="list-style-type: none"> - за допомогою та питаннями вчителя оцінює поведінку (добре-погано) персонажів художніх творів (кінофільмів тощо), аргументує оцінку (відповідь на запитання чому?); 	

			<ul style="list-style-type: none"> - за допомогою та питаннями вчителя оцінює власну поведінку та поведінку своїх товаришів (добре-погано) у процесі моделювання заданих ситуацій, у повсякденному житті, аргументує оцінку (відповідь на запитання <i>чому?</i>); - разом із педагогом аналізує власні вчинки та вчинки оточуючих (відзначає позитивне й негативне); - разом із педагогом визначає причини негативної оцінки поведінки (вчинку) (відповіді на запитання <i>чому?</i>); - разом із педагогом визначає, що необхідно змінити у поведінці (з опорою на запитання, наочність тощо); - розуміє свою відповідальність за власну поведінку; - під керівництвом дорослих дотримується вимог до позитивної поведінки; 	<p>формування адаптивних форм поведінки;</p> <p>удосконалення навичок монологічного мовлення;</p> <p>збагачення словникового запасу;</p> <p>розвиток емоційності;</p> <p>формування усвідомлення себе як представника певної статі;</p> <p>виховання жіночності (мужності);</p> <p>формування навичок і звичок позитивної поведінки;</p> <p>формування здатності самостійно вирішувати життєві ситуації;</p>
		<p>Власні бажання, думки, інтереси, переживання, емоції, відчуття.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює наявність у себе власних бажань, думок, інтересів, переживань, емоцій, відчуттів; - розуміє свою відмінність (як індивідуальності) від інших людей; - за допомогою та запитаннями педагога формулює свої думки, бажання, описує свої емоції та відчуття у різних ситуаціях (залежно від мовленнєвих та психоемоційних 	<p>виховання відповідальності та відповідності до себе;</p> <p>виховання слухняності;</p> <p>виховання уважності, організованості та дисциплінованості;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
			<p>можливостей учня, з опорою на слова, малюнки та наочні матеріали), – у процесі моделювання заданих ситуацій та у повсякденному житті, у процесі пригадування життєвих ситуацій;</p>	<p>виховання впевненості у собі; виховання самоповаги.</p>
		<p>Негативні почуття (гнів, дратівливість, агресія). Шляхи їх подолання.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає та називає негативні почуття, розуміє, що вони заважають бути здоровим та щасливим серед людей; - знає про необхідність вчитися управляти собою, своїми почуттями; - знає про способи впливу на свій настрій; 	
		<p>Статева приналежність.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - диференціює людей за статевими ознаками; - усвідомлює себе представником певної статі; - визначає відмінності представників чоловічої та жіночої статі (за простими фізіологічними та психологічними ознаками); - знає та визначає свої відмінності як представника чоловічої (жіночої) статі (за простими фізіологічними та психологічними ознаками); - знає та називає основні особливості поведінки представників чоловічої та жіночої статі. 	

2.		<p>”Я і родина” (виховання особистості дитини як члена родини)</p>	<p><i>Учень:</i></p>	
		<p>Сім'я, родина. ”Я” як член родини. Генеалогічне дерево (без визначення поняття). Повна і неповна сім'я.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає та може пояснити поняття ”сім'я” та ”родина”; - знає склад своєї сім'ї та родини; - усвідомлює себе як члена сім'ї, родини (донькою (сином), онукою (онуком), сестрою (братом) тощо); - разом із педагогом та батьками складає генеалогічне дерево (без визначення поняття) своєї сім'ї; - знає та називає імена, по-батькові близьких родичів; їх місце проживання та роботи; - відповідаючи на запитання, визначає родинні зв'язки; - знає про існування неповної сім'ї; 	<p>Формування соціальної ролі члена сім'ї;</p> <p>виховання ввічливого, чуйного, шанобливого і дбайливого ставлення до членів родини;</p> <p>формування інтересу до історії своєї родини;</p> <p>формування здатності враховувати думку інших людей;</p> <p>формування відповідального ставлення до виконання своїх обов'язків у сім'ї;</p> <p>збагачення емоційно-почуттєвої сфери;</p> <p>формування почуття відповідальності за молодших;</p> <p>виховання позитивних якостей особистості (відповідальності,</p>
		<p>Обов'язки членів сім'ї. Допомога батькам у прибиранні приміщення, у догляді за молодшими дітьми. Організація ігор, прогулянок.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розрізняє обов'язки членів сім'ї та виконує власні; допомагає іншим членам сім'ї (за дорученням дорослих); - за питаннями педагога розповідає про виконання своїх обов'язків у сім'ї, про допомогу іншим членам родини; - вміє одягати малюків на прогулянку; пояснити дітям молодшого віку правила гри і грати з ними в тихі й рухливі ігри; 	

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		Правила поведінки в сім'ї, особисті стосунки в родині. Врахування думки інших людей. Уникання конфліктів.	<ul style="list-style-type: none"> - вміє допомагати малюкам прибирати іграшки; - розуміє необхідність дотримання певних правил поведінки у сім'ї (пошана до старших; шанобливе ставлення до жінки: бабусі, матері, сестри; турбота про членів сім'ї; шанобливе ставлення до сім'ї, кожного її члена тощо), дотримується їх під контролем дорослих; - за питаннями педагога розповідає про ставлення до членів сім'ї; - знає про необхідність прислухатися до членів сім'ї та враховувати їхню думку; - знає, як можна уникати конфліктів у сім'ї; - знає про необхідність довіряти батькам як найріднішим людям; 	<p>уважності, чуйності, доброти, врівноваженості, доброзичливості тощо);</p> <p>формування усвідомлення себе як представника певної статі;</p> <p>виховання жіночності (мужності);</p> <p>формування навичок культури спілкування з членами родини, вміння уникати конфліктів;</p> <p>розвиток зв'язного мовлення;</p> <p>формування навичок культурної поведінки;</p> <p>виховання уважного й тактовного ставлення до дітей із неповної родини та дітей-сиріт;</p> <p>виховання економності та бережливості;</p> <p>виховання шанобливого ставлення до сімейних традицій.</p>
		Вимоги до поведінки хлопчика та дівчинки у сім'ї.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює себе представником певної статі; - знає та може розказати (відповідаючи на запитання) про основні вимоги до поведінки хлопчика та дівчинки у сім'ї; 	
		Бюджет сім'ї. Заробітна платня, стипендія, пенсія.	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про складові частини сімейного бюджету, основні джерела доходів; - знає розмір заробітної плати (стипендії, пенсії) членів сім'ї; 	

			- разом із дорослими підраховує бюджет сім'ї;	
		Сімейні свята.	- знає, які свята відзначають у сім'ї; - знає дати народження членів сім'ї, інших сімейних свят; - вміє привітати рідних зі святом (листівкою, у словесній формі), приготувати та вручити подарунок.	
3.		”Я і школа” (виховання особистості дитини як учня, члена шкільного колективу)	Учень:	
		Поведінка в школі. Режим дня.	- розуміє поняття ”дисципліна”, може його пояснити, відповідаючи на запитання педагога; - під контролем педагогів дотримується загальних правил поведінки у школі; - знайомий з усіма формами шкільного режиму, дотримується режиму дня у школі; - дотримується дисципліни в процесі усіх видів діяльності (під контролем педагога);	Формування вміння керуватися суспільними правилами поведінки; формування у школярів пунктуальності, самостійності, точності, оперативності, ретельності, старанності, вправності; розвиток самоконтролю поведінки;
		Організація власної діяльності (учбової, трудової, ігрової), її планування, аналіз та оцінювання.	- за допомогою педагога планує процес власної діяльності (учбової, трудової, у вільний час тощо); - відповідаючи на запитання педагога, звітується про виконану роботу; - разом із педагогом, відповідаючи на запитання, аналізує результати власної ді-	формування уміння і бажання разом спілкуватися, працювати і проводити дозвілля;

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		Правила товаришування. Громадська думка у колективі.	<p>яльності, визначає її позитивні та негативні сторони;</p> <ul style="list-style-type: none"> - вміє спілкуватися з товаришами та педагогами в урочний та позаурочний час; - дотримується правил спілкування з товаришами в урочний та позаурочний час; - під контролем педагога дотримується основних правил ввічливості при спілкуванні; - знає про необхідність враховувати думку колективу; - дотримується правил співжиття у колективі; - вміє радіти успіхам та адекватно реагувати на невдачі (власні та товаришів); - вміє запропонувати допомогу тим, хто її потребує (за підказкою педагога); 	<p>формування вміння самостійно організовувати власну діяльність і вільний час;</p> <p>формування доброзичливого ставлення учнів одне до одного, до шкільних справ.</p> <p>формування комунікативних умінь;</p> <p>формування вміння помічати чесноти своїх товаришів і пишатися ними;</p> <p>формування навичок культури спілкування з дорослими і товаришами;</p>
		Історія школи. Шкільні свята і традиції.	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні традиції та свята, які святкують у школі; бере участь у їх підготовці та проведенні; - знає певні відомості з історії школи. 	<p>формування загальнотрудових умінь;</p>
				<p>формування вміння адекватно реагувати на успіхи і невдачі кожного із членів колективу і класу в цілому;</p>

				<p>стимулювання мовленнєвої активності;</p> <p>виховання культури міжособистісних стосунків.</p>
4.		<p>”Я і довкілля” (розвиток уявлень про довкілля, природу, формування природовідповідної поведінки)</p>		
		<p>Орієнтування в часі</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - орієнтується в часі, одиницях часу; - визначає час із точністю до хвилини та секунди; - знає, як можна дізнатися про час без годинника (за допомогою довідкової служби, мобільного телефону); - вміє ставити запитання та відповідати, котра година; - оперує часовими поняттями, застосовує основні одиниці часу в повсякденному житті (під контролем педагога); 	
		<p>Доба. Дні тижня. Рік, місяць. Пори року (розширення знань).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - оперує поняттям ”доба”, визначає час доби, кількість діб тощо; - оперує поняттями ”день”, ”тиждень”, ”місяць”, ”рік”, ”пора року” визначає їх та називає; 	<p>Формування вміння користуватися годинником, календарем і т.д. для визначення часу;</p> <p>розвиток уяви;</p> <p>розвиток уміння орієнтуватися в часі, оперувати відповідними поняттями;</p> <p>формування вміння встановлювати часові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля.</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		Часові зв'язки між об'єктами довкілля.	- вміє встановлювати часові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля (за допомогою педагога).	
		Орієнтування в просторі		
		Орієнтування у школі, за її межами.	<ul style="list-style-type: none"> - Самостійно орієнтується в приміщенні школи (у класі, на перерві, в їдальні, у спальному корпусі тощо) за його межами (на прогулянці, екскурсії тощо); - знає адресу (де знаходиться школа), дороги (маршрут) від дому до школи, транспорт, яким потрібно скористатися тощо; - орієнтується у просторі, оперує відповідними поняттями (далеко-близько, високо-низько, справа-зліва, над, під, поміж) - вміє встановлювати просторові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля (за допомогою педагога); - застосовує в побуті основні одиниці вимірювання (довжини, ширини, висоти); 	<p>Розвиток уміння орієнтуватися у просторі;</p> <p>розвиток уваги та уявлення;</p> <p>корекція та розвиток рухової сфери;</p> <p>розвиток просторової уяви;</p> <p>формування вміння орієнтуватися в незнайомих умовах;</p> <p>формування вміння встановлювати просторові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля;</p>
		Орієнтування в межах міста (села).	<ul style="list-style-type: none"> - орієнтується в межах свого міста (села): знає розташування знайомих вулиць, установ і закладів, дороги до них та ін.; - вміє звернутися із запитанням до дорослого у незнайомому місці; 	<p>формування комунікативних навичок</p>

	Орієнтування в межах країни.	- має уявлення про розташування свого міста (села), району, області в межах України.	виховання самостійності та відповідальності.
	Довкілля		
	Населений пункт, в якому проживає учень, орієнтування в ньому.	<ul style="list-style-type: none"> - Має уявлення про розташування свого міста (села), району, області в межах України; - знає основні видатні та мальовничі місця свого населеного пункту, знає їх місце розташування, відвідує їх; відповідаючи на запитання, розповідає про них; - знає окремі відомості з історії свого населеного пункту; - орієнтується в межах свого міста (села): знає розташування знайомих вулиць, установ і закладів, дорогу до них та ін.; - вміє звернутися із запитанням до дорослого у незнайомому місці; 	<p>Формування знань про свою малу Батьківщину, інтересу до її минулого та сьогодення;</p> <p>збагачення словникового запасу;</p> <p>розвиток процесів узагальнення;</p> <p>збагачення знань про об'єкти сфери обслуговування людей;</p> <p>розвиток просторової орієнтації та просторово-часових уявлень;</p>
	Транспорт. Правила користування та поведінки в ньому. Правила дорожнього руху.	<ul style="list-style-type: none"> - знайомий із усіма видами міського та основними видами міжміського транспорту; - знає правила проїзду та поведінки в міському та міжміському транспорті (правила оплати проїзду, культурної поведінки, штрафні санкції тощо); - за допомогою дорослого вміє користуватися розкладом руху різних видів транспорту; 	<p>формування мотивації до відвідування осередків культури та спорту;</p> <p>формування бережливого ставлення до природи та пам'яток рідного міста;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
			<ul style="list-style-type: none"> - вміє купувати квитки, компостувати їх; - дотримується правил поведінки у транспорті; - знайомий із основними правилами дорожнього руху; - дотримується правил дорожнього руху під контролем дорослих; - разом із дорослим вибирає найбільш раціональні маршрути при пересуванні по місту; 	<p>розвиток емоційно-ціннісної сфери (викликати радість від зустрічі з цікавими куточками міста);</p> <p>формування вміння виокремлювати в довкіллі привабливе, гарне, яскраве;</p> <p>стимулювання до опанування нових видів діяльності;</p>
		<p>Заклади та установи, їх призначення та місце знаходження (заклади торгівлі, зв'язку, культури та спорту, медичні заклади, промислові та сільськогосподарські підприємства).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає про наявність основних закладів та установ (заклади торгівлі, зв'язку, культури та спорту, медичні заклади, промислові та сільськогосподарські підприємства), їх призначення та місце знаходження; - має уявлення про послуги, які надають у закладах та установах; під керівництвом дорослих вміє ними скористатися (купувати деякі товари, квитки на транспорт, надсилати листи та бандеролі, підраховувати вартість товарів та послуг, звертатися із запитами, отримувати необхідну інформацію тощо); 	<p>формування умінь орієнтуватися в новій ситуації, отримувати інформацію та користуватися нею;</p> <p>виховання уважності та обережності;</p> <p>формування навичок самостійної поведінки;</p> <p>формування вміння користуватися допомогою.</p>
		<p>Правила поведінки в громадських місцях.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - під контролем дорослих дотримується правил поведінки в громадських місцях (правила поведінки, звертання, 	

		обслуговування; знаходження, отримання та користування інформацією тощо).	
	Природа		
	Природні умови та багатства України. Можливості використання їх людиною.	<ul style="list-style-type: none"> - Знає та описує (з опорою на ілюстрації, опорні слова, запитання тощо) особливості природних умов в основних регіонах України; - знає та називає типових представників рослинного і тваринного світу України; - знає про можливості використання природних багатств людиною, розуміє необхідність бережливого ставлення до природи; 	<p>Збагачення уявлень про об'єкти живої та неживої природи;</p> <p>розвиток спостережливості; формування усвідомлення відповідальності за збереження природи;</p> <p>поширення словникового запасу;</p> <p>формування причинно-наслідкового мислення;</p>
	Природні умови та багатства місцевості, де живе учень.	<ul style="list-style-type: none"> - знає та описує (з опорою на ілюстрації, опорні слова, запитання тощо) особливості природних умов місцевості, де проживає; - знає та називає типових представників рослинного і тваринного світу даної місцевості, розпізнає їх за зовнішніми ознаками; - за допомогою педагога встановлює взаємозалежність між кліматом, рослинним і тваринним світом, природніми умовами та заняттям населення; - за дорученням педагога веде спостереження за погодою, фіксує результати, узагальнює; 	<p>формування навичок природовідповідної поведінки;</p> <p>формування вміння захищати власне здоров'я від впливу шкідливих факторів;</p> <p>формування уміння емоційно сприймати красу довкілля;</p> <p>виховання дбайливого ставлення до довкілля;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		Природоохоронні заходи та участь у них.	<ul style="list-style-type: none"> - дотримується правил культурного поведження у природі (під контролем дорослого); - допомагає дорослим в організації природоохоронних заходів (захист зелених насаджень, годівля птахів узимку, догляд за домашніми тваринами тощо); - доглядає за кімнатними рослинами; - бере участь у сезонних роботах на прищільних ділянках, у саду, городі тощо; - знає про необхідність підтримання чистоти та порядку на вулицях рідного міста (села), у природі; 	<p>виховання любові до природи та рідного краю; охайності, дбайливості, працелюбності;</p> <p>формування вміння відрізнити гарне, охайне, привабливе в природі від занедбаного, засміченого.</p>
		Забруднення довкілля. Фактори, що негативно впливають на стан довкілля (забруднення повітря, води, землі).	- розуміє небезпеку забруднення довкілля; - знає та називає фактори, що призводять до забруднення повітря, води, землі (вихлопні гази, масла і паливо, шумове забруднення, смог та ін.).	
5.		”Я і соціум” (виховання особистості дитини як члена суспільства)	Учень:	
		Спілкування зі знайомими та незнайомими людьми (звертання, знайомство, підтримання	- під контролем дорослого дотримується основних правил спілкування (бути ввічливим, уважним, тактовним, стриманим, дотримуватися черговості	Розвиток уміння користуватися основними засобами спілкування;

	розмови, прощання, висловлення прохання, подяки тощо).	<p>висловлювань тощо) у власній поведінці;</p> <ul style="list-style-type: none"> - уважно слухає співрозмовника під час спілкування; - відповідає на запитання співрозмовника повними реченнями; - включається в діалог зі знайомими та незнайомими (за допомогою педагога) людьми; - самостійно будує репліки-відповіді та репліки-запитання у звичних ситуаціях; - звертається до співрозмовника (педагогів, однокласників, батьків тощо) у звичних ситуаціях, висловлює прохання, побажання, подяку; - під контролем педагога звертається до співрозмовника у незвичних (незнайомих) ситуаціях у процесі розігрування ситуації, рольової гри, інсценування тощо (після попереднього аналізу ситуації та розучування реплік); 	<p>формування комунікативних навичок;</p> <p>розширення кола спілкування;</p> <p>розвиток уявлень про суспільне оточення;</p> <p>збагачення та активізація словника;</p> <p>розвиток усного зв'язного мовлення;</p> <p>формування навичок діалогічного й монологічного усного мовлення;</p> <p>регулювання інтонаційної виразності мовлення;</p>
	Правила спілкування з однолітками, з дорослими, з молодшими.	<ul style="list-style-type: none"> - разом із педагогом визначає особливості спілкування з однолітками, зі старшими та молодшими за віком; - під контролем педагога дотримується відповідної інтонації в процесі спілкування; 	<p>формування навичок підтримки та збереження міжособистісної злагоди;</p> <p>формування навичок володіти собою;</p>
	Конфлікти. Причини їх виникнення. Можливі наслідки конфліктів,	<ul style="list-style-type: none"> - знає деякі причини виникнення конфліктів і стадії їх розвитку; 	<p>формування мотивації до спілкування українською мовою;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		способи їх подолання та попередження.	– разом із педагогом визначає способи запобігання конфліктів і можливі шляхи їх подолання;	удосконалення вміння планувати власну діяльність, здійснювати самоконтроль; виховання культури мовлення та спілкування.
		Організація власного дозвілля.	– відповідаючи на запитання, розказує про основні види занять, якими можна займатися у вільний час; – разом із дорослим планує проведення вільного часу (у другу половину дня, у вихідний день, під час канікул тощо); – розказує про те, чим займався у вільний час (як провів канікули тощо).	
6.		”Я і Батьківщина” (виховання особистості дитини як громадянина держави)	Учень:	
		Органи управління державою та органи правопорядку (президент країни, Верховна Рада, міліція, суд).	– має уявлення про основні органи управління державою та органи правопорядку (президент країни, Верховна Рада, міліція, суд);	Поширення уявлень про державу та її функції, органи управління, правопорядку тощо; збагачення уявлень про свої права та обов’язки; формування відповідальності за власні вчинки та поведінку;
		Дискримінація як обмеження прав та обов’язків людини за певною ознакою. Види дискримінації. Держав-	– знає про функції держави захищати життя та гідність людини; – розуміє, що таке дискримінація, розрізняє її види; – знає про право кожного на державний захист;	

	<p>ний захист від насилля, рабства, катування, торгівлі людьми, в т.ч. дітьми. Конституція України. Загальна декларація ООН «Про права людини».</p>	<p>- знає та називає основні документи, які гарантують людині захист її прав (Конституція України, Загальна декларація ООН «Про права людини»);</p>	<p>збагачення активного словника;</p> <p>формування відповідального ставлення до виконання обов'язків школяра;</p> <p>формування усвідомлення власних прав;</p> <p>формування громадянської самосвідомості;</p> <p>виховання непримиренності до проявів насилля.</p>
	<p>Права та обов'язки школярів. Громадянські права та обов'язки.</p>	<p>- називає та розуміє основні права та обов'язки школярів;</p> <p>- виконує обов'язки школярів під контролем педагога;</p> <p>- разом із педагогом визначає ситуації, в яких необхідно відстоювати свої права;</p> <p>- називає та розуміє основні громадянські права та обов'язки;</p>	
	<p>Органи місцевого управління та правопорядку.</p>	<p>- знає та називає основні органи місцевого управління та правопорядку, знає їх місцезнаходження у своєму районі.</p>	
7.	<p>”Я і мистецтво” (виховання ціннісного ставлення до мистецтва)</p>	<p><i>Учень:</i></p>	
	<p>Роль мистецтва у житті людини.</p>	<p>- має уявлення про мистецтво;</p> <p>- розрізняє основні види мистецтв;</p> <p>- розуміє роль мистецтва у житті людини;</p>	<p>Активізація емоційно-почуттєвої сфери;</p>
	<p>Творчі професії (композитор, художник,</p>	<p>- знає назви основних творчих професій;</p> <p>- виявляє зацікавленість до основних видів мистецтв;</p>	<p>конкретизація знань про різні сфери діяльності митця (створення картин, скульптур, прозових,</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		співак, поет, письменник тощо).	– разом із педагогом встановлює подібність і відмінність різних видів мистецької діяльності;	поетичних, музичних творів, побутових речей);
		Мистецтво українського народу (декоративно-ужиткове мистецтво, народна пісня й танець, усна народна творчість).	– має уявлення про основні види мистецтва українського народу; – за допомогою педагога наводить приклади творів українського народного мистецтва (різних жанрів); – знає та пояснює зміст народних приказок, прислів'їв тощо; – бере участь у виконавській діяльності (участь у гуртках, у підготовці та проведенні святкових заходів, виставок тощо);	стимулювання до безпосередньої участі в мистецьких заходах; формування потреби в художньо-творчій самореалізації; розвиток естетичного сприймання, емоційно-образної пам'яті;
		Заклади культури (музеї, театри, галереї, бібліотеки тощо).	– знає та називає основні заклади культури (з опорою на слова, наочність, запитання), їх призначення; – знає основні заклади культури свого населеного пункту, їх місце розташування; – разом із дорослими відвідує заклади культури.	формування інтересу до українського народного мистецтва, поваги до культурної спадщини України, її традицій; формування мотивації до відвідування закладів культури.
8.		”Я і праця” (виховання ціннісного ставлення до праці)	Учень:	
		Повсякденний догляд за одягом, взуттям,	– вміє доглядати за одягом, оцінювати його загальний вигляд, визначати ступінь	Формування навичок і звичок самообслуговуючої праці;

		<p>головними уборами (попередження забруднення, зашивання, штопання, чищення, прання, сушіння, прасування, зберігання тощо). Дрібний ремонт власних речей (ремонт розірваних місць одягу, штопання та ін.)</p>	<p>забруднення і ушкодженості; - вміє ремонтувати розірвані місця одягу (штопати, зашивати, накладати латки); - знає особливості прання кольорової та білої білизни, правила користування миючими засобами; - вміє прати білу білизну вручну і за допомоги пральної машини, прасувати одяг і білизну;</p>	<p>розвиток потреби в праці; формування організованості в трудовій діяльності; формування позитивного ставлення до праці; формування вміння доводити розпочату роботу до завершення; розширення уявлень про види професій та їх представників; стимулювання до активної участі в суспільно корисній праці; формування мотивації до виконання трудових обов'язків;</p>
		<p>Підприємства побутового обслуговування населення. Види послуг. Правила користування ними.</p>	<p>- має уявлення про призначення і види підприємств з хімічного чищення одягу, види послуг, що ними надаються, підготовка речей до здавання у чистку;</p>	<p>формування особистісних якостей (працелюбності, охайності, сумлінності, відповідальності, дисциплінованості тощо);</p>
		<p>Приготування їжі. Сервірування столу.</p>	<p>- вміє готувати обід (закуски, перші, другі й треті страви), оформляти готові страви, сервірувати стіл до обіду, користуватися рецептами кулінарних посібників;</p>	
		<p>Електропобутові прилади (мікрохвильова піч).</p>	<p>- знає про призначення мікрохвильової печі, основні санітарно-гігієнічні вимоги та правила техніки безпеки при користуванні нею;</p>	
		<p>Робітничі професії. Підприємства рідного міста (села).</p>	<p>- знайомий із основними робітничими професіями, називає їх; - розуміє й пояснює, чим займаються представники основних робітничих професій, де вони працюють;</p>	

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
			<ul style="list-style-type: none"> - розповідає про професію, яка подобається; - знає місцезнаходження найближчих промислових підприємств чи сільськогосподарських об'єктів; назви основних цехів і відділів, що є на підприємствах; види продукції, що ними випускається; назви робітничих спеціальностей; 	<ul style="list-style-type: none"> виховання вимогливості до себе; виховання поваги до людини праці; виховання почуття обов'язку.
		Допомога старшим і молодшим.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює необхідність допомоги старшим, людям похилого віку, молодшим за себе; - допомагає людям, старшим чи молодшим за себе, виконуючи відповідні доручення дорослих; 	
		Суспільно корисна праця.	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє поняття "суспільно корисна праця"; - разом із колективом групи виконує різні види суспільно корисної праці у школі; - дотримується дисципліни та правил безпеки під час трудової діяльності. 	

8 КЛАС

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
1	2	3	4	5
1.		”Я” (розвиток особистості дитини)		
		<p>Зовнішній вигляд людини</p> <p>Зовнішній вигляд людини та його основні характеристики (одяг, взуття, головний убір, зачіска, постава, хода, колір очей та волосся, зріст). Риси обличчя.</p> <p>Види та фасони одягу (взуття, головних</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розрізняє та називає основні характеристики зовнішності людини; - за питаннями педагога словесно описує зовнішній вигляд людини (по пам’яті), за основними характеристиками; - з допомогою педагога порівнює зовнішність різних людей за основними характеристиками (з опорою на наочність, слова та словосполучення); - за питаннями педагога описує власний зовнішній вигляд (по пам’яті), за основними характеристиками; - має уявлення про риси обличчя та їхню індивідуальність; - розрізняє поняття ”частини обличчя” та ”риса обличчя”; <p>- розрізняє основні види одягу (взуття, головних уборів) та називає їх (верхній</p>	<p>Розвиток цілісності сприймання (відображення предметів у сукупності їх властивостей);</p> <p>розвиток концентрації уваги;</p> <p>розвиток уміння сприймати, аналізувати, узагальнювати, порівнювати, оцінювати, робити висновки;</p> <p>розвиток уміння утримувати інформацію протягом певного часу;</p> <p>розвиток мобілізаційної готовності пам’яті;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		уборів, аксесуарів тощо). Гардероб людини.	<p>одяг, спідня білизна, вуличне та домашнє взуття тощо; жіночий, чоловічий, дитячий одяг);</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає про призначення аксесуарів (рукавички, шарф, сумка та ін.); - з допомогою дорослого добирає одяг, взуття, головний убір, відповідно до ситуації та відповідного розміру; - з допомогою дорослого підбирає до одягу відповідні аксесуари (за призначенням); - з допомогою педагога розрізняє одяг (взуття, головні убори) за фасонами; - знає та називає основні предмети одягу (взуття, головних уборів, аксесуарів), які мають бути в його (її) гардеробі; 	<p>розширення активного словника;</p> <p>формування вміння адекватно оцінювати власний зовнішній вигляд;</p> <p>формування звички здійснювати контроль за власною зовнішністю, поставою та ходою;</p> <p>формування уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;</p> <p>виховання позитивного ставлення до виконання практичних дій із самообслуговування;</p>
		Охайність та доречність як запорука гарного вигляду.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює необхідність виглядати охайно в будь-якій ситуації; - з допомогою педагога визначає відповідність (невідповідність) одягу (взуття, головного убору, зачіски, аксесуарів) тій чи іншій ситуації (з опорою на наочність); - одягається відповідно погоді та ситуації (при необхідності – з допомогою дорослого); - за допомогою педагога оцінює власний зовнішній вигляд; 	<p>формування адекватного інтересу до гарних речей та власного зовнішнього вигляду;</p> <p>формування естетичного смаку;</p>

		- намагається виглядати охайно та бути одягненим відповідно ситуації (при необхідності – за нагадуванням дорослого);	формування особистісних якостей (охайності, стриманості, відповідальності, сумлінності, самостійності, самокритичності).
	Відповідальність за власний зовнішній вигляд.	- усвідомлює відповідальність за власний зовнішній вигляд; - разом із педагогом визначає, який фасон одягу (взуття, головного убору) личить.	
	Самопочуття		
	Основні показники та чинники гарного самопочуття.	- Знає основні показники та чинники гарного самопочуття, розуміє їх залежність; - усвідомлює користь загартування, щоденної ранкової гімнастики, занять фізкультурою, здорового сну тощо; знає про їхній позитивний вплив на самопочуття; - дотримується основних правил здорового способу життя під керівництвом дорослого (виконує ранкову гімнастику, процедури загартування, займається фізкультурою, дотримується санітарно-гігієнічних вимог, правильного харчування тощо); - відчуває та усвідомлює негативні зміни у власному самопочутті, розуміє необхідність їх контролювати; - відповідає на запитання старших (педагога, батьків, лікаря) про ознаки поганого самопочуття; - вміє звернутися по допомогу при ознаках поганого самопочуття, знає до кого;	Формування навичок самоконтролю власного самопочуття; формування вміння сприймати себе адекватно; формування навичок та звичок здорового способу життя; виховання вміння опанувати власну поведінку; формування вміння регулювати зовнішні прояви емоцій; формування вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		<p>Психічне та фізичне насилля над особистістю, відповідальність за нього.</p> <p>Поведінка, що може спровокувати на психічне та фізичне насилля. Способи захисту від насилля.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає про основні види психічного та фізичного насилля над особистістю, правила поведінки щодо їх запобігання; - знає основні правила захисту у випадку насилля; - знає, куди й до кого можна звернутися у випадку зазнання психічного чи фізичного насилля; 	<p>формування навичок розпізнавання сексуального звабника (гвалтівника) та захисту від нього;</p> <p>формування вміння передбачати наслідки своєї поведінки і зовнішнього вигляду щодо провокування сексуальної образи;</p>
		<p>Людське „Я”. Характер людини (риси характеру) та можливість впливу на нього.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє індивідуальність та неповторність кожної людини; - знає та називає позитивні та негативні риси характеру людини; - за питаннями педагога визначає основні риси власного характеру (як позитивні, так і негативні); - знає про можливість впливу на формування характеру людини (виховання та самовиховання). 	<p>виховання охайності, цнотливості, скромності;</p> <p>виховання обережного ставлення до спілкування з незнайомими людьми;</p> <p>формування здатності самостійно вирішувати життєві ситуації;</p> <p>розвиток чуттєвої сфери;</p> <p>формування уявлень про себе та про інших;</p> <p>формування позитивних рис характеру.</p>

	Здоров'я		
	Особиста гігієна.	<ul style="list-style-type: none"> - Щоденно дотримується правил особистої гігієни, розуміє її значення для збереження і зміцнення здоров'я людини; - самостійно виконує основні гігієнічні процедури, користуючись основними гігієнічними засобами; 	<p>Формування навичок культури особистої гігієни;</p> <p>корекція прагнень і мотивів;</p> <p>формування негативного ставлення до ранніх статевих відносин;</p>
	Статеві відносини. Наслідки статевих відносин.	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні ознаки фізіологічної дорослості, ідентифікує їх у себе; - знає про можливі наслідки статевих відносин, основні ознаки вагітності; 	<p>формування культури відносин між чоловіком та жінкою;</p>
	Сексуальні збочення. Проституція.	<ul style="list-style-type: none"> - знає про існування у людей сексуальних збочень та їх ознаки; знає про існування такого явища, як проституція; 	<p>формування мотивації щодо дотримання здорового способу життя;</p>
	Наслідки ранніх статевих відносин. Незапланована вагітність. Природні методи регуляції зачаття.	<ul style="list-style-type: none"> - знає про можливі наслідки ранніх статевих відносин, основні ознаки вагітності; - знає, як користуватися природними та штучними методами регуляції зачаття; 	<p>формування прагнення бути здоровою людиною;</p> <p>формування позитивних звичок на основі відповідних навичок і вмій;</p>
	Віл-інфекція, СНІД, венеричні захворювання. Шляхи їх розповсюдження, способи і засоби профілактики. Типові наслідки відповідних хвороб для	<ul style="list-style-type: none"> - знає ознаки венеричних хвороб, віл - інфікованості, СНІДу. - знає основні шляхи розповсюдження значених хвороб та способи і засоби їх профілактики; - розуміє негативні наслідки венеричних хвороб для себе, родини і нащадків; 	<p>формування мотивації до стримування власних негативних потягів;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		людини та її нащадків.	<ul style="list-style-type: none"> - разом із педагогом прослідковує можливість провокування сексуальної образи поведінкою і зовнішнім виглядом людини; - знає ознаки, за якими можна розпізнати сексуального звабника (гвалтівника) та способи захисту від нього; 	<ul style="list-style-type: none"> збагачення словникового запасу; корекція та розвиток рухової сфери; сприяння руховій активності;
		Фізкультура та спорт. Дотримання оптимального рухового режиму. Спортивні секції. Основні спортивні заклади (палаці спорту, стадіони, спортивні клуби), їхні завдання та основні функції.	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє та пояснює схожість і різницю між поняттями "фізкультура" та "спорт"; знає основні види спорту, розповідає про них; - під керівництвом педагога виконує фізичні вправи; дотримується відповідного рухового режиму школи; - усвідомлює необхідність дотримання рухового режиму та його значення для здоров'я; - знає про існування палаців спорту, стадіонів, спортивних клубів, секцій, їхні завдання та основні функції; знає місцезнаходження деяких із них; - дивиться спортивні телепередачі; - грає в рухливі ігри, бере участь у спортивних секціях і спортивних змаганнях (залежно від бажання та фізичних можливостей учня); 	<ul style="list-style-type: none"> формування вміння отримувати задоволення від рухової діяльності; формування навичок самоконтролю; формування вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки (шкідливі звички - захворювання - симптоми - погане самопочуття тощо); формування вміння мобілізуватися у надзвичайних ситуаціях;

		Дотримання оптимального режиму харчування.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює важливість дотримання оптимального режиму харчування для власного здоров'я; - розуміє та може пояснити шкідливість переїдання та вживання "нездорової" їжі (смаженої, копченої, гострої тощо), наслідки, до яких воно призводить; - усвідомлює шкідливість недоїдання та відповідні наслідки для власного організму; - утримується від вживання недоброякісних продуктів; 	<p>формування навичок безпечної поведінки;</p> <p>формування вміння вчасно реагувати на змінену ситуацію;</p> <p>формування усвідомлення відповідальності за власне здоров'я;</p> <p>збагачення активного словника;</p>
	Відповідальність за власне здоров'я.		<ul style="list-style-type: none"> - розуміє необхідність самому слідкувати за станом свого здоров'я. - розуміє шкідливість (а часом і небезпечність) самолікування; - усвідомлює відповідальність за власне здоров'я; - вміє вчасно звернутися до лікаря (або до інших дорослих) у разі поганого самопочуття; - дотримується правил безпечної поведінки у різних видах діяльності та у різних життєвих ситуаціях (під контролем дорослих); - знає основні ситуації, при яких необхідно звернутися по допомогу, вміє звернутися по допомогу до старших; - знає основні номери екстрених служб (рятувальна служба, міліція, швидка допомога), вміє, за необхідності, до них звернутися. 	<p>виховання самоповаги та упевненості в собі.</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		Самоідентифікація		
		Приналежність до певного роду, нації.	<ul style="list-style-type: none"> - Знає склад своєї сім'ї та родини; - усвідомлює себе як члена сім'ї, родини (донькою (сином), онукою (онуком), сестрою (братом) тощо); - знає свою національність, усвідомлює свою приналежність до українського народу; 	<p>Виховання інтересу до себе, своєї сім'ї та родини;</p> <p>формування національної самосвідомості;</p> <p>формування позитивного ставлення до своєї зовнішності, статевої приналежності, власного імені та прізвища;</p>
		Власний зовнішній вигляд.	<ul style="list-style-type: none"> - за питаннями педагога словесно описує власний зовнішній вигляд за основними характеристиками (одяг, взуття, головний убір, зачіска, колір очей та волосся, риси обличчя, зріст); - знає основні пропорції свого тіла; - знає власні основні фізичні параметри (зріст, розмір ноги, об'єм голови, розмір одягу тощо), вміє їх визначати; 	<p>корекція відчуття неповноцінності;</p> <p>формування уміння помічати недоліки зовнішнього вигляду та адекватного ставлення до них;</p>
		Оцінювання зовнішнього вигляду (власного та інших людей).	<ul style="list-style-type: none"> - за питаннями педагога словесно описує зовнішній вигляд іншої людини (за основними характеристиками); - за допомогою педагога оцінює зовнішній вигляд (власний та інших людей): визначає відповідність (невідповідність) одягу (взуття, головного убору, аксесуарів, зачіски) ситуації; 	<p>виховання толерантного й шанобливого ставлення до оточуючих;</p> <p>формування навичок самоконтролю та адекватної самооцінки;</p>

			<ul style="list-style-type: none"> - за допомогою педагога визначає відповідність розміру та стилю одягу (взуття, головного убору) у себе та в іншого; 	розвиток усвідомлення власних особистісних якостей;
	Відповідальність за власний зовнішній вигляд.		<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює свою відповідальність за власний зовнішній вигляд; - під контролем дорослих слідкує за власним зовнішнім виглядом (підбір одягу за призначенням, стилем та розміром; охайність); - під контролем дорослого слідкує за своєю поставою і ходом; - за допомогою педагога визначає, що можна чи необхідно змінити у власному зовнішньому вигляді (з опорою на запитання, наочність тощо); 	<p>корекція та розвиток процесів узагальнення та абстрагування;</p> <p>формування елементів критичного мислення;</p> <p>розвиток уміння помічати свої чесноти і пишатися ними;</p> <p>формування самостійності в діяльності;</p>
	Характер. Риси характеру людини.		<ul style="list-style-type: none"> - знайомий із поняттями "характер", "риси характеру"; - знає та наводить приклади позитивних і негативних рис характеру людини; - за допомогою педагога визначає основні риси власного характеру (як позитивні, так і негативні); - розуміє можливість впливу на власний характер; 	<p>формування навичок безпечної поведінки;</p> <p>формування вміння звернутися по допомогу та скористатися нею;</p> <p>формування вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;</p>
	Власна поведінка та відповідальність за неї.		<ul style="list-style-type: none"> - розуміє відповідальність за власну поведінку; - розуміє можливість впливу на власну поведінку; 	

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
			<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює небезпечність безвідповідальної та необережної поведінки, розуміє (пояснює), до чого вона може призвести; - дотримується правил культурної та безпечної поведінки у різних видах діяльності та у різних ситуаціях (під контролем дорослих); 	<ul style="list-style-type: none"> формування вміння аналізувати ситуацію та визначати послідовність власних дій; розвиток усвідомлення відповідальності за власні дії та вчинки;
		Оцінювання поведінки (власної та інших людей).	<ul style="list-style-type: none"> - за питаннями вчителя оцінює поведінку персонажів художніх творів (кінофільмів тощо), аргументує оцінку (відповідь на запитання чому?); - за питаннями вчителя оцінює власну поведінку та поведінку своїх товаришів у процесі моделювання заданих ситуацій, у повсякденному житті, аргументує оцінку (відповідь на запитання чому?); - за допомогою педагога аналізує власні вчинки та вчинки оточуючих (відзначає позитивне й негативне); - за допомогою педагога визначає причини негативної оцінки поведінки (вчинку) (відповіді на запитання чому?); - за допомогою педагога визначає, що необхідно змінити у власній поведінці (з опорою на запитання, наочність тощо) і яким чином; 	<ul style="list-style-type: none"> формування вміння передбачати наслідки вчинків (власних і чужих); формування навичок самоконтролю власної поведінки; формування адаптивних форм поведінки; удосконалення навичок монологічного та діалогічного мовлення; збагачення словникового запасу; розвиток емоційності;

		– під керівництвом дорослих дотримується вимог до позитивної поведінки;	формування навичок і звичок позитивної поведінки;
	Власні бажання, думки, інтереси, переживання, емоції, відчуття.	– усвідомлює наявність у себе власних бажань, думок, інтересів, переживань, емоцій, відчуттів; – розуміє свою відмінність (як індивідуальності) від інших людей; – за питаннями педагога формулює свої думки, бажання, описує свої емоції та відчуття у різних ситуаціях (залежно від мовленнєвих та психоемоційних можливостей учня, з опорою на слова, малюнки та наочні матеріали), – у процесі моделювання заданих ситуацій та у повсякденному житті, у процесі пригадування життєвих ситуацій;	формування здатності самостійно вирішувати життєві ситуації; виховання відповідальності, критичного ставлення та вимогливості до себе; виховання слухняності та стриманості; виховання уважності, організованості та дисциплінованості;
	Негативні почуття (гнів, дратівливість, агресія). Шляхи їх подолання.	– знає та називає негативні почуття, розуміє, що вони заважають бути здоровим та щасливим серед людей; – знає про необхідність і можливість учитися управляти собою, своїми почуттями, стримувати їх негативні прояви; – знає основні способи самозаспокоєння, вміє їх застосовувати; – знає про способи впливу на свій настрій;	виховання впевненості у собі; виховання самоповаги; виховання зваженого і толерантного ставлення до оточуючих;
	Статева приналежність.	– усвідомлює себе представником певної статі; – диференціює людей за статевими ознаками;	формування усвідомлення себе як представника певної статі;

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
			<ul style="list-style-type: none"> - визначає відмінності представників чоловічої та жіночої статі (за простими фізіологічними та психологічними ознаками); - знає та визначає свої відмінності як представника чоловічої (жіночої) статі (за простими фізіологічними та психологічними ознаками); - знає та називає основні особливості поведінки представників чоловічої та жіночої статі. 	виховання жіночності (мужності).
2.		”Я і родина” (виховання особистості дитини як члена родини)	<i>Учень:</i>	
		”Я” як член сім’ї та родини. Генеалогічне дерево.	<ul style="list-style-type: none"> - знає склад своєї сім’ї та родини; - усвідомлює себе як члена сім’ї, родини (донькою (сином), онукою (онуком), сестрою (братом) тощо); - разом із педагогом та батьками складає генеалогічне дерево своєї сім’ї, орієнтується в ньому; - відповідаючи на запитання, розповідає про своїх предків і родичів (з опорою на генеалогічне дерево); - відповідаючи на запитання, визначає родинні зв’язки; 	<p>Формування соціальної ролі члена сім’ї та майбутнього сім’янина;</p> <p>виховання ввічливого, чуйного, шанобливого і дбайливого ставлення до членів родини;</p> <p>сприяння усвідомленню особистих, сімейних і родинних цінностей;</p>

	Повна і неповна сім'я. Сироти.	– знає про існування неповної сім'ї, одиноких людей, сиріт;	виховання уважного й тактовного ставлення до дітей із неповної родини та дітей-сиріт;
	”Я” як майбутня дружина (чоловік). Обов'язки членів сім'ї.	– знає про необхідність будувати майбутні особисті сімейні відносини на основі певних морально-етичних норм; – знає про розподіл обов'язків подружньої пари;	формування відповідального ставлення до створення своєї сім'ї у майбутньому;
	Догляд за немовлям (годування, купання, одягання, пеленання, прибирання постелі). Правила утримання дитячого посуду, іграшок.	– знає правила й періодичність годування дитини із соски, із ложечки, купання дитини; послідовність пеленання та одягання немовляти; санітарно-гігієнічні вимоги до утримання дитячої постелі, посуду, іграшок; – вміє купати, одягати, пеленати ляльку; годувати її з ложечки чи соски, утримувати в належному порядку дитячу постіль, посуд, іграшки;	збагачення емоційно-почуттєвої сфери; виховання позитивних якостей особистості (відповідальності, уважності, чуйності, доброти, врівноваженості, доброзичливості тощо);
	Правила поведінки в сім'ї, особисті стосунки в родині. Врахування думки інших людей. Уникання конфліктів.	– знає основні правила поведінки у сім'ї (пошана до старших; шанобливе ставлення до жінки: бабусі, матері, сестри; турбота про членів сім'ї; шанобливе ставлення до сім'ї, кожного її члена тощо), усвідомлює необхідність їх дотримуватися; – розуміє необхідність дотримання певних правил у подружніх стосунках; – розуміє необхідність прислухатися до членів сім'ї та враховувати їхню думку; – знає, як можна уникати конфліктів у сім'ї;	формування усвідомлення себе як представника певної статі; виховання жіночності (мужності); формування навичок культури спілкування з членами родини, вміння уникати конфліктів; розвиток зв'язного мовлення;

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
			- знає про необхідність довіряти батькам як найріднішим людям;	формування навичок культурної поведінки;
		Бюджет сім'ї. Заробітна платня, стипендія, пенсія. Розподіл бюджету.	- має уявлення про складові частини сімейного бюджету, основні джерела доходів; - знає розмір заробітної плати (стипендії, пенсії) членів сім'ї; - разом із дорослими підраховує бюджет сім'ї; - знає основні статті сімейних витрат; - разом із дорослими вираховує основні сімейні витрати на день, два, тиждень, місяць, з урахуванням бюджету сім'ї; планує великі покупки;	виховання економності та бережливості; виховання вміння раціонально розподіляти сімейні кошти; виховання відповідальності за матеріальний і моральний добробут сім'ї;
		Харчування у сім'ї. Складання меню (сніданку, обіду, вечері; на день, на тиждень).	- вміє складати меню сніданку, обіду й вечері, враховуючи наявність продуктів і правила раціонального харчування; користуватися посібниками з кулінарії;	виховання прагнення до підтримання чистоти й порядку у власній оселі;
		Догляд за житлом (прибирання; догляд за ванною, унітазом, раковинами; миючі засоби).	- знає правила і періодичність прибирання житла, основні знаряддя для прибирання та необхідні миючі засоби; - вміє мити кахельні стіни, чистити раковини; користуватися друкованими інструкціями до миючих засобів, що використовуються при прибиранні кухні й санвузла;	виховання шанобливого ставлення до сімейних традицій.

		Сімейні свята.	- знає дати основних сімейних свят, вміє привітати рідних та близьких зі святом (листівкою, у словесній формі), приготувати та вручити подарунок.	
3.		”Я і школа” (виховання особистості дитини як учня, члена шкільного колективу)	Учень:	
		Поведінка в школі. Режим дня.	- усвідомлює необхідність дотримання дисципліни у школі, дотримується її в процесі усіх видів діяльності (під контролем педагога); - дотримується режиму дня та загальних правил поведінки у школі, вміє розказати про них;	Виховання дисциплінованості та сумлінності; виховання інтересу до громадських справ; формування вміння керуватися суспільними правилами поведінки;
		Організація власної діяльності (учбової, трудової, ігрової), її планування, аналіз та оцінювання.	- за допомогою педагога вміє планувати процес власної діяльності (учбової, трудової, у вільний час тощо); - відповідаючи на запитання педагога, звітується про виконану роботу; - разом із педагогом визначає труднощі, які виникали під час роботи; - разом із педагогом, відповідаючи на запитання, аналізує результати власної діяльності, визначає її позитивні та негативні сторони, оцінює її; - виконує доручення педагога, звітується про виконане завдання;	формування вміння рахуватися із громадською думкою; формування та розвиток загально-трудова уміння (вміння здійснювати аналіз діяльності, планувати її та здійснювати поточний та підсумковий контроль);

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		<p>Правила товаришування.</p> <p>Громадська думка у колективі.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє, що є членом класного колективу; - вміє спілкуватися з товаришами та педагогами в урочний та позаурочний час; - дотримується правил спілкування з товаришами в урочний та позаурочний час; - під контролем педагога дотримується основних правил ввічливості при спілкуванні; - вміє працювати (проводити дозвілля) в колективі; - розуміє необхідність враховувати думку колективу; - вміє радіти успіхам та адекватно реагувати на невдачі (власні та товаришів); - вміє запропонувати допомогу тим, хто її потребує (за підказкою педагога); 	<p>формування уміння та бажання товаришувати;</p> <p>розвиток уміння і бажання разом спілкуватися, працювати і проводити дозвілля;</p> <p>формування бажання та вміння самостійно організувати власну діяльність і вільний час;</p> <p>формування вміння усвідомлювати та виявляти власні бажання та інтереси;</p>
		<p>Історія школи. Шкільні свята і традиції.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє, що є членом шкільного колективу; - знає основні традиції та свята, які святкують у школі; бере участь у їх підготовці та проведенні; - знає певні відомості з історії школи. 	<p>виховання доброзичливого ставлення учнів одне до одного, до шкільних справ.</p> <p>формування комунікативних умінь;</p> <p>формування вміння помічати чесноти своїх товаришів і пишатися ними;</p>

				<p>формування навичок культури спілкування з дорослими і товаришами;</p> <p>формування вміння адекватно реагувати на успіхи і невдачі (власні, кожного із членів колективу і класу в цілому);</p> <p>стимулювання мовленнєвої активності;</p> <p>виховання культури міжособистісних стосунків.</p>
4.		”Я і довкілля” (розвиток уявлень про довкілля, природу, формування природовідповідної поведінки)		
		Орієнтування в часі	Учень:	
		Оперування часовими поняттями.	<ul style="list-style-type: none"> - орієнтується в часі, одиницях часу; - знає, як можна дізнатися про час без годинника (за допомогою довідкової служби, мобільного телефону тощо); - вміє ставити запитання та відповідати, котра година; - оперує часовими поняттями, застосовує основні одиниці часу у повсякденному житті 	<p>Формування вміння користуватися годинником, календарем і т.д. для визначення часу;</p> <p>розвиток уяви;</p> <p>розвиток уміння орієнтуватися</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
			<p>ті (під контролем педагога);</p> <ul style="list-style-type: none"> - оперує поняттям "доба", визначає час доби, кількість діб тощо; - оперує поняттями "день", "тиждень", "місяць", "рік", "пора року" визначає їх та називає; 	<p>в часі, оперувати відповідними поняттями;</p> <p>виховання вміння цінувати час;</p> <p>формування вміння встановлювати часові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля.</p>
		<p>Часові зв'язки між об'єктами довкілля.</p>	<p>- вміє встановлювати часові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля (при необхідності – за допомогою педагога).</p>	
		<p>Орієнтування в просторі</p> <p>Орієнтування у школі, за її межами.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Орієнтується у просторі, оперує відповідними поняттями (далеко-близько, високо-низько, справа-зліва, над, під, поміж); - самостійно орієнтується в приміщенні та на території школи, за її межами (на прогулянці, екскурсії тощо); - знає адресу та місце знаходження школи; дорогу (маршрут) від дому до школи; транспорт, яким потрібно скористатися тощо; - вміє встановлювати просторові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля (за допомогою педагога); - застосовує в побуті основні одиниці вимірювання (довжини, ширини, висоти); 	<p>Розвиток уміння орієнтуватися у просторі;</p> <p>розвиток уваги та уявлення;</p> <p>корекція та розвиток рухової сфери;</p> <p>розвиток просторової уяви;</p> <p>ознайомлення з соціально-просторовою системою;</p> <p>формування вміння орієнтуватися в незнайомих умовах;</p>

	Орієнтування в межах міста (села).	<ul style="list-style-type: none"> - орієнтується в межах свого міста (села): знає розташування знайомих вулиць, установ і закладів, дорогу до них та ін.; - на карті міста знаходить знайомі вулиці (з допомогою педагога); 	<p>формування вміння встановлювати просторові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля;</p> <p>формування інтересу до своєї місцевості, своєї країни;</p>
	Орієнтування в межах країни.	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про розташування свого міста (села), району, області в межах України; - на карті України (області) знаходить свою місцевість (за допомогою педагога). 	<p>формування комунікативних навичок;</p> <p>виховання самостійності та відповідальності.</p>
	Довкілля		
	Населений пункт, у якому проживає учень, орієнтування в ньому.	<ul style="list-style-type: none"> - Знає основні видатні та мальовничі місця свого населеного пункту, знає їх місце розташування, відвідує їх; відповідаючи на запитання, розповідає про них; - знає окремі відомості з історії свого населеного пункту; - вміє звернутися із запитанням до дорослого у незнайомому місці; 	<p>Формування знань про сучасне життя своєї місцевості;</p> <p>збагачення уявлень про довкілля;</p> <p>розвиток емоційно-ціннісної сфери (викликати радість від зустрічі з цікавими куточками міста);</p>
	Міжміський залізничний транспорт. Вокзали (довідкова служба вокзалів, розклад руху поїздів, види пасажирських вагонів, придбання	<ul style="list-style-type: none"> - знає про призначення вокзалів і основних служб; про порядок придбання залізничних квитків (купівля в касі, замовлення по телефону), зберігання багажу у камері схову; 	<p>збагачення словникового запасу;</p> <p>збагачення знань про об'єкти сфери обслуговування людей;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		квитків, камера схову).	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні шляхи отримання необхідної інформації (за розкладом руху поїздів, у довідниках, по телефону, інтернету); - вміє користуватися розкладом руху поїздів, купувати квитки у залізничній касі; звертатися до довідкового бюро вокзалу чи центрального довідкового бюро по телефону; - дотримується правил поведінки у транспорті; 	<p>розвиток просторової орієнтації та просторово-часових уявлень;</p> <p>розвиток комунікативних умінь;</p> <p>формування умінь орієнтуватися у закладах та установах міста (села);</p> <p>формування мотивації до відвідування осередків культури та спорту;</p>
		Заклади та установи, їх призначення та місце знаходження (заклади торгівлі, зв'язку, культури та спорту, медичні заклади, промислові та сільськогосподарські підприємства, підприємства побутового обслуговування населення).	<ul style="list-style-type: none"> - знає про наявність основних закладів та установ (заклади торгівлі, зв'язку, культури та спорту, медичні заклади, промислові та сільськогосподарські підприємства, підприємства побутового обслуговування населення), їх призначення та місце знаходження у своєму населеному пункті; - знає основний асортимент товарів у закладах торгівлі (продовольчі та промислові товари, спортивні товари, друкована продукція тощо); вартість основних продовольчих і промислових товарів; - знає основні види послуг, що надаються підприємствами побутового обслуговування населення, 	<p>формування вміння виокремлювати в довкіллі привабливе, гарне, яскраве;</p> <p>стимулювання до опанування нових видів діяльності;</p> <p>формування умінь орієнтуватися в новій ситуації, отримувати інформацію та користуватися нею;</p> <p>формування вміння адаптуватися до нового оточення та орієнтуватися в ньому;</p>

		<p>підприємствами зв'язку, культури та спорту, медичними закладами; правила користування відповідними послугами; за допомогою дорослого вмiє ними скористатися;</p> <ul style="list-style-type: none"> - вмiє вибирати покупку, підраховувати вартість покупок, культурно поводити себе в магазині (з допомогою дорослого); - вмiє звертатися із запитаннями, проханнями до працівників різних закладів чи установ, отримувати необхідну інформацію (з допомогою дорослого); 	<p>формування навичок самостійної поведінки;</p> <p>формування вміння звертатися по допомогу та користуватися нею;</p> <p>виховання уважності та обережності;</p> <p>виховання культури поведінки в громадських місцях;</p> <p>виховання самостійності та відповідальності.</p>
	Правила поведінки в громадських місцях.	- під контролем дорослих дотримується правил поведінки в громадських місцях (звертання, обслуговування; знаходження, отримання та користування інформацією тощо).	
	Природа		
	Природні умови та багатства України. Можливості використання їх людиною.	<ul style="list-style-type: none"> - Знає та описує (за допомогою педагога, з опорою на ілюстрації, опорні слова, запитання тощо) особливості природних умов в основних регіонах України; - знає та називає типових представників рослинного і тваринного світу України, розпізнає їх за зовнішніми ознаками; - знає про можливості використання при- 	<p>Збагачення уявлень про об'єкти живої та неживої природи;</p> <p>розвиток спостережливості;</p> <p>стимулювання пізнавального інтересу до природи;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		Природні умови та багатства місцевості, де живе учень.	<p>родних багатств людиною, розуміє необхідність бережливого ставлення до природи;</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає та описує (за допомогою педагога, з опорою на ілюстрації, опорні слова, запитання тощо) особливості природних умов місцевості, де проживає; - знає та називає типових представників рослинного і тваринного світу даної місцевості, розпізнає їх за зовнішніми ознаками; - за допомогою педагога встановлює взаємозалежність між кліматом, рослинним і тваринним світом, природними умовами та заняттям населення; - за дорученням веде спостереження за погодою, фіксує результати, узагальнює їх за допомогою педагога; 	<p>формування усвідомлення відповідальності за збереження природи;</p> <p>поширення словникового запасу;</p> <p>формування причинно-наслідкового мислення;</p> <p>формування навичок природо-відповідної поведінки;</p> <p>формування вміння захищати власне здоров'я від впливу шкідливих факторів;</p> <p>формування уміння емоційно сприймати красу довкілля;</p> <p>виховання дбайливого ставлення до довкілля;</p> <p>виховання любові до природи та рідного краю; охайності, дбайливості, працелюбності;</p>
		Природоохоронні заходи та участь у них.	<ul style="list-style-type: none"> - дотримується правил культурного поведіння у природі (під контролем дорослого); - допомагає дорослим в організації природоохоронних заходів (захист зелених насаджень, годівля птахів узимку, догляд за домашніми тваринами тощо); - доглядає за кімнатними рослинами; 	

			<ul style="list-style-type: none"> - бере участь у сезонних роботах на при- шкільних ділянках, у саду, городі тощо; - знає про необхідність підтримання чи- стоти та порядку на вулицях рідного міста (села), у природі; 	<p>формування вміння відрізнити гарне, охайне, привабливе в природі від занедбаного, засміченого;</p> <p>виховання дбайливого ставлення до природи.</p>
		Забруднення довкілля. Фактори, що негативно впливають на стан до- вкілля (забруднення по- вітря, води, землі).	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє небезпеку забруднення довкілля; - знає та називає фактори, що призводять до забруднення повітря, води, землі (добрива, пестициди, промислові відходи, сміттєзвалища, вихлопні гази, масла і паливо, шумове забруднення, смог та ін.). 	
5.		”Я і соціум” (виховання особистості дитини як члена суспільства)	<i>Учень:</i>	
		Правила спілкування з однолітками, з дорослими, з молодшими.	<ul style="list-style-type: none"> - разом із педагогом визначає особливості спілкування з однолітками, зі старшими та молодшими за віком; - під контролем педагога дотримується пра- вил поведінки та відповідної інтонації в про- цесі спілкування; - під контролем дорослого дотримується основних правил спілкування (бути ввіч- ливим, уважним, тактовним, стриманим, дотримуватися черговості висловлювань тощо) у власній поведінці; - уважно слухає співрозмовника під час спілкування; 	<p>Формування потреби у спілкуван- ні;</p> <p>розвиток уміння користуватися основними засобами спілкування;</p> <p>формування комунікативних на- вичок;</p> <p>розширення кола спілкування;</p> <p>розвиток уявлень про суспільне оточення;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		Спілкування зі знайомими та незнайомими членами шкільного колективу (звертання, знайомство, підтримання розмови, прощання, висловлення прохання, подяки тощо).	<ul style="list-style-type: none"> - виявляє інтерес до спілкування; - відповідає на запитання співрозмовника повними реченнями; - включається в діалог зі знайомими та незнайомими людьми (при необхідності – за умови стимулювання з боку педагога); - самостійно будує репліки-відповіді та репліки-запитання у звичних ситуаціях; - звертається до співрозмовника (педагогів, однокласників, батьків тощо) у звичних та змінених ситуаціях, висловлює прохання, побажання, подяку; - під контролем педагога звертається до співрозмовника у незвичних (незнайомих) ситуаціях у процесі розігрування ситуації, рольової гри, інсценування тощо (після попереднього аналізу ситуації та розучування реплік); 	<p>збагачення та активізація словника;</p> <p>розвиток усного зв'язного мовлення;</p> <p>формування навичок діалогічного й монологічного усного мовлення;</p> <p>регулювання інтонаційної виразності мовлення;</p> <p>формування навичок підтримки та збереження міжособистісної злагоди;</p> <p>формування навичок володіти собою;</p>
		Спілкування з незнайомими людьми (під час екскурсій, відвідування підприємств, установ чи організацій).	- за завданням педагога звертається до незнайомих людей (під час екскурсій, відвідування підприємств, установ чи організацій) з метою отримання певної інформації;	формування мотивації до спілкування українською мовою;
		Правила складання (заповнення) ділових паперів (квитанцій,	- вміє писати (заповнювати) ділові папери з опорою на зразок (за допомогою вчителя);	становлення самостійних форм діяльності;

	заяв, анкет тощо).		удосконалення вміння планувати власну діяльність, здійснювати самоконтроль;
	Конфлікти. Причини їх виникнення. Можливі наслідки конфліктів, способи їх подолання та попередження.	<ul style="list-style-type: none"> - знає деякі причини виникнення конфліктів у колективі, стадії їх розвитку; - разом із педагогом визначає способи запобігання конфліктів і можливі шляхи їх подолання; 	формування вміння співвідносити власні бажання з реальними можливостями;
	Організація власного дозвілля.	<ul style="list-style-type: none"> - знайомий із основними видами занять у вільний час; - вміє планувати проведення вільного часу (у другу половину дня, у вихідний день, під час канікул тощо) за допомогою педагога; - розказує про те, чим займався у вільний час (як провів канікули тощо); 	формування адекватних бажань; виховання культури мовлення та спілкування;
	Визначення життєвих планів на певний період.	<ul style="list-style-type: none"> - формулює власні бажання та мрії; - разом із педагогом визначає власні плани на певний період (тиждень, місяць, рік тощо); - вчиться співвідносити власні бажання та реальні можливості (разом із педагогом); 	формування уміння уникати небезпечних ситуацій та знаходити із них вихід; формування вміння скористатися допомогою;
	Населений пункт як соціальне середовище. Особливості життя у великих та маленьких населених пунктах. Криміногенна ситуація. Самозахист. Межі самозахисту.	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє особливості проживання у великих і маленьких населених пунктах; - знає про існування зон криміногенного характеру, місця їх можливого знаходження у населеному пункті за місцем проживання; - знає основні правила поведінки при зустрічах з хуліганями, шахраями; - розуміє існування меж самозахисту; 	формування мотивації до удосконалення власних фізичних та психічних можливостей; виховання сміливості, винахідливості, самостійності та відповідальності.

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
			<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює необхідність уникати криміногенних зон та ситуацій; - знає основні шляхи виходу з небезпечної ситуації, загрози насилля; про служби, куди необхідно звертатися; - розуміє необхідність удосконалювати свої фізичні та психічні можливості з метою протистояння небезпекам. 	
6.		”Я і Батьківщина” (виховання особистості дитини як громадянина держави)	<i>Учень:</i>	
		<p>Органи управління державою та органи правопорядку (президент країни, Верховна Рада, міліція, суд).</p> <p>Дискримінація як обмеження прав та обов’язків людини за певною ознакою. Державний захист (від насилля, рабства, катування, торгівлі людьми, в т.ч. дітьми). Конституція України.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про основні органи управління державою та органи правопорядку (президент країни, Верховна Рада, міліція, суд), їхні основні функції; - знає про функції держави захищати життя та гідність людини; - розуміє, що таке дискримінація, розрізняє її види; - усвідомлює наявність у кожного права на державний захист; - знає та називає основні документи, які гарантують людині захист її прав (Конституція України, Загальна декларація; 	<p>Поширення уявлень про державу та її функції, органи управління, правопорядку тощо;</p> <p>збагачення уявлень про свої права та обов’язки;</p> <p>формування відповідального ставлення до виконання обов’язків школяра;</p> <p>формування усвідомлення власних прав;</p>

	Загальна декларація ООН «Про права людини».	ООН «Про права людини»); - знає про деякі основні положення (зачитує, за допомогою педагога пояснює);	формування відповідальності за власні вчинки та поведінку;
	Права та обов'язки школярів. Громадянські права та обов'язки.	- називає та розуміє основні права та обов'язки школярів; - виконує обов'язки школярів під контролем педагога; - разом із педагогом визначає ситуації, в яких необхідно відстоювати свої права; - називає та розуміє основні громадянські права та обов'язки;	збагачення активного словника; формування громадянської самосвідомості; виховання людської гідності; виховання непримиренності до проявів насилля.
	Служби охорони громадського порядку(міліція, суд, прокуратура, адвокатура). Їх функції щодо захисту життя та гідності людини. Злочин і покарання. Система кримінальних покарань. Кримінальний кодекс України.	- знає та називає основні органи місцевого управління та правопорядку, знає їх місцезнаходження у своєму районі (місті, селі, селищі); - знайомий із поняттями "злочин" і "покарання"; - знає про існування кримінального кодексу України; - усвідомлює невідворотність покарання за скоєний злочин.	
7.	"Я і мистецтво" (виховання ціннісного ставлення до мистецтва)	<i>Учень:</i>	
	Основні види мистецтв (поширення знань):	- розуміє роль мистецтва у житті людини; - розрізняє основні види мистецтв, має	Розвиток естетичного сприймання,

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		декоративно-ужиткове, мистецтво дизайну, архітектура, кіномистецтво, циркове мистецтво.	<ul style="list-style-type: none"> уявлення про специфіку кожного з них; - усвідомлює взаємозв'язок усіх видів мистецтва; - знає назви основних творчих професій; - виявляє зацікавленість до основних видів мистецтв; - разом із педагогом встановлює подібність і відмінність різних видів мистецької діяльності; - наводить приклади улюблених творів мистецтва (книг, картин, музики, кінофільмів, мультфільмів, циркових вистав тощо); 	<ul style="list-style-type: none"> емоційно-образної пам'яті, елементарної творчої уяви, фантазії; активізація емоційно-почуттєвої сфери; поширення й конкретизація знань про різні сфери діяльності митця (створення кінокартин, скульптур, прозових, поетичних, музичних творів, побутових речей тощо); стимулювання до безпосередньої участі в мистецьких заходах; формування потреби в художньо-творчій самореалізації; формування інтересу до українського народного мистецтва, поваги до культурної спадщини України, її традицій; формування мотивації до відвідування закладів культури;
		Музеї мистецтва. Найвідоміші музеї мистецтва України. Пам'ятки української культури. Культурні пам'ятки рідного міста (села).	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про призначення музеїв мистецтва; - знає назви найвідоміших музеїв мистецтва України та рідного краю; - має уявлення про основні види мистецтва українського народу; - за допомогою педагога наводить приклади творів українського народного мистецтва (різних жанрів); - виявляє інтерес до відвідування музеїв, пам'яток української культури; - виявляє бережливе ставлення до творів і виробів мистецтва; 	

		Художні образи в різних видах мистецтва (образ природи, людини, тварини, чарівні й фантастичні образи).	<ul style="list-style-type: none"> - разом із педагогом дає характеристику художнім образам (у вірші, пісні, оповіданні, на картині тощо); - разом із педагогом визначає художні засоби створення того чи іншого образу; - складає опис героїв твору і впізнає їх за описом, зробленим іншим (за допомогою педагога); - порівнює образи в різних видах мистецтва (за допомогою педагога); - може передати своє враження від того чи іншого твору мистецтва. 	<p>формування вміння відчувати і розуміти художні образи;</p> <p>формування пізнавального інтересу до різних видів мистецтв.</p>
8.		”Я і праця” (виховання ціннісного ставлення до праці)	Учень:	
		Повсякденний та сезонний догляд за одягом, взуттям, головними уборами. Дрібний ремонт власних речей.	<ul style="list-style-type: none"> - вміє доглядати за одягом, оцінювати його загальний вигляд, визначати ступінь забруднення і ушкодження; - вміє ремонтувати пошкоджені місця одягу (штопати, зашивати, накладати латки тощо); - знає особливості прання кольорової та білої білизни, верхнього та нижнього одягу, правила користування миючими засобами; - вміє прати білизну та одяг вручну і за допомогою пральної машини, прасувати одяг і білизну; - має уявлення про призначення і види підприємств з хімічного чищення одягу, види 	<p>Формування навичок самообслуговування, ведення домашнього господарства;</p> <p>розвиток потреби в праці;</p> <p>формування організованості в трудовій діяльності;</p> <p>формування позитивного ставлення до праці;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
			- послуг, що ними надаються, підготовка речей до здавання у чистку;	формування вміння доводити розпочату роботу до завершення;
		Догляд за житлом (прибирання; догляд за ванною, унітазом, раковинами; миючі засоби, побутові електроприлади).	<ul style="list-style-type: none"> - вміє прибирати житлові приміщення; чистити меблі, мити дзеркала і скло, утеплювати вікна; - знає правила і періодичність прибирання житла, основні знаряддя для прибирання та необхідні миючі засоби; - вміє мити кахельні стіни, чистити раковини; користуватися друкованими інструкціями до миючих засобів, що використовуються у побуті; - вміє користуватися побутовими електроприладами та миючими засобами для прибирання помешкання; 	<ul style="list-style-type: none"> розширення уявлень про види професій та їх представників; формування вміння працювати в колективі; формування мотивації до виконання трудових обов'язків; формування навичок орієнтування у формальній організації підприємства (установи) та у новому колективі;
		Приготування їжі. Сервірування столу. Електропобутові прилади.	<ul style="list-style-type: none"> - вміє готувати, оформляти готові страви, сервірувати стіл, користуватися рецептами кулінарних посібників; - знає про призначення мікрохвильової печі, основні санітарно-гігієнічні вимоги та правила техніки безпеки при користуванні нею; - вміє користуватися кухонними електропобутовими приладами; 	<ul style="list-style-type: none"> формування особистісних якостей (працелюбності, охайності, сумлінності, відповідальності, дисциплінованості тощо); виховання відповідальності, вмогливості до себе, охайності, дбайливості, дисциплінованості, старанності, наполегливості, самостійності;
		Підприємства, заклади та установи	- знає про наявність основних закладів та установ, їх призначення та місце	

	<p>(ознайомлення з їх формальною організацією). Підприємства рідного міста (села).</p>	<p>знаходження у своєму населеному пункті; - знайомий із формальною організацією підприємства (установи) (дирекція, відділ кадрів, цех чи відділ тощо); - знає місце знаходження найближчих промислових підприємств чи сільськогосподарських об'єктів; назви основних цехів і відділів, що є на підприємствах; види продукції, що ними випускається; назви робітничих спеціальностей;</p>	<p>виховання відповідальності, вимогливості до себе, охайності, дбайливості, дисциплінованості, старанності, наполегливості, самостійності;</p> <p>стимулювання до активної участі в суспільно корисній праці;</p> <p>виховання поваги до людини праці;</p> <p>виховання почуття обов'язку.</p>
	<p>Робітничі професії. Правила техніки безпеки.</p>	<p>- знайомий із основними робітничими професіями, називає їх; - розуміє й пояснює, чим займаються представники основних робітничих професій, де вони працюють; - розповідає про професію, яка подобається;</p>	
	<p>Допомога старшим і молодшим.</p>	<p>- усвідомлює необхідність допомоги старшим, людям похилого віку, молодшим за себе; - допомагає людям, старшим чи молодшим за себе, виконуючи відповідні доручення дорослих;</p>	
	<p>Суспільно корисна праця.</p>	<p>- розуміє поняття "суспільно корисна праця"; - разом із колективом групи виконує різні види суспільно корисної праці у школі; - дотримується дисципліни та правил безпеки під час трудової діяльності.</p>	

9 КЛАС

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
1	2	3	4	5
1.		”Я” (розвиток особистості дитини)		
		<p>Зовнішній вигляд людини</p> <p>Зовнішній вигляд. Обличчя людини. Риси та вираз обличчя. Статура та постава.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - може описати зовнішність людини (свою) за основними характеристиками; - за питаннями педагога порівнює зовнішність різних людей за основними характеристиками (з опорою на наочність); - розрізняє поняття ”частини обличчя” та ”риса обличчя”; - називає частини обличчя; - має уявлення про риси обличчя та їхню індивідуальність; - разом із педагогом, з опорою на наочність, визначає риси обличчя людини (форма та розмір очей, лоба, носа, підборіддя, брів, губ тощо); - має уявлення про вираз обличчя та його залежність від емоційного стану людини; - має уявлення про різні типи статури людини; 	<p>Розвиток довільної форми відчуття та сприймання (таких, що здійснюються відповідно до спеціально поставленої мети);</p> <p>розвиток осмисленості та узагальненості сприймання;</p> <p>розвиток усіх видів пам’яті (рухової, емоційної, образної, словесно-логічної);</p> <p>розвиток довільної уваги;</p> <p>розвиток уміння сприймати, аналізувати, узагальнювати, порівнювати, оцінювати, робити висновки;</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - розрізняє поняття "постава" і "статура"; - дотримується правильної постви під час сидіння та ходьби (під контролем дорослого); 	<p>розвиток уміння пригадувати інформацію;</p> <p>розвиток причинно-наслідкового мислення;</p>
	Фасони одягу, взуття, головних уборів. Гардероб людини.	<ul style="list-style-type: none"> - розрізняє основні, найбільш поширені фасони жіночого, чоловічого та дитячого одягу; - з допомогою педагога розрізняє аксесуари за приналежністю (жіночі, чоловічі, дитячі); - з допомогою дорослого добирає одяг, взуття, головний убір, аксесуари відповідно до ситуації, за призначенням, розміром, фасоном, кольором; - з допомогою педагога розрізняє одяг, взуття, головні убори, за фасонами; - знає та називає основні предмети одягу (взуття, головних уборів, аксесуарів), які мають бути в гардеробі кожної людини (чоловіка, жінки, дитини); 	<p>формування адекватної самооцінки;</p> <p>формування звички до здійснення самоконтролю;</p> <p>формування естетичного смаку;</p> <p>виховання бажання та вміння гарно виглядати;</p> <p>виховання дбайливого ставлення до власних і чужих речей;</p>
	Охайність та доречність як запорука гарного вигляду.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює необхідність виглядати охайно у будь-якій ситуації; - разом із педагогом визначає відповідність (невідповідність) деталей одягу (взуття, головного убору, зачіски, аксесуарів) тій чи іншій ситуації, тому чи іншому стилю, фасону (з опорою на наочність); - одягається відповідно погоді та 	<p>формування особистісних якостей (охайності, стриманості, поміркованості, відповідальності, сумлінності, самостійності, самокритичності);</p> <p>виховання впевненості у собі.</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
			<p>ситуації (при необхідності – з допомогою дорослого);</p> <ul style="list-style-type: none"> - за допомогою педагога оцінює власний зовнішній вигляд; - намагається виглядати охайно та бути одягненим відповідно ситуації (при необхідності – за нагадуванням дорослого); 	
		Відповідальність за власний зовнішній вигляд.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює відповідальність за власний зовнішній вигляд; - разом із педагогом визначає, який фасон одягу (взуття, головного убору) личить. 	
		Самопочуття		
		<p>Вікові особливості індивідуального розвитку підлітків.</p> <p>Ознаки статевого дозрівання.</p> <p>Основні показники та чинники гарного самопочуття.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знає про основні вікові особливості індивідуального розвитку підлітків (фізіологічні та психологічні); - знає основні ознаки статевого дозрівання; - знає основні чинники ризику індивідуального розвитку у підлітковому віці; - знає основні показники та чинники гарного самопочуття, розуміє їх залежність; - усвідомлює користь та необхідність дотримання здорового способу життя та його позитивний вплив на самопочуття; - дотримується основних правил здорового способу життя під керівництвом дорослого; 	<p>Формування уміння сприймати себе адекватно;</p> <p>розвиток аналізуючого спостереження;</p> <p>формування вміння аналізувати ситуацію та визначати послідовність власних дій;</p> <p>формування мотивації до дотримання здорового способу життя;</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - відчуває та усвідомлює зміни у власному самопочутті, розуміє необхідність їх контролювати; - відповідає на запитання старших (педагога, батьків, лікаря) про ознаки власного самопочуття; - вміє звернутися із запитаннями, по допомогу при будь-яких змінах у самопочутті; знає, до кого можна звернутися; 	<p>формування навичок та звичок здорового способу життя;</p> <p>формування вміння опанувати власну поведінку;</p> <p>формування навичок самоконтролю власної поведінки;</p>
	Статеві відносини. Наслідки статевих відносин.	<ul style="list-style-type: none"> - знає та називає основні ознаки фізіологічної дорослості; - усвідомлює можливі наслідки статевих відносин; - знає, як користуватися природними та штучними методами регуляції зачаття; - знає, до якого лікаря можна звернутися у разі необхідності; 	<p>регуляція зовнішнього прояву емоцій;</p> <p>формування навичок культури статевих відносин;</p> <p>формування навичок розпізнавання та захисту від насилля;</p>
	Психічне та фізичне насилля над особистістю, відповідальність за нього. Способи захисту від насилля.	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє необхідність протистояння насильству у будь-якому прояві; - знає про основні види психічного та фізичного насилля над особистістю, правила поведінки щодо їх запобігання; - знає основні правила захисту у випадку насилля; - знає, куди й до кого можна звернутися у випадку зазнання психічного чи фізичного насилля; 	<p>формування мотивації до стримування власних негативних потягів;</p> <p>розвиток уявлень про себе та про інших;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		<p>Людське „Я”. Характер людини (риси характеру) та можливість впливу на нього.</p>	<p>- знає про відповідальність за скоєння насильницьких дій стосовно людини;</p> <p>- розуміє індивідуальність та неповторність кожної людини;</p> <p>- знає та називає позитивні та негативні риси характеру людини;</p> <p>- за питаннями педагога визначає основні риси власного характеру (як позитивні, так і негативні);</p> <p>- знає про можливість впливу на формування характеру людини (виховання та самовиховання).</p>	<p>формування усвідомлення власних особистісних якостей;</p> <p>формування навичок та звичок моральної поведінки;</p> <p>виховання самостійності та відповідальності за власну поведінку;</p> <p>виховання самоповаги та упевненості в собі.</p>
		<p>Здоров'я</p> <p>Вікові особливості індивідуального розвитку підлітків.</p> <p>Ознаки статевого дозрівання.</p> <p>Особливості стану шкіри у підлітковому віці.</p> <p>Особливості догляду за шкірою.</p> <p>Попередження захворювань шкіри.</p>	<p>- Знає про вікові особливості розвитку підлітка та основні ознаки статевого дозрівання;</p> <p>- знає про особливості стану шкіри у підлітковому віці та необхідність вживання заходів для усунення косметичних проблем;</p> <p>- знає та називає основні ознаки статевого дозрівання;</p> <p>- знає ознаки косметичних проблем підлітків;</p> <p>- усвідомлює необхідність догляду за шкірою та користування косметичними</p>	<p>Розвиток уяви, пам'яті, словесно-логічного мислення;</p> <p>формування навичок самоконтролю та оцінювання;</p> <p>формування мотивації щодо дотримання правил особистої гігієни;</p> <p>розвиток уявлень про вплив належного догляду на стан шкіри;</p>

	Косметичні засоби для догляду за шкірою.	засобами за віком; - дотримується правил догляду за шкірою; - вміє користуватися індивідуальними косметичними засобами;	закріплення навичок користування індивідуальними косметичними засобами; формування самостійності діяльності;
	Фізкультура та спорт. Дотримання оптимального рухового режиму. Відвідування спортивних закладів.	- усвідомлює користь занять фізкультурою та необхідність дотримання оптимального рухового режиму; - регулярно відвідує заняття з фізкультури; - розуміє та пояснює схожість і різницю між поняттями "фізкультура" та "спорт"; знає основні види спорту, розповідає про них; - грає в рухливі ігри, бере участь у спортивних секціях і спортивних змаганнях (залежно від бажання та фізичних можливостей учня); - разом із дорослими відвідує спортивні заклади (палаци спорту, стадіони, спортивні клуби, секції), спортивні змагання; - дивиться спортивні телепередачі;	корекція та розвиток процесів узагальнення й абстрагування; формування мотивації до постійних та регулярних занять фізкультурою; розвиток спритності, рухливості; формування умінь контролювати власне самопочуття;
	Дотримання оптимального режиму харчування.	- усвідомлює важливість дотримання оптимального режиму харчування для власного здоров'я; - утримується від вживання недоброякісних продуктів;	виховання культури харчування (регулярність, якість, поживність та ін.); виховання позитивних особистісних якостей (охайності, організованості, дисциплінованості).
	Відповідальність за власне здоров'я.	- усвідомлює відповідальність за власне здоров'я; - піклується про збереження власного здоров'я.	

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		<p>Культура поведінки</p> <p>Правила спілкування (форми звертання, інтонаційний та емоційний тон спілкування). Мовленнєві та немовленнєві засоби комунікації (без визначення понять).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Під контролем дорослого дотримується основних правил спілкування з оточуючими (форми звертання при зустрічі та розставанні; форми звертання з проханням, запитанням тощо); - під контролем педагога дотримується правил культури спілкування (слова ввічливості, увага до співрозмовника, черговість висловлювань, стриманість тощо); - адекватно реагує на різні емоційні стани оточуючих; - знає про важливість правильного інтонуювання мовлення, під контролем дорослого застосовує різні інтонації у власному мовленні; - дотримується позитивного емоційного тону спілкування з людьми (привітне, спокійне, ввічливе поведження тощо), – під контролем дорослого; - під контролем дорослого застосовує різні інтонації, жести, міміку при спілкуванні з оточуючими; усвідомлює їх роль у спілкуванні; 	<p>Удосконалення навичок культури спілкування;</p> <p>формування уміння поводити себе адекватно ситуації;</p> <p>удосконалення навичок діалогічного мовлення з використанням мовленнєвих і немовленнєвих засобів комунікації;</p> <p>розвиток зв'язного мовлення;</p> <p>розвиток виразності мовлення та міміки під час спілкування;</p> <p>збагачення активного словника;</p> <p>формування навичок та звичок культурної поведінки;</p> <p>розвиток емоційної сфери;</p>

		<p>Прийом гостей.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні правила прийому гостей (поведінка господарів при зустрічі, під час гостювання, при прощанні тощо). - вміє зустрічати гостей, вітатися, ввічливо поводити себе під час прийому гостей, підтримувати бесіду, пригощати, прощатися, проводити їх; - усвідомлює необхідність культурного поведження вдома та в гостях; - під контролем дорослого дотримується основних правил культурної поведінки (чемно, стримано, тактовно тощо); - вміє культурно поводитися за столом. 	<p>виховання моральних якостей (ввічливості, чемності, гостинності, тактовності, скромності, простоти у поведженні, доброзичливості).</p>
		<p>Самоідентифікація</p>		
		<p>Приналежність до певного роду, нації.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Уміє виявляти уважність і прихильність до членів своєї сім'ї та родини (привітання зі святами, допомога тощо); - з допомогою педагога дає характеристику своїм обов'язкам у сім'ї та родині відповідно до соціальної ролі (доньки (сина), онуки (онука), сестри (брата)); - знає свою національність, усвідомлює свою приналежність до українського народу; - знає про необхідність толерантного ставлення до представників іншої нації; 	<p>Розвиток самосвідомості;</p> <p>виховання інтересу до себе, своєї сім'ї та родини;</p> <p>виховання шанобливого ставлення до рідних, доброзичливості, готовності допомагати;</p> <p>виховання уважного, небайдужого ставлення до людей та їхніх почуттів;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		Оцінювання зовнішнього вигляду (власного та інших людей).	<ul style="list-style-type: none"> - вміє словесно охарактеризувати власний зовнішній вигляд та зовнішній вигляд іншої людини (за основними характеристиками та фізичними параметрами); - за допомогою педагога оцінює зовнішній вигляд (власний та інших людей): визначає відповідність (невідповідність) одягу (взуття, головного убору, аксесуарів, зачіски) ситуації; - за допомогою педагога визначає відповідність розміру та стилю одягу (взуття, головного убору) у себе та в іншого; 	<p>формування вміння реагувати на чужі радість і горе;</p> <p>виховання уміння цінувати себе як унікальну і неповторну особистість;</p> <p>розвиток уміння помічати свої чесноти і пишатися ними;</p> <p>корекція відчуття неповноцінності;</p>
		Відповідальність за власний зовнішній вигляд.	<ul style="list-style-type: none"> - слідує за власним зовнішнім виглядом, дотримується основних вимог (при необхідності – під контролем дорослого); - добирає одяг (взуття, головний убір тощо) за розміром, призначенням, стилем; - усвідомлює свою відповідальність за власний зовнішній вигляд; - під контролем дорослого слідує за своєю поставою і ходою; - за допомогою педагога визначає, що хотілося б змінити у власному зовнішньому вигляді, чи можна, чи потрібно це робити (з опорою на запитання, наочність тощо); 	<p>надання учням можливості спрямовувати надлишок енергії (агресію, негативні емоції) у конструктивне русло, формування відповідних умінь;</p> <p>формування уміння усвідомлювати та формулювати у словесній формі власні відчуття, думки, бажання, інтереси тощо;</p>

		<p>Характер. Риси характеру людини.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює наявність у себе певного характеру, за допомогою педагога визначає основні риси характеру; - розуміє можливість впливу на власний характер; - за допомогою педагога визначає, що хотілося б змінити у власному характері, чи можна і чи потрібно це робити; 	<p>формування вміння знаходити конструктивний підхід до вирішення різних життєвих ситуацій;</p> <p>формування уміння помічати свої недоліки та адекватного ставлення до них;</p>
		<p>Норми поведінки. Власна поведінка та відповідальність за неї.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє, що таке поведінка людини, знає основні норми поведінки та дотримується їх під контролем педагога; - розуміє відповідальність за власну поведінку; - розуміє можливість впливу на власну поведінку; - усвідомлює небезпечність безвідповідальної та необережної поведінки, розуміє (пояснює), до чого вона може призвести; - дотримується правил культурної та безпечної поведінки у різних видах діяльності та у різних ситуаціях (під контролем дорослих); 	<p>формування навичок самоконтролю та адекватної самооцінки;</p> <p>розвиток уміння передбачати наслідки вчинків;</p> <p>корекція та розвиток процесів узагальнення та абстрагування;</p> <p>формування елементів критичного мислення;</p> <p>формування самостійності в діяльності;</p>
		<p>Оцінювання поведінки (власної та інших людей).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - за допомогою педагога дає характеристику власній поведінці в знайомих ситуаціях (на уроках, у позаурочний час, у побуті тощо), оцінює її та аргументує оцінку; - за допомогою педагога аналізує та характеризує поведінку інших, 	<p>формування вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
			<p>аргументує оцінку (у процесі моделювання (розігрування) заданих ситуацій, у повсякденному житті);</p> <p>- за допомогою педагога аналізує власні окремі вчинки та вчинки оточуючих (визначає причину і наслідок, відзначає позитивне й негативне);</p> <p>- за допомогою педагога визначає, що хотілося б змінити у власній поведінці, чи можна і чи потрібно це робити;</p> <p>- за допомогою педагога визначає, що необхідно змінити у власній поведінці і яким чином;</p>	<p>формування вміння аналізувати ситуацію та визначати послідовність власних дій;</p> <p>розвиток усвідомлення відповідальності за власні дії та вчинки;</p> <p>формування вміння передбачати наслідки вчинків (власних і чужих);</p> <p>формування адаптивних форм поведінки;</p>
		<p>Власні бажання, думки, інтереси, переживання, емоції, відчуття.</p>	<p>- усвідомлює наявність у себе власних бажань, думок, інтересів, переживань, емоцій, відчуттів;</p> <p>- розуміє свою відмінність (як індивідуальності) від інших людей;</p> <p>- за питаннями педагога формулює свої думки, бажання, описує свої емоції та відчуття у різних ситуаціях (залежно від мовленнєвих та психоемоційних можливостей учня, з опорою на слова, малюнки та наочні матеріали), - у процесі моделювання заданих ситуацій та у повсякденному житті, у процесі пригадування життєвих ситуацій;</p>	<p>формування уміння усвідомлювати власні бажання, думки, інтереси, переживання, емоції, відчуття;</p> <p>розвиток емоційності;</p> <p>формування усвідомлення себе як представника певної статі;</p>

	<p>Негативні почуття (гнів, дратівливість, агресія). Шляхи їх подолання.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає та називає негативні почуття, розуміє, що вони заважають бути здоровим та щасливим серед людей; - за допомогою педагога словесно описує власні негативні відчуття (емоції тощо), намагається віднайти причину; - знає про необхідність і можливість учитися управляти собою, своїми почуттями, стримувати їх негативні прояви або спрямовувати їх у конструктивне русло; - знає основні способи самозаспокоєння, вміє їх застосовувати; - знає про способи впливу на свій настрій; 	<p>виховання відповідальності, критичного ставлення та вимогливості до себе;</p> <p>виховання слухняності та стриманості;</p> <p>виховання уважності, організованості та дисциплінованості;</p> <p>формування вміння помічати навкруги позитивне;</p>
	<p>Оцінювання стану власного здоров'я, фізичного та психічного стану.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - за допомогою педагога оцінює стан власного здоров'я, фізичний та психічний стан за основними показниками; - з допомогою педагога визначає, що потрібно і можна змінити у власному самопочутті, яким чином це можна зробити; 	<p>формування прагнення бути здоровою і щасливою людиною;</p> <p>виховання зваженого і толерантного ставлення до оточуючих;</p>
	<p>Статева приналежність.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює себе представником певної статі; - знає про основні типові риси жіночого та чоловічого характеру та відповідного стилю поведінки. 	<p>виховання впевненості у собі;</p> <p>виховання самоповаги;</p> <p>виховання жіночності (мужності).</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
2.		<p>”Я і родина” (виховання особистості дитини як члена родини)</p>	<p><i>Учень:</i></p>	
		<p>Шлюб і сім'я. Правові основи шлюбу. Функції сім'ї.</p> <p>Повна і неповна сім'я.</p>	<p>- має уявлення про те, що таке шлюб і сім'я; - знає основні правові та морально-етичні основи шлюбу; - разом із педагогом здійснює аналіз різних ситуацій морально-етичних стосунків між молодими людьми; - знає про існування неповної сім'ї, одиноких людей, сиріт;</p>	<p>Формування соціальної ролі члена сім'ї та майбутнього сім'янина;</p> <p>виховання вміння виявляти певне емоційне ставлення до представника протилежної статі;</p> <p>сприяння усвідомленню особистих, сімейних і родинних цінностей;</p>
		<p>”Я” як майбутня дружина (чоловік). Обов'язки членів сім'ї. Правила поведінки в сім'ї, особисті стосунки в родині. Уникання конфліктів. Уміння прощати та просити пробачення.</p>	<p>- знає про необхідність будувати майбутні особисті сімейні відносини на основі певних морально-етичних норм (взаємна повага, поступливість, спільне ведення домашнього господарства, розподіл обов'язків тощо); - розуміє необхідність дотримання певних правил у подружніх стосунках; - розуміє необхідність прислухатися до членів сім'ї та враховувати їхню думку; - знає, як можна уникати конфліктів у сім'ї; - розуміє необхідність уміти прощати та просити пробачення;</p>	<p>формування відповідального ставлення до створення своєї сім'ї у майбутньому;</p> <p>формування вміння уникати конфліктів, йти на поступки, прощати та просити пробачення;</p> <p>формування умінь аналізувати конфліктні ситуації, давати їм оцінку, знаходити взаємопорозуміння;</p>

	<p>Бюджет сім'ї. Розподіл бюджету. Утримання житла (оплата комунальних послуг, за користування телефоном; заповнення квитанцій).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про складові частини сімейного бюджету, основні джерела доходів; - знає основні статті сімейних витрат; - разом із дорослими вираховує основні сімейні витрати на місяць; - знає розмір квартплати; розмір і порядок внесення плати за телефон; порядок і періодичність оплати житлової площі та комунальних послуг; тарифи на електроенергію і газ; - уміє знімати показники лічильника і підраховувати вартість витраченої води, електроенергії і газу; заповнювати квитанції; 	<p>виховання вміння раціонально розподіляти сімейні кошти;</p> <p>виховання ощадливого ставлення до користування комунальними послугами, вміння співвідносити їх вартість із власними можливостями;</p> <p>виховання дисциплінованості та законслухняності;</p> <p>розширення обсягу пам'яті;</p>
	<p>Облаштування житла. Раціональне розташування меблів у квартирі. Інтер'єр.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні правила розташування меблів у квартирі (з урахуванням розміру і особливості площі, призначення кімнат, наявності меблів); вимоги до вибору занавісок, світильників та інших деталей інтер'єру; 	<p>розвиток просторової орієнтації та наочно-образного мислення;</p> <p>виховання відповідальності за матеріальний і моральний добробут сім'ї;</p>
	<p>Дрібний та частковий ремонт квартири.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вміє готувати побілку, замазку за рецептами на упаковках; готувати дерев'яні поверхні для фарбування; забивати цвяхи в цегляну та бетонну стіну; вкручувати шурупи; 	<p>виховання естетичного смаку;</p> <p>виховання працелюбності;</p>
	<p>Сімейні свята.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вміє підготувати святковий стіл, прибрати та прикрасити оселю до свята, зустріти та розважити гостей. 	<p>розвиток мотивації до підтримання чистоти й порядку в оселі;</p> <p>виховання гостинності та культури поведінки.</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
3.		”Я і школа” (виховання особистості дитини як учня, члена шкільного колективу)	<i>Учень:</i>	
		Поведінка в школі. Режим дня.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює необхідність дотримання дисципліни у школі, дотримується її в процесі усіх видів діяльності; - дотримується режиму дня та загальних правил поведінки у школі, вміє розказати про них; 	<p>Виховання дисциплінованості, сумлінності та самостійності;</p> <p>формування вміння дотримуватися загальноприйнятих норм поведінки;</p>
		Організація власної діяльності (учбової, трудової, ігрової), її планування, аналіз та оцінювання.	<ul style="list-style-type: none"> - вміє планувати процес власної діяльності (учбової, трудової, у вільний час тощо); - відповідаючи на запитання педагога, звітується про виконану роботу; - разом із педагогом визначає труднощі, які виникали під час роботи; - разом із педагогом, відповідаючи на запитання, аналізує результати власної діяльності, визначає її позитивні та негативні сторони, оцінює її; - виконує доручення педагога, звітується про виконане завдання; 	<p>формування та розвиток загально-трудо-вих умінь (вміння здійснювати аналіз діяльності, планувати її та здійснювати поточний та підсумковий контроль);</p> <p>формування мотивації до успішного навчання;</p> <p>формування уміння та бажання товаришувати;</p>
		Правила товаришування. Громадська думка у колективі.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює, що є членом колективу класу; - вміє спілкуватися з товаришами та педагогами в урочний та позаурочний час; 	

		<p>Взаємостосунки з членами шкільного колективу.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - дотримується правил спілкування з товаришами в урочний та позаурочний час (при необхідності – під контролем педагога); - дотримується основних правил ввічливості при спілкуванні (при необхідності – під контролем педагога); - вміє працювати (проводити дозвілля) в колективі; - розуміє необхідність враховувати думку колективу; - дотримується правил співжиття у колективі; - вміє радіти успіхам та адекватно реагувати на невдачі (власні та товаришів); - розуміє, що є членом колективу; - вміє запропонувати допомогу тим, хто її потребує (за підказкою педагога); - вміє допомагати молодшим школярам, проводити з ними час (шефство над молодшими класами під керівництвом педагога); 	<p>розвиток уміння і бажання разом спілкуватися, працювати і проводити дозвілля;</p> <p>формування бажання та вміння самостійно організувати власну діяльність і вільний час;</p> <p>формування вміння усвідомлювати та виявляти власні бажання та інтереси;</p> <p>виховання доброзичливого ставлення учнів одне до одного, до шкільних справ;</p> <p>формування та розвиток комунікативних умінь;</p> <p>формування вміння адекватно реагувати на успіхи і невдачі (власні, кожного із членів колективу і класу в цілому);</p>
		<p>Шкільне самоврядування.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає про існування шкільного самоврядування, його основні функції; - бере посильну участь у роботі шкільного самоврядування; 	<p>виховання культури міжособистісних стосунків;</p>
		<p>Історія школи. Шкільні свята і традиції.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні традиції та свята, які святкують у школі; бере участь у їх підготовці та проведенні; - знає певні відомості з історії школи; 	<p>виховання шанобливого ставлення до шкільних традицій.</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
			- виявляє інтерес до участі в позакласних заняттях та заходах, в роботі шкільного самоврядування.	
4.		”Я і довкілля” (розвиток уявлень про довкілля, природу, формування природовідповідної поведінки)		
		Орієнтування в часі	Учень:	
		Оперування часовими поняттями.	- орієнтується в часі, одиницях часу; - вміє дізнатися про час без годинника (за допомогою довідкової служби, мобільного телефону тощо); - вміє ставити запитання та відповідати, котра година; - оперує часовими поняттями, застосовує основні одиниці часу в повсякденному житті;	Розвиток самостійності; розвиток уяви; розвиток уміння орієнтуватися в часі, оперувати відповідними поняттями;
		Часові зв'язки між об'єктами довкілля. Розрахунок часу.	- встановлює часові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля (при необхідності – за допомогою педагога); - разом із педагогом розраховує час (необхідний для виконання будь-якого виду діяльності; для того, щоб дістатися до певного пункту; для вчасного прибуття на зустріч тощо).	формування та розвиток уміння встановлювати часові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля; виховання організованості, пунктуальності та вміння цінувати час.

	<p>Орієнтування в просторі</p>		
	<p>Орієнтування у школі (у домі за місцем проживання), за їх межами.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Орієнтується у просторі, оперує відповідними поняттями; - самостійно орієнтується в приміщенні та на території школи, за її межами (на прогулянці, екскурсії тощо); - самостійно орієнтується в приміщенні будинку за місцем проживання, у дворі, мікрорайоні тощо; - знає власну адресу, адресу та місце знаходження школи; дорогу (маршрут) від дому до школи; транспорт, яким потрібно скористатися тощо; - вміє встановлювати просторові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля (за допомогою педагога); 	<p>Розвиток уміння орієнтуватися у просторі;</p> <p>розвиток уваги, уважності та уявлення;</p> <p>корекція та розвиток рухової сфери;</p> <p>розвиток просторової уяви;</p> <p>ознайомлення з соціально-просторовою системою;</p> <p>формування вміння орієнтуватися в незнайомих умовах;</p>
	<p>Орієнтування в приміщеннях підприємств (торгівлі, зв'язку, медичного та побутового обслуговування населення тощо), закладів та установ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - орієнтується в приміщеннях підприємств, установ та організацій, на їхній території (під контролем педагога); 	<p>формування вміння встановлювати просторові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля;</p> <p>формування інтересу до своєї місцевості, своєї країни;</p>
	<p>Орієнтування в межах міста (села).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - орієнтується в межах свого міста (села): знає розташування знайомих вулиць, установ і закладів, дорогу до них та ін.; 	

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
			<ul style="list-style-type: none"> - самостійно пересувається по знайомим маршрутам міста (села) (залежно від психофізичних можливостей учня); - вміє звернутися із запитанням до дорослого та скористатися допомогою з метою орієнтування у незнайомому місці; - вміє користуватися картою міста (з допомогою педагога); 	<p>формування комунікативних навичок;</p> <p>виховання самостійності та відповідальності.</p>
		Орієнтування в межах країни.	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про розташування свого міста (села), району, області в межах України; - вміє користуватися картою України (з допомогою педагога). 	
		Довкілля		
		Населений пункт, в якому проживає учень, орієнтування в ньому.	<ul style="list-style-type: none"> - Знає основні видатні та мальовничі місця свого населеного пункту, знає їх місце розташування, знаходить їх на карті міста, відвідує їх; відповідаючи на запитання, розповідає про них; - знає окремі відомості з історії свого населеного пункту; - вміє звернутися із запитанням до дорослого та скористатися допомогою з метою орієнтування у незнайомому місці; 	<p>Формування уявлень про сучасне життя своєї місцевості;</p> <p>збагачення уявлень про довкілля;</p> <p>збагачення словникового запасу;</p> <p>розвиток просторової орієнтації та просторово-часових уявлень;</p>

	<p>Міжміський автотранспорт та водний транспорт. Авто- та річкові вокзали (основні маршрути, розклад руху, придбання квитків, вартість проїзду).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про призначення вокзалів (портів) і основних служб; про порядок придбання квитків (купівля в касі, замовлення по телефону), зберігання багажу у камері схову; - вміє отримувати необхідну інформацію (за розкладом руху, у довідниках, по телефону, інтернету) (за допомогою дорослого); - вміє користуватися розкладом руху відповідного виду транспорту, купувати квитки у касі; звертатися до довідкового бюро вокзалу (порту) чи центрального довідкового бюро по телефону; - дотримується правил поведінки у транспорті; 	<p>розвиток комунікативних умінь;</p> <p>формування вміння виокремлювати в довкіллі привабливе, гарне, яскраве;</p> <p>вдосконалення навичок культури спілкування;</p> <p>розвиток зв'язного мовлення;</p> <p>стимулювання до опанування нових видів діяльності;</p> <p>формування умінь орієнтуватися в новій ситуації, отримувати інформацію та користуватися нею;</p>
	<p>Ринок. Роль ринку у забезпеченні населення продуктами харчування та промисловими товарами. Відділи ринку, правила торгівлі.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про призначення ринку; - знає основні відділи ринку, ціни на окремі товари, правила торгівлі на ринку; основні права споживачів; - уміє добирати покупки відповідно до своїх потреб і можливостей; ввічливо звертатися до продавця; підраховувати вартість покупок тощо (залежно від психо-фізичних можливостей учня); 	<p>формування вміння адаптуватися до нового оточення та орієнтуватися в ньому;</p> <p>формування навичок самостійної поведінки;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		<p>Засоби зв'язку. Посилки, грошові перекази (види, правила відправлення). Комп'ютер, як засіб зв'язку (інтернет).</p>	<p>- знає основні правила відправлення посилок та грошових переказів; - уміє заповнювати бланки для відправлення посилок, надписувати посылку; заповнювати бланки поштового й телеграфного переказів, вміє скористатися допомогою (зразками заповнення відповідних бланків, зверненням до інших); - уміє користуватися комп'ютером і дотримуватися правил техніки безпеки;</p>	<p>формування вміння співвідносити бажання зі своїми можливостями; формування вміння звертатися по допомогу та користуватися нею; формування умінь орієнтуватися у підприємствах, закладах та установах міста (села);</p>
		<p>Установи та організації (органи місцевого самоврядування, їх функції, відділи).</p>	<p>- має уявлення про органи місцевого самоврядування, їх основні функції; - знає адресу та місце розташування місцевої адміністрації;</p>	<p>виховання уважності та обережності; формування соціальної компетентності;</p>
		<p>Правила поведінки в громадських місцях</p>	<p>- під контролем дорослих дотримується правил поведінки в громадських місцях (правила поведінки, звертання, обслуговування; знаходження, отримання та користування інформацією тощо).</p>	<p>виховання культури поведінки в громадських місцях; виховання самостійності та відповідальності.</p>
		<p>Природа</p>		
		<p>Природні умови та багатства України. Можливості використання їх людиною.</p>	<p>- Знає та описує (з опорою на ілюстрації, опорні слова, запитання тощо) особливості природних умов в основних регіонах України;</p>	<p>Розширення обсягу пам'яті; збагачення уявлень про об'єкти живої та неживої природи;</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - знає, називає та розрізняє в природі типових представників рослинного і тваринного світу України, розпізнає їх за зовнішніми ознаками; - знає про можливості використання природних багатств людиною, усвідомлює необхідність бережливого ставлення до природи; 	<p>розвиток спостережливості;</p> <p>стимулювання пізнавального інтересу до природи;</p> <p>формування усвідомлення відповідальності за збереження природи;</p>
	Природні умови та багатства місцевості, де живе учень.	<ul style="list-style-type: none"> - знає та описує (з опорою на ілюстрації, опорні слова, запитання тощо) особливості природних умов місцевості, де проживає; - знає, називає та розрізняє в природі типових представників рослинного і тваринного світу даної місцевості, розпізнає їх за зовнішніми ознаками; - за допомогою педагога встановлює взаємозалежність між кліматом, рослинним і тваринним світом, природними умовами та заняттям населення; - за дорученням педагога веде спостереження за погодою, фіксує результати, узагальнює; - дотримується правил культурного поведіння у природі (під контролем дорослого); 	<p>розширення словникового запасу;</p> <p>формування причинно-наслідкового мислення;</p> <p>формування усвідомлення необхідності гармонійного співіснування людини та природи;</p> <p>формування вміння захищати власне здоров'я від впливу шкідливих факторів;</p> <p>формування уміння емоційно сприймати красу довкілля;</p>
	Природоохоронні заходи та участь у них.	<ul style="list-style-type: none"> - допомагає дорослим в організації природоохоронних заходів (захист зелених насаджень, годівля птахів узимку, догляд за домашніми тваринами тощо); 	

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
			<ul style="list-style-type: none"> - доглядає за кімнатними рослинами; - бере участь у сезонних роботах на пришкольніх ділянках, у саду, городі тощо; - усвідомлює необхідність підтримання чистоти та порядку на вулицях рідного міста (села), у природі, дотримується цієї вимоги (під контролем дорослого); 	<p>виховання дбайливого ставлення до довкілля;</p> <p>виховання любові до природи та рідного краю; охайності, дбайливості, працелюбності, кмітливості;</p>
		<p>Забруднення довкілля. Фактори, що негативно впливають на стан довкілля (забруднення повітря, води, землі).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює небезпеку забруднення довкілля; - знає та називає фактори, що призводять до забруднення повітря, води, землі (добрива, пестициди, промислові відходи, сміттєзвалища, вихлопні гази, масла і паливо, шумове забруднення, смог та ін.); - наводить приклади таких забруднень у даній місцевості; - знає основні способи запобігання шкідливих наслідків для власного здоров'я в результаті забруднення довкілля (споживання очищеної води, уникання перебування в загазованому середовищі тощо); 	<p>формування вміння відрізняти гарне, охайне, привабливе в природі від занедбаного, засміченого, формування навичок здорового способу життя;</p> <p>виховання дбайливого ставлення до природи;</p> <p>формування вмінь діяти під час стихійних лих та техногенних аварій (вдома, на вулиці та інших місцях);</p>
		<p>Поведінка під час надзвичайних ситуацій природного походження (град, злива, сильне</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає про порушення умов життя при виникненні стихійних лих, аварій та катастроф; - знає про типові причини виникнення 	<p>формування уміння керувати своїми почуттями, діяти розважливо та чітко;</p>

		<p>налипання мокрого снігу, ожеледь, хуртовина, мороз, снігова лавина, ранній льодостав, відрив прибережного льоду, землетрус, зсув, обвал, сильний вітер, смерч, пилова буря, підвищення рівня ґрунтових вод, пожежа); Типові моделі виходу із конкретних небезпечних ситуацій.</p>	<p>стихійних лих та техногенних аварій, про попередні ознаки стихійного лиха, що наближається; - знайомий із основними правилами поведінки під час відповідних стихійних лих та техногенних аварій (вдома, на вулиці та інших місцях); - знає про вплив екстремальної ситуації на психічний стан людини; - знає як сповіщати про надзвичайну ситуацію і викликати допомогу; - знає основні правила надання домедичної допомоги, вміє її надавати; - разом із педагогом оцінює ризик запропонованої ситуації, відшукує альтернативні виходи з неї з найменшими негативними наслідками (розробляє план дій), аналізує наслідки прийнятого рішення.</p>	<p>формування уміння визначати психофізичний стан людини, що постраждала; розвиток уміння надавати та звертатися по допомогу.</p>
5.		<p>”Я і соціум” (виховання особистості дитини як члена суспільства)</p>	<p><i>Учень:</i></p>	
		<p>Правила спілкування з людьми різного віку (однолітками, старшими, молодшими).</p>	<p>- усвідомлює необхідність різного стилю спілкування з людьми різного віку (однолітками, старшими та молодшими за віком); - під контролем педагога дотримується правил поведінки та відповідної інтонації в</p>	<p>Формування потреби у спілкуванні; формування та розвиток комунікативних навичок;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		<p>Спілкування зі знайомими та незнайомими людьми (звертання, знайомство, підтримання розмови, прощання, висловлення прохання, подяки тощо).</p>	<p>процесі спілкування з людьми різного віку; - під контролем дорослого дотримується основних правил спілкування (бути ввічливим, уважним, тактовним, стриманим, дотримуватися черговості висловлювань тощо) у власній поведінці;</p> <p>- уважно слухає співрозмовника під час спілкування; - виявляє інтерес до спілкування; - відповідає на запитання співрозмовника повними реченнями; - включається в діалог зі знайомими та незнайомими людьми (при необхідності – за умови стимулювання з боку педагога); - самостійно будує репліки-відповіді та репліки-запитання у звичних ситуаціях; - звертається до співрозмовника (педагогів, однокласників, батьків тощо) у звичних та змінених ситуаціях, висловлює прохання, побажання, подяку; - під контролем педагога звертається до співрозмовника у незвичних (незнайомих) ситуаціях у процесі розігрування ситуації, рольової гри, інсценування тощо (після попереднього аналізу ситуації та розучування реплік);</p>	<p>формування навичок мовного етикету;</p> <p>розширення кола спілкування;</p> <p>розвиток уявлень про суспільне оточення;</p> <p>збагачення та активізація словника;</p> <p>розвиток усного зв'язного мовлення;</p> <p>опанування ділового (офіційного) стилю мовлення;</p> <p>формування навичок діалогічного й монологічного усного мовлення;</p> <p>регулювання інтонаційної виразності мовлення;</p> <p>формування вміння керуватися нормами і правилами поведінки, що діють у суспільстві;</p>

		<p>Спілкування з офіційними особами.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - за завданням педагога звертається до офіційних осіб (під час екскурсій, відвідування підприємств, установ чи організацій) з метою отримання певної інформації; - знайомий із основними особливостями ділового (офіційного) стилю мовлення (усного та письмового); 	<p>формування навичок володіти собою;</p> <p>формування мотивації до спілкування українською мовою;</p> <p>становлення самостійних форм діяльності;</p> <p>удосконалення вміння планувати власну діяльність, здійснювати самоконтроль;</p> <p>формування вміння співвідносити власні бажання з реальними можливостями;</p> <p>формування адекватних домагань;</p> <p>виховання культури мовлення та спілкування;</p> <p>формування уміння уникати небезпечних ситуацій та знаходити із них вихід;</p>
		<p>Загальні відомості про особисті документи (свідоцтво про народження, паспорт громадянина України, пенсійне посвідчення інваліда, довідка про закінчення школи, довідка з місця проживання тощо). Зміст записів у документах. Умови отримання та зберігання.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає назви особистих документів, їх зміст та призначення; - вміє орієнтуватися в документі, знаходити необхідні відомості; - знає про умови отримання та зберігання документів; - вміє писати (заповнювати) ділові папери з опорою на зразок (за допомогою вчителя); 	
		<p>Визначення життєвих планів на певний період.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - формулює власні бажання та мрії; - разом із педагогом визначає власні плани на певний період (тиждень, місяць, рік тощо); - вчиться співвідносити власні бажання та реальні можливості (разом із педагогом); 	
		<p>Значення та форми соціального страхування.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає про існування системи соціального страхування населення та її значення для 	

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		<p>Захист громадян з боку держави.</p> <p>Поведінка при загрозі нападу, шантажу. Уникнення небезпечних ситуацій. Самозахист. Межі самозахисту.</p>	<p>громадян;</p> <ul style="list-style-type: none"> - знайомий із основними формами соціального страхування населення; - знає основні правила поведінки при зустрічах з хуліганями, шахраями; - розуміє існування меж самозахисту; - усвідомлює необхідність уникати небезпечних ситуацій; - знає основні шляхи виходу з небезпечної ситуації, загрози насилля; про служби, куди необхідно звертатися; - розуміє необхідність удосконалювати свої фізичні та психічні можливості з метою протистояння небезпекам. 	<p>формування мотивації до удосконалення власних фізичних та психічних можливостей;</p> <p>виховання сміливості, винахідливості, самостійності та відповідальності.</p>
6.		<p>”Я і Батьківщина” (виховання особистості дитини як громадянина держави)</p>	<p><i>Учень:</i></p>	
		<p>Органи управління державою та органи правопорядку (президент країни, Верховна Рада, міліція, суд).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про основні органи управління державою та органи правопорядку (президент країни, Верховна Рада, міліція, суд), їхні основні функції; - знає про функції держави захищати життя та гідність людини; 	<p>Поширення уявлень про державу та її функції, органи управління, правопорядку тощо;</p> <p>формування понять про норми законів України щодо захисту життя, здоров'я, майна громадян від злочинних посягань та</p>

		<p>Служби охорони громадського порядку(міліція, суд, прокуратура, адвокатура). Їх функції щодо захисту життя та гідності людини.</p> <p>Злочин і покарання. Система кримінальних покарань. Кримінальний кодекс України.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає та називає основні органи місцевого управління та правопорядку, знає їх місцезнаходження у своєму районі (місті, селі, селищі); - знайомий із поняттями "злочин" і "покарання"; - знає про існування кримінального кодексу України; знайомий зі змістом окремих статей; - усвідомлює невідворотність покарання за скоєний злочин; 	<p>покарання за скоєні злочини і правопорушення;</p> <p>збагачення уявлень про свої права та обов'язки;</p> <p>формування відповідального ставлення до виконання власних обов'язків;</p> <p>формування усвідомлення власних прав;</p>
		<p>Громадянство України. Громадянські права та обов'язки. Право людини на життя, свободу, недоторканність.</p> <p>Порушення прав людини (посягання на життя, майно, особисті речі тощо).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює себе громадянином України; - називає та розуміє основні громадянські права та обов'язки; - знайомий із основними видами порушень прав людини; - разом із педагогом визначає ситуації, в яких необхідно відстоювати свої права; 	<p>формування відповідальності за власні вчинки та поведінку;</p> <p>збагачення активного словника;</p> <p>формування громадянської самосвідомості;</p>
		<p>Відповідальність за порушення прав людини (хуліганство, крадіжки, напади, викрадення підпали).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює відповідальність за порушення прав людини; - знає основні норми законів України щодо захисту життя, здоров'я, майна громадян від злочинних посягань та покарання за скоєні злочини та правопорушення; 	<p>усунення суперечності між індивідуалістичними та громадянськими почуттями;</p> <p>виховання людської гідності;</p>
		<p>Дискримінація як обмеження прав та</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє, що таке дискримінація, розрізняє її види; 	<p>виховання непримиренності до проявів насилля;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		<p>обов'язків людини за певною ознакою. Державний захист (від насилля, рабства, катування, торгівлі людьми, у т.ч. дітьми). Конституція України. Загальна декларація ООН «Про права людини».</p>	<p>- усвідомлює наявність у кожного права на державний захист; - знає та називає основні документи, які гарантують людині захист її прав (Конституція України, Загальна декларація ООН «Про права людини»), - знає про деякі основні положення (зачитує, за допомогою педагога пояснює);</p>	<p>виховання поваги до себе та інших.</p>
		<p>Надзвичайні ситуації, що загрожують безпеці громадянина. Засоби самозахисту. Умови, за яких громадянин України може мати спеціальні засоби захисту (газові балончики, зброя).</p>	<p>- разом із педагогом визначає ситуації, які можуть загрозувати особистій безпеці людини; - знає про існування основних дозволених засобів самооборони, правила їх придбання та використання.</p>	
7.		<p>”Я і мистецтво” (виховання ціннісного ставлення до мистецтва)</p>	<p><i>Учень:</i></p>	
		<p>Основні види мистецтв (образотворче, музичне, мистецтво слова, танцю, співу, декоративно-</p>	<p>- розуміє роль мистецтва у житті людини; - розрізняє основні види мистецтв, має уявлення про специфіку кожного з них;</p>	<p>Розвиток естетичного сприймання, емоційно-образної пам'яті, елементарної творчої уяви, фантазії;</p>

	<p>ужиткове, мистецтво дизайну, архітектура, кіномистецтво, циркове мистецтво). Виконання творчих завдань.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює взаємозв'язок усіх видів мистецтва; - знає назви основних творчих професій; - виявляє зацікавленість до основних видів мистецтв; - разом із педагогом встановлює подібність і відмінність різних видів мистецької діяльності; - наводить приклади улюблених творів мистецтва (книг, картин, музики, кінофільмів, мультфільмів, циркових вистав тощо); - виконує творчі завдання педагога; 	<p>активізація емоційно-почуттєвої сфери;</p> <p>формування здатності цілеспрямовано сприймати, відчувати, правильно розуміти мистецтво;</p> <p>стимулювання до безпосередньої участі в мистецьких заходах;</p> <p>формування потреби в художньо-творчій самореалізації;</p>
	<p>Музеї мистецтва. Найвідоміші музеї мистецтва України. Пам'ятки української та світової культури. Культурні пам'ятки рідного міста (села).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про призначення музеїв мистецтва; - знає назви найвідоміших музеїв мистецтва України та рідного краю; знає, де вони знаходяться; - знає найвидатніші пам'ятки української культури, де вони знаходяться; - має уявлення про основні види мистецтва українського народу; - за допомогою педагога наводить приклади творів українського народного мистецтва (різних жанрів); - виявляє інтерес до відвідування музеїв, пам'яток української культури; дотримується правил поведінки; - виявляє бережливе ставлення до творів і виробів мистецтва; 	<p>формування навичок виконувати творчі завдання;</p> <p>формування інтересу до українського народного мистецтва, поваги до культурної спадщини України, її традицій;</p> <p>формування мотивації до відвідування закладів культури;</p> <p>формування навичок аналізу та сприймання художніх творів;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		Художні образи в різних видах мистецтва (образ природи, людини, тварини, чарівні й фантастичні, комічні образи). Відтворення художнього образу учнями (малюнок, опис, розповідь, пісня, танець, пантоміма тощо).	<ul style="list-style-type: none"> - разом із педагогом дає характеристику художнім образам (у вірші, пісні, оповіданні, на картині тощо); - разом із педагогом визначає художні засоби створення того чи іншого образу; - порівнює образи в різних видах мистецтва (за допомогою педагога); - може передати своє враження від того чи іншого твору мистецтва; - складає опис героїв твору і впізнає їх за описом, зробленим іншим (за допомогою педагога); - при виконанні завдань творчого характеру відтворює художній образ (через малюнок, опис, розповідь, пісню, танець, пантоміму тощо). 	<ul style="list-style-type: none"> формування вміння відчувати і розуміти художні образи; формування вміння сприймати та розуміти гумор; формування пізнавального інтересу до різних видів мистецтв; формування художньо-естетичного смаку.
8.		”Я і праця” (виховання ціннісного ставлення до праці)	<i>Учень:</i>	
		Типи професій. Робітничі професії. Вибір та здобуття професії. Професійно-технічне училище.	<ul style="list-style-type: none"> - знайомий із основними типами професій; - знає, чим займаються представники основних професій, де вони працюють; - знайомий із основними робітничими професіями; знає, де і ким працюють представники основних робітничих професій; 	<ul style="list-style-type: none"> Розширення уявлень про типи професій та їх представників; формування вміння співвідносити свої бажання і свої можливості;

		<ul style="list-style-type: none"> - розповідає про професію, яка подобається, про те, ким мріє стати і чому; - знає про можливості власного вибору після закінчення 9 класу (продовження навчання у школі, вступ до ПТУ, влаштування на роботу); - знає про зміст професійної підготовки в школі; - знає перелік ПТУ, які мають групи для випускників школи і професії, яким вони навчають; - знає перелік документів, необхідних для працевлаштування, зарахування в 10 клас, вступу до ПТУ; - знає порядок зарахування на навчання в ПТУ (перелік документів, необхідних для подання в прийомну комісію, терміни їх подання); 	<ul style="list-style-type: none"> - розповідає про професію, яка подобається, про те, ким мріє стати і чому; - знає про можливості власного вибору після закінчення 9 класу (продовження навчання у школі, вступ до ПТУ, влаштування на роботу); - знає про зміст професійної підготовки в школі; - знає перелік ПТУ, які мають групи для випускників школи і професії, яким вони навчають; - знає перелік документів, необхідних для працевлаштування, зарахування в 10 клас, вступу до ПТУ; - знає порядок зарахування на навчання в ПТУ (перелік документів, необхідних для подання в прийомну комісію, терміни їх подання); 	<p>формування здатності до свідомого вибору майбутньої професії;</p> <p>формування та розвиток уміння будувати життєві плани;</p> <p>формування мотивації до сумлінного виконання трудових обов'язків;</p> <p>формування та розвиток уміння орієнтуватися в нових, незнайомих ситуаціях, спілкуватися з незнайомими людьми;</p> <p>формування навичок орієнтування у формальній організації підприємства (установи), діставати необхідну інформацію та користуватися нею;</p> <p>розвиток комунікативних умінь;</p> <p>формування та розвиток правосвідомості;</p>
	<p>Робота з документами (збір необхідних довідок, написання заяви, заповнення анкети, подання документів).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає, в яких установах можна отримати необхідні документи та довідки (школа, ЖЕК, поліклініка тощо); - вміє звертатися за довідками у відповідні установи (при необхідності – з допомогою дорослих); - вміє написати заяву, скласти анкету, користуючись власними документами (з опорою на зразок); 	<ul style="list-style-type: none"> - знає, в яких установах можна отримати необхідні документи та довідки (школа, ЖЕК, поліклініка тощо); - вміє звертатися за довідками у відповідні установи (при необхідності – з допомогою дорослих); - вміє написати заяву, скласти анкету, користуючись власними документами (з опорою на зразок); 	<p>формування та розвиток уміння будувати життєві плани;</p> <p>формування мотивації до сумлінного виконання трудових обов'язків;</p> <p>формування та розвиток уміння орієнтуватися в нових, незнайомих ситуаціях, спілкуватися з незнайомими людьми;</p> <p>формування навичок орієнтування у формальній організації підприємства (установи), діставати необхідну інформацію та користуватися нею;</p> <p>розвиток комунікативних умінь;</p> <p>формування та розвиток правосвідомості;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		Спілкування з адміністрацією школи, з роботодавцями, з комісією по прийому в ПТУ.	<ul style="list-style-type: none"> - знає про наявність основних закладів та установ, їх призначення та місцезнаходження у своєму населеному пункті; - знайомий із формальною організацією підприємства (установи) (дирекція, відділ кадрів, бухгалтерія, цех чи відділ тощо); - вміє звертатися з проханням в адміністрацію школи, в прийомну комісію, до роботодавця тощо (при необхідності – з допомогою дорослого); 	<p>виховання відповідальності, вимогливості до себе, працелюбності, дисциплінованості, старанності, наполегливості, самостійності;</p> <p>виховання поваги до людини праці;</p> <p>виховання почуття обов'язку.</p>
		Працевлаштування. Трудове законодавство. Законодавство України про охорону праці.	<ul style="list-style-type: none"> - знає, куди й до кого на підприємстві (в установі) потрібно звертатися з метою працевлаштування; - знає про існування служби зайнятості, її основні функції та місце знаходження; - знає про існування Трудового законодавства та Законодавства України про охорону праці, знайомий із основними положеннями. 	

10 КЛАС

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
1	2	3	4	5
1.		”Я” (розвиток особистості дитини)		
		<p>Зовнішній вигляд людини</p> <p>Обличчя людини. Риси та вираз обличчя. Статура та постава. Форма голови, рук і ніг.</p>	<p><i>Учень:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - за питаннями педагога описує обличчя людини (основні риси та вираз обличчя); - має уявлення про індивідуальність кожного обличчя; - за питаннями педагога порівнює обличчя різних людей за основними характеристиками (з опорою на наочність); - розрізняє поняття ”частини обличчя” та ”риси обличчя”; - з допомогою педагога (з опорою на зображення у дзеркалі) визначає власні риси обличчя (форма та розмір очей, лоба, носа, підборіддя, брів, губ тощо); - з допомогою педагога описує вираз обличчя людини; - може довільно змінювати вираз свого обличчя (за завданням педагога); 	<p>Розвиток аналітико-синтетичного сприймання (довільної форми);</p> <p>актуалізація матеріалу, вивченого раніше;</p> <p>розвиток довільного запам’ятовування та відтворення інформації;</p> <p>розвиток уміння сприймати, аналізувати, узагальнювати, порівнювати, оцінювати, робити висновки;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
			<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про різні типи статури людини; - розрізняє поняття "постава" і "статура"; - дотримується правильної постви під час сидіння та ходьби (під контролем дорослого); 	<ul style="list-style-type: none"> формування здатності до висловлювання власних суджень та умовиводів; розвиток естетичних почуттів;
		Фасони та стилі одягу, взуття, головних уборів. Гардероб людини.	<ul style="list-style-type: none"> - розрізняє основні, найбільш поширені фасони жіночого, чоловічого та дитячого одягу (взуття, головних уборів); - разом із педагогом добирає фасон одягу (взуття, головного убору) відповідно до своєї статури; - з допомогою педагога розрізняє основні стилі одягу; - з допомогою дорослого добирає одяг, взуття, головний убір, аксесуари відповідно до ситуації, за призначенням, розміром, фасоном, кольором; - знає та називає основні предмети одягу (взуття, головних уборів, аксесуарів), які мають бути в гардеробі кожної людини (чоловіка, жінки, дитини); 	<ul style="list-style-type: none"> формування вміння контролювати свої бажання, емоції та дії; формування звички до здійснення самоконтролю; формування естетичного смаку; формування адекватної самооцінки; корекція відчуття неповноцінності; корекція прагнень і мотивів;
		Охайність та доречність як запорука гарного вигляду.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює необхідність виглядати охайно в будь-якій ситуації; - з допомогою педагога визначає відповідність (невідповідність) деталей одягу 	<ul style="list-style-type: none"> виховання бажання та вміння гарно виглядати;

		<p>(взуття, головного убору, зачіски, аксесуарів) тій чи іншій ситуації, тому чи іншому стилю, фасону (з опорою на наочність);</p> <ul style="list-style-type: none"> - одягається відповідно погоді та ситуації (при необхідності – з допомогою дорослого); - за допомогою педагога оцінює власний зовнішній вигляд; - намагається виглядати охайно (при необхідності – за нагадуванням дорослого); 	<p>виховання дбайливого ставлення до власних і чужих речей;</p> <p>формування особистісних якостей (охайності, стриманості, поміркованості, відповідальності, сумлінності, самостійності, самокритичності);</p> <p>виховання впевненості у собі.</p>
	Відповідальність за власний зовнішній вигляд.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює відповідальність за власний зовнішній вигляд; - разом із педагогом „комплектує” власний гардероб. 	
	Самопочуття		
	<p>Вікові особливості індивідуального розвитку підлітків та юнацтва.</p> <p>Основні показники та чинники гарного самопочуття у цьому віці.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знає про основні вікові особливості індивідуального розвитку підлітків та юнацтва (фізіологічні та психологічні); - знає основні показники та чинники гарного самопочуття у цьому віці, розуміє їх залежність; - усвідомлює користь та необхідність дотримання здорового способу життя та його позитивний вплив на самопочуття; - дотримується основних правил здорового способу життя під керівництвом дорослого; 	<p>Розширення уявлень про себе;</p> <p>формування уміння сприймати себе адекватно;</p> <p>розвиток уміння контролювати власне самопочуття;</p> <p>формування навичок та звичок самостійної поведінки;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
			<ul style="list-style-type: none"> - відчуває та усвідомлює зміни у власному самопочутті, розуміє необхідність їх контролювати; - відповідає на запитання старших (педагога, батьків, лікаря) про ознаки власного самопочуття; - вміє звернутися із запитаннями, по допомогу при будь-яких змінах у самопочутті; знає до кого можна звернутися; 	<ul style="list-style-type: none"> формування вміння передбачати наслідки власних дій і вчинків; формування вміння аналізувати ситуацію; розвиток швидкої реакції на зовнішні подразники;
		Культура статевих відносин.	<ul style="list-style-type: none"> - знає про необхідність дотримання основних моральних принципів у взаєминах чоловіка та жінки; - знає, як користуватися природними та штучними методами регуляції зачаття; - знає, до якого лікаря можна звернутися у разі необхідності; 	<ul style="list-style-type: none"> виховання культури статевих відносин; корекція спонукань, потягів; виховання вміння користуватися допомогою;
		Психічне та фізичне насилля над особистістю, відповідальність за нього. Способи захисту від насилля.	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє необхідність протистояння насильству у будь-якому прояві; - знає про основні види психічного та фізичного насилля над особистістю, правила поведінки щодо їх запобігання; - знає основні правила захисту у випадку насилля; - знає, куди й до кого можна звернутися у випадку зазнання психічного чи фізичного насилля; 	<ul style="list-style-type: none"> формування мотивації до стримування власних негативних потягів; формування усвідомлення власних особистісних якостей;

		<ul style="list-style-type: none"> - знає про відповідальність за скоєння насильницьких дій стосовно людини; 	виховання особистісних якостей (врівноваженості, уважності, обережності, спостережливості).
Людське „Я”. Характер людини (типи характеру) та можливість впливу на нього.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює свою індивідуальність та неповторність; - за питаннями педагога визначає основні риси власного характеру (як позитивні, так і негативні); - знає про можливість впливу на формування характеру людини (виховання та самовиховання). 		
Здоров'я			
Здоровий спосіб життя як умова збереження та зміцнення здоров'я. Основні правила здорового способу життя.	<ul style="list-style-type: none"> - Розуміє та пояснює поняття ”здоровий спосіб життя”; - знає основні правила здорового способу життя, усвідомлює необхідність їх дотримання; - розуміє залежність стану здоров'я та самопочуття людини від дотримання правил здорового способу життя; - дотримується правил здорового способу життя під керівництвом дорослих; - оцінює стан власного здоров'я та самопочуття; 	<p>Формування навичок і звичок здорового способу життя;</p> <p>формування позитивної мотивації щодо дотримання здорового способу життя;</p> <p>розвиток навичок спостереження за власним самопочуттям;</p> <p>розвиток аналізуючого спостереження;</p> <p>розвиток уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;</p>	
Інфекційні захворювання людей. Профілактика, боротьба з інфекціями та їх можливі наслідки для здоров'я людини.	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні види інфекційних захворювань та про можливі наслідки для здоров'я людини; - знає основні засоби профілактики та боротьби з інфекційними захворюваннями, використовує їх (під контролем дорослого); 		

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
			<ul style="list-style-type: none"> - вміє захищати себе при контактах з людиною, яка має ознаки інфекційного захворювання; 	<p>корекція та розвиток процесів узагальнення й абстрагування;</p>
		<p>Епідемії. Карантин. Правила поведінки в умовах епідемій.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знайомий із поняттями епідемія” та „карантин”; - знає про причини виникнення епідемій, шляхи їх розповсюдження та правила поведінки в умовах епідемії; - знайомий із основними профілактичними заходами щодо захисту свого здоров'я під час епідемії; 	<p>формування вміння захищати своє здоров'я від негативних впливів;</p> <p>розвиток мислення на основі формування вмінь контролювати свої дії;</p> <p>формування звички контролювати власні дії;</p>
		<p>Отруєння (речовинами рослинного походження, грибами, продуктами харчування, водою). Домедична допомога при отруєннях.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює небезпечність вживання невідомих рослин та грибів, недоброякісних продуктів харчування та води; - усвідомлює важливість дотримання оптимального режиму харчування для власного здоров'я; - утримується від вживання недоброякісних продуктів; - вміє надати домедичну допомогу при харчовому отруєнні; 	<p>збагачення активного словника;</p> <p>розвиток зв'язного мовлення;</p> <p>розвиток комунікативних навичок та вмінь;</p> <p>формування вміння уникати залучення до наркобізнесу та вживання наркотиків, алкоголю, тютюну;</p>
		<p>Негативний вплив наркотиків, тютюну та алкоголю на стан здоров'я людини.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про негативний вплив наркотиків, тютюну та алкоголю на стан здоров'я людини; - може пояснити наслідки для особистого здоров'я та здоров'я оточуючих, до яких 	<p>формування уміння орієнтуватися в незвичних ситуаціях;</p>

		<p>призводить наявність шкідливих звичок;</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає ознаки наркотичної (тютюнової, алко-гольної) залежності та до кого можна звернутися по допомогу (анонімні, соціальні служби, батьки, психологи тощо); - усвідомлює відповідальність за власне здоров'я; - піклується про збереження власного здоров'я. 	<p>формування позитивних та попередження (подолання) негативних звичок;</p> <p>виховання особистісних якостей (самостійності, відповідальності, організованості, пунктуальності, дисциплінованості, стриманості, невибагливості).</p>
	Культура поведінки		
	Товаришування і дружба.	<ul style="list-style-type: none"> - Розуміє сутність товаришування і дружби як форм моральних відносин між людьми; - розуміє сутність понять "дружба" і "товаришування"; - знає основні правила, які регулюють дружні стосунки; дотримується їх під контролем дорослого; 	<p>Формування уявлень про значення дружби і товаришування у людських стосунках;</p> <p>виховання особистісних якостей (доброзичливого та шанобливого ставлення до інших, відповідальності у дружніх взаєминах, вміння виявляти взаєморозуміння та підтримку);</p>
	Любов як прояв людського почуття.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює особистісну і соціальну сутність кохання як найвищого людського почуття; - розрізняє поняття "товаришування", "дружба", "кохання", "любов"; - знає основні форми прояву любові до рідних та близьких (слова, дії, вчинки, ставлення тощо) та вміє їх виявляти. 	<p>формування уявлень про любов як почуття, що є невід'ємною умовою людського існування;</p> <p>розвиток емоційно-чуттєвої сфери;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
				формування вміння виявляти любов до рідних та близьких людей.
		Самоідентифікація		
		Приналежність до певного роду, нації.	<ul style="list-style-type: none"> - Усвідомлює себе членом сім'ї та родини, і свій обов'язок піклуватися про неї, відстоювати її інтереси; - вміє виявляти уважність і прихильність до членів своєї сім'ї та родини (привітання зі святами, допомога тощо); - знає та вміє охарактеризувати свої обов'язки у сім'ї та родині відповідно до соціальної ролі (доньки (сина), онуки (онука), сестри (брата)); - усвідомлює та вміє охарактеризувати свої почуття до кожного з членів сім'ї та родини; - знає свою національність, усвідомлює свою приналежність до українського народу; - усвідомлює необхідність толерантного ставлення до представників іншої нації; 	<p>Розвиток самосвідомості;</p> <p>виховання інтересу до себе, своєї сім'ї та родини;</p> <p>виховання шанобливого ставлення до рідних, доброзичливості, готовності допомагати;</p> <p>виховання уважного, небайдужого ставлення до людей та їхніх почуттів;</p> <p>формування вміння реагувати на чужі радість і горе;</p> <p>виховання уміння цінувати себе як унікальну і неповторну особистість;</p>
		Оцінювання зовнішнього вигляду (власного та інших людей).	- оцінює зовнішній вигляд (власний та інших людей): визначає відповідність (невідповідність) одягу (взуття, головного убору, аксесуарів, зачіски) ситуації	

		<p>(при необхідності – за допомогою педагога);</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначає відповідність (невідповідність) розміру та стилю одягу (взуття, головного убору) у себе та в іншого (при необхідності – за допомогою педагога); - слідує за власним зовнішнім виглядом, дотримується основних вимог (при необхідності – під контролем дорослого); 	<p>розвиток уміння помічати свої чесноти і пишатися ними;</p> <p>корекція відчуття неповноцінності;</p> <p>формування елементів причинно-наслідкового та критичного мислення;</p>
	Відповідальність за власний зовнішній вигляд.	<ul style="list-style-type: none"> - добирає одяг (взуття, головний убір тощо) за розміром, призначенням, стилем; - усвідомлює свою відповідальність за власний зовнішній вигляд; - під контролем дорослого слідує за своєю поставою і ходом; - за допомогою педагога визначає, що хотілося б змінити у власному зовнішньому вигляді, чи можна і чи потрібно це робити (з опорою на запитання, наочність тощо); 	<p>надання учням можливості спрямовувати надлишок енергії (агресію, негативні емоції) у конструктивне русло, формування відповідних умінь;</p> <p>формувати вміння усвідомлювати та формулювати у словесній формі власні відчуття, думки, бажання, інтереси тощо;</p>
	Характер. Риси характеру людини.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює наявність у себе певного характеру, за допомогою педагога визначає основні риси характеру; - розуміє можливість впливу на власний характер; - за допомогою педагога визначає, що хотілося б змінити у власному характері, чи можна і чи потрібно це робити; - за допомогою педагога визначає, що саме необхідно змінити у власному характері і яким чином; 	<p>формування вміння знаходити конструктивний підхід до вирішення різних життєвих ситуацій;</p> <p>формування уміння помічати свої недоліки та адекватного ставлення до них;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		<p>Норми поведінки. Власна поведінка та відповідальність за неї.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє, що таке поведінка людини, знає основні норми поведінки та дотримується їх під контролем педагога; - розуміє відповідальність за власну поведінку; - розуміє можливість впливу на власну поведінку; - усвідомлює небезпечність безвідповідальної та необережної поведінки, розуміє (пояснює), до чого вона може призвести; - дотримується правил культурної та безпечної поведінки у різних видах діяльності та у різних ситуаціях (під контролем дорослих); 	<ul style="list-style-type: none"> формування навичок самоконтролю та адекватної самооцінки; розвиток уміння передбачати наслідки вчинків; корекція та розвиток процесів узагальнення та абстрагування; формування самостійності в діяльності; формування вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;
		<p>Оцінювання поведінки (власної та інших людей).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - за допомогою педагога дає характеристику власній поведінці в знайомих ситуаціях (на уроках, у позаурочний час, у побуті тощо), оцінює її та аргументує оцінку; - за допомогою педагога аналізує та характеризує поведінку інших, аргументує оцінку (у процесі моделювання (розігрування) заданих ситуацій, у повсякденному житті); - за допомогою педагога аналізує власні окремі вчинки та вчинки оточуючих (визначає причину і наслідок, відзначає позитивне й негативне); 	<ul style="list-style-type: none"> формування вміння аналізувати ситуацію та визначати послідовність власних дій; розвиток усвідомлення відповідальності за власні дії та вчинки;

		<ul style="list-style-type: none"> - за допомогою педагога визначає, що хотілося б змінити у власній поведінці, чи можна і чи потрібно це робити; - за допомогою педагога визначає, що саме необхідно змінити у власній поведінці і яким чином; 	<p>формування вміння передбачати наслідки вчинків (власних і чужих);</p> <p>формування адаптивних форм поведінки;</p>
	Власні бажання, думки, інтереси, переживання, емоції, відчуття.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює наявність у себе власних бажань, думок, інтересів, переживань, емоцій, відчуттів; - розуміє свою відмінність (як індивідуальності) від інших людей; - за питаннями педагога формулює свої думки, бажання, описує свої емоції та відчуття у різних ситуаціях (залежно від мовленнєвих та психоемоційних можливостей учня, з опорою на слова, малюнки та наочні матеріали), – у процесі моделювання заданих ситуацій та у повсякденному житті, у процесі пригадування життєвих ситуацій; - разом із педагогом визначають причини відповідних емоцій, відчуттів бажань тощо; 	<p>формування уміння усвідомлювати власні бажання, думки, інтереси, переживання, емоції, відчуття;</p> <p>розвиток емоційності;</p> <p>виховання відповідальності, критичного ставлення та вимогливості до себе;</p> <p>виховання слухняності та стриманості;</p> <p>виховання уважності, організованості та дисциплінованості;</p>
	Негативні почуття (гнів, дратівливість, агресія). Шляхи їх подолання.	<ul style="list-style-type: none"> - знає та називає негативні почуття, розуміє, що вони заважають бути здоровим та щасливим серед людей; - за допомогою педагога словесно описує власні негативні відчуття (емоції тощо), намагається віднайти причину; 	<p>виховання впевненості у собі;</p> <p>виховання самоповаги;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		<p>Оцінювання стану власного здоров'я, фізичного та психічного стану.</p> <p>Статева приналежність.</p>	<p>- знає про необхідність і можливість учитися управляти собою, своїми почуттями, стримувати їх негативні прояви або спрямовувати їх у конструктивне русло;</p> <p>- знає основні способи самозаспокоєння, вміє їх застосовувати;</p> <p>- знає про способи впливу на свій настрій;</p> <p>- за допомогою педагога оцінює стан власного здоров'я, фізичний та психічний стан за основними показниками;</p> <p>- з допомогою педагога визначає, що потрібно і можна змінити у власному самопочутті, яким чином це можна зробити;</p> <p>- усвідомлює себе представником певної статі;</p> <p>- знає про основні типові риси жіночого та чоловічого характеру та відповідного стилю поведінки;</p> <p>- володіє основними навичками поводження з особами протилежної статі.</p>	<p>формування вміння помічати навкруги позитивне;</p> <p>формування прагнення бути здоровою і щасливою людиною;</p> <p>виховання зваженого і толерантного ставлення до оточуючих;</p> <p>виховання самоповаги;</p> <p>виховання вміння поводитися з особами протилежної статі;</p> <p>формування усвідомлення себе як представника певної статі;</p> <p>виховання жіночності (мужності).</p>
2.		<p>”Я і родина” (виховання особистості дитини як члена родини)</p>	<p><i>Учень:</i></p>	

		<p>Шлюб і сім'я. Обов'язки членів сім'ї. Морально-етичні норми поведінки у сім'ї.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про те, що таке шлюб і сім'я; - знає основні правові та морально-етичні основи шлюбу (сімейних стосунків); - усвідомлює відповідальність подружжя у шлюбі, за виховання дітей; - разом із педагогом здійснює аналіз різних ситуацій морально-етичних стосунків між молодими людьми; - знає про обов'язки членів сім'ї, про розподіл господарчо-побутових обов'язків між членами сім'ї. - знає, як можна уникати конфліктів у сім'ї; - розуміє необхідність прислухатися до членів сім'ї та враховувати їхню думку; - розуміє необхідність уміти прощати та просити пробачення, вміє це зробити; - разом із педагогом здійснює аналіз різних сімейних ситуацій і оцінює поведінку учасників; 	<p>Формування понять про правові та морально-етичні основи шлюбу;</p> <p>сприяння усвідомленню особистих, сімейних і родинних цінностей;</p> <p>формування позитивного ставлення до сім'ї і своїх обов'язків у ній (турбота про сім'ю, її членів, відповідальне ставлення до виконання домашніх обов'язків);</p> <p>формування відповідального ставлення до створення у майбутньому своєї сім'ї та виховання дітей;</p> <p>формування вміння уникати конфліктів, йти на поступки, прощати та просити пробачення;</p>
		<p>Бюджет сім'ї. Поточні витрати (оплата проїзду, придбання предметів першої необхідності, ремонт взуття, одягу тощо). Витрати на задоволення культурних потреб (відвідування кінотеатрів, театрів, дискотеки тощо).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про складові частини сімейного бюджету, основні джерела доходів; - знає основні статті сімейних витрат; - з допомогою педагога вираховує основні сімейні витрати на місяць, планує і підраховує витрати на культурні та щоденні потреби; - має уявлення про значення і характер культурних потреб; 	<p>формування умінь аналізувати конфліктні ситуації, давати їм оцінку, знаходити взаємопорозуміння;</p> <p>виховання вміння раціонально розподіляти сімейні кошти;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		Економія у домашньому господарстві.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює значення економії в домашньому господарстві; - знає основні правила економії (врахування реальних можливостей, контроль витрат, реставрація одягу та взуття, економія електроенергії та ін.); 	виховання ощадливого ставлення до користування комунальними послугами, вміння співвідносити їх вартість із власними можливостями;
		Заощадження. Призначення заощаджень. Зберігання грошей у банку. Види вкладів.	<ul style="list-style-type: none"> - знає про призначення заощаджень та їх види, порядок вкладання грошей у банк; - знає про види і функції банків; 	<p>виховання дисциплінованості та законслухняності;</p> <p>розширення обсягу пам'яті;</p>
		Облаштування житла. Художнє оформлення інтер'єру (освітлення сучасної квартири, колір у квартирі, шпалери та художній текстиль, твори мистецтва).	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні вимоги до облаштування житла та оформлення інтер'єру (правила розташування світильників у квартирі, підбору кольору залежно від розташування та функціонального призначення кімнати, принципи розташування побутової техніки); 	<p>розвиток просторової орієнтації та наочно-образного мислення;</p> <p>виховання відповідальності за матеріальний і моральний добробут сім'ї;</p> <p>виховання естетичного смаку;</p>
		Частковий ремонт у квартирі (оздоблення стін шпалерами).	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні види шпалер та клею, способи наклеювання шпалер; - вміє раціонально підібрати шпалери та відповідний клей, готувати стіни до наклеювання шпалер, розводити клей, наклеювати шпалери; - дотримується правил техніки безпеки при користуванні електроприладами; 	<p>виховання працелюбності;</p> <p>розвиток мотивації до підтримання чистоти й порядку в оселі;</p>

		Сімейні традиції і свята.	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні сімейні традиції в організації дозвілля та відпочинку в сім'ї; - вміє підготувати святковий стіл, прибрати та прикрасити оселю до свята, зустріти та розважити гостей. 	<p>виховання гостинності та культури поведінки.</p> <p>виховання шанобливого ставлення до сімейних традицій, реліквій, домашніх свят.</p>
3.		”Я і школа” (виховання особистості дитини як учня, члена шкільного колективу)	<i>Учень:</i>	
		Поведінка в школі. Режим дня.	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює необхідність дотримання дисципліни у школі, дотримується її в процесі усіх видів діяльності; - дотримується режиму дня та загальних правил поведінки у школі, вміє розказати про них; 	<p>Виховання дисциплінованості, сумлінності та самостійності;</p> <p>формування вміння дотримуватися загальноприйнятих норм поведінки;</p>
		Організація власної діяльності (учбової, трудової, ігрової), її планування, аналіз та оцінювання.	<ul style="list-style-type: none"> - вміє планувати процес власної діяльності (учбової, трудової, у вільний час тощо); - відповідаючи на запитання педагога, звітується про виконану роботу; - разом із педагогом визначає труднощі, які виникали під час роботи; - разом із педагогом, відповідаючи на запитання, аналізує результати власної діяльності, визначає її позитивні та негативні сторони, оцінює її; - виконує доручення педагога, звітується про виконане завдання; 	<p>розвиток загальнотрудових умінь (вміння здійснювати аналіз діяльності, планувати її та здійснювати поточний та підсумковий контроль);</p> <p>формування та розвиток інтересу до навчально-пізнавальної діяльності, потреби в навчанні;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		<p>Правила товаришування.</p> <p>Громадська думка у колективі.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює, що є членом колективу класу; - вміє спілкуватися з товаришами та педагогами в урочний та позаурочний час; - дотримується правил спілкування з товаришами в урочний та позаурочний час (при необхідності – під контролем педагога); - дотримується основних правил ввічливості при спілкуванні (при необхідності – під контролем педагога); - вміє працювати (проводити дозвілля) та поводитися в колективі; - розуміє необхідність враховувати думку колективу; - вміє радіти успіхам та адекватно реагувати на невдачі (власні та товаришів); 	<p>формування культури розумової праці, поведінки та мовленнєвого спілкування;</p> <p>розвиток уміння і бажання разом спілкуватися, працювати і проводити дозвілля;</p> <p>формування бажання та вміння самостійно організовувати власну діяльність і вільний час;</p> <p>формування вміння усвідомлювати та виявляти власні бажання та інтереси;</p>
		<p>Взаємостосунки з членами шкільного колективу.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє, що є членом шкільного колективу; - знає основні правила поведінки зі старшими та молодшими членами шкільного колективу; дотримується їх; - вміє запропонувати допомогу тим, хто її потребує (за підказкою педагога); - вміє допомагати молодшим школярам, проводити з ними час (шефство над молодшими класами під керівництвом педагога); - допомагає педагогу в організації 	<p>формування уявлень про значення дружби і товаришування у людських стосунках;</p> <p>формування та розвиток комунікативних умінь;</p> <p>виховання уміння ставитись до інших доброзичливо, з повагою, бути відповідальним</p>

			навчальних та позаурочних занять (виконує відповідні дорученням педагога);	у дружніх взаєминах, виявляти взаєморозуміння та підтримку;
		Шкільне самоуправління.	- знає про існування шкільного самоуправління, його основні функції; - бере посильну участь у роботі шкільного самоуправління;	виховання культури міжособистісних стосунків;
		Історія школи. Шкільні свята і традиції.	- знає основні традиції та свята, які святкують у школі; бере участь у їх підготовці та проведенні; - знає певні відомості з історії школи; - виявляє інтерес до участі в позакласних заходах та заходах, в роботі шкільного самоуправління.	виховання відповідальності за власну поведінку; виховання шанобливого ставлення до шкільних традицій.
4		”Я і довкілля” (розвиток уявлень про довкілля, природу, формування природовідповідної поведінки)		
		Орієнтування в часі	Учень:	
		Оперування часовими поняттями.	- орієнтується в часі, одиницях часу; - вміє дізнатися про час без годинника (запитати у оточуючих, за допомогою довідкової служби, мобільного телефону тощо); - оперує часовими поняттями, застосовує основні одиниці часу в повсякденному житті;	Розвиток уміння орієнтуватися в часі, оперувати відповідними поняттями; формування та розвиток уміння встановлювати часові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля;

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
		Часові зв'язки між об'єктами довкілля.	– встановлює часові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля (при необхідності – за допомогою педагога);	виховання організованості, пунктуальності та вміння цінувати час.
		Розрахунок часу.	– за допомогою педагога розраховує час (необхідний для виконання будь-якого виду діяльності; для того, щоб дістатися до певного пункту; для вчасного прибуття на зустріч тощо).	
		Орієнтування в просторі		
		Орієнтування у школі (у домі за місцем проживання), за їх межами.	<ul style="list-style-type: none"> – Орієнтується у просторі, оперує відповідними поняттями; – самостійно орієнтується в приміщенні та на території школи, за її межами (на прогулянці, екскурсії тощо); – самостійно орієнтується в приміщенні будинку за місцем проживання, у дворі, мікрорайоні тощо; – знає власну адресу, адресу та місце знаходження школи; дорогу (маршрут) від дому до школи; транспорт, яким потрібно скористатися тощо; – вміє встановлювати просторові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля (за допомогою педагога); 	<p>Розвиток уміння орієнтуватися у просторі;</p> <p>розвиток уваги, уважності та уявлення;</p> <p>корекція та розвиток рухової сфери;</p> <p>розвиток просторової уяви;</p> <p>ознайомлення з соціально-просторовою системою;</p> <p>формування вміння орієнтуватися в незнайомих умовах;</p>

	Орієнтування в приміщеннях підприємств (торгівлі, зв'язку, медичного та побутового обслуговування населення тощо), закладів та установ.	– орієнтується в приміщеннях підприємств, установ та організацій, на їхній території (під контролем педагога);	формування вміння встановлювати просторові зв'язки між об'єктами та явищами довкілля; формування інтересу до своєї місцевості, своєї країни;
	Орієнтування в межах міста (села).	– орієнтується в межах свого міста (села): знає розташування знайомих вулиць, установ і закладів, дорогу до них та ін.; – самостійно пересувається по знайомим маршрутам міста (села) (залежно від психофізичних можливостей учня); – вміє звернутися із запитанням до дорослого та скористатися допомогою з метою орієнтування у незнайомому місці; – вміє користуватися картою міста (з допомогою педагога);	формування комунікативних навичок; виховання самостійності та відповідальності.
	Орієнтування в межах країни.	– має уявлення про розташування свого міста (села), району, області в межах України; – вміє користуватися картою України (з допомогою педагога).	
	Довкілля		
	Населений пункт, в якому проживає учень, орієнтування в ньому.	– Знає основні видатні та мальовничі місця свого населеного пункту, знає їх місце розташування, знаходить їх на карті міста, відвідує їх; відповідаючи на запитання, розповідає про них;	Формування уявлень про сучасне життя, традиції, історію своєї місцевості;

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
			<ul style="list-style-type: none"> - знає окремі відомості з історії свого населеного пункту; - знайомий із основними природними, культурними та історичними особливостями рідного міста (села), його традиціями; - орієнтується в межах свого міста (села): знає розташування знайомих вулиць, установ і закладів, дорогу до них та ін.; 	<p>формування етичної, правової, естетичної культури на традиціях духовного життя міста (села);</p> <p>збагачення уявлень про довкілля;</p> <p>розширення словникового запасу;</p>
		<p>Міський та міжміський транспорт (види транспорту, основні маршрути, розклад руху, придбання квитків, вартість проїзду тощо).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про призначення вокзалів (портів) і основних служб; про порядок придбання квитків (купівля в касі, замовлення по телефону), зберігання багажу у камері схову; - вміє отримувати необхідну інформацію (за розкладом руху, у довідниках, по телефону, інтернету) (за допомогою дорослого); - вміє користуватися розкладом руху відповідного виду транспорту, купувати квитки у касі; звертатися до довідкового бюро вокзалу (порту) чи центрального довідкового бюро по телефону; - дотримується правил поведінки у транспорті; 	<p>розвиток просторової орієнтації та просторово-часових уявлень;</p> <p>формування умінь орієнтуватися у підприємствах, закладах та установах міста (села);</p> <p>розвиток комунікативних умінь;</p> <p>вдосконалення навичок культури спілкування;</p> <p>розвиток зв'язного мовлення;</p> <p>стимулювання до опанування нових видів діяльності;</p>
		<p>Підприємства, заклади, установи та організації, їх призначення, функції</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знайомий із основними підприємствами, закладами та установами; їх призначенням, основними функціями та місцем 	

		<p>та місце знаходження (підприємства торгівлі, зв'язку, заклади культури та спорту, медичні заклади, промислові та сільськогосподарські підприємства, підприємства побутового обслуговування населення).</p>	<p>знаходження (підприємства торгівлі, зв'язку, заклади культури та спорту, медичні заклади, промислові та сільськогосподарські підприємства, підприємства побутового обслуговування населення);</p> <ul style="list-style-type: none"> - орієнтується в приміщенні відповідного закладу та на його території; - знайомий із основними видами послуг, вміє скористатися ними; - уміє обирати покупку (послугу), підраховувати вартість, культурно поводити себе; - уміє звертатися із запитаннями, проханнями до працівників різних закладів чи установ, отримувати необхідну інформацію (при необхідності – з допомогою дорослого); 	<p>формування умінь орієнтуватися в новій ситуації, отримувати інформацію та користуватися нею;</p> <p>формування уміння адаптуватися до нового оточення та орієнтуватися в ньому;</p> <p>формування навичок самостійної поведінки;</p> <p>формування вміння звертатися по допомогу та користуватися нею;</p> <p>формування соціальної компетентності;</p>
		<p>Правила поведінки в громадських місцях.</p>	<p>- дотримується правил поведінки в громадських місцях (правила поведінки, звертання, обслуговування; знаходження, отримання та користування інформацією тощо).</p>	<p>виховання культури поведінки в громадських місцях;</p> <p>виховання самостійності та відповідальності.</p>
		<p>Природа</p>		
		<p>Природні умови та багатства України. Можливості використання їх людиною.</p>	<p>- Знає та розповідає про особливості природних умов в основних регіонах України;</p> <p>- знає, називає та розрізняє в природі типових представників рослинного і тваринного світу України, розпізнає їх за зовнішні-</p>	<p>Збагачення уявлень про об'єкти живої та неживої природи;</p> <p>розвиток спостережливості;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
			<p>ми ознаками;</p> <p>- знає про можливості використання природних багатств людиною, усвідомлює необхідність бережливого ставлення до природи;</p>	<p>стимулювання пізнавального інтересу до природи рідного краю;</p> <p>формування усвідомлення єдності людини та природи;</p>
		<p>Природні умови та багатства місцевості, де живе учень.</p>	<p>- знає та розповідає про особливості природних умов місцевості, де проживає;</p> <p>- знає, називає та розрізняє в природі типових представників рослинного і тваринного світу даної місцевості, розпізнає їх за зовнішніми ознаками;</p> <p>- за допомогою педагога встановлює взаємозалежність між кліматом, рослинним і тваринним світом, природними умовами та заняттям населення;</p> <p>- за дорученням педагога веде спостереження за погодою, фіксує результати, узагальнює;</p> <p>- дотримується правил культурного поведіння у природі (під контролем дорослого);</p>	<p>розширення словникового запасу;</p> <p>формування причинно-наслідкового мислення;</p> <p>формування усвідомлення необхідності гармонійного співіснування людини та природи;</p> <p>формування вміння захищати власне здоров'я від впливу шкідливих факторів;</p> <p>формування уміння емоційно сприймати красу довкілля;</p>
		<p>Природоохоронні заходи та участь у них.</p>	<p>- допомагає дорослим в організації природоохоронних заходів (захист зелених насаджень, годівля птахів узимку, догляд за домашніми тваринами тощо);</p> <p>- доглядає за кімнатними рослинами;</p>	<p>виховання дбайливого ставлення до довкілля;</p>

			<p>бере участь у сезонних роботах на пришкільних ділянках, у саду, городі тощо;</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює необхідність підтримання чистоти та порядку на вулицях рідного міста (села), у природі, дотримується цієї вимоги (під контролем дорослого); - усвідомлює небезпеку забруднення довкілля; 	<p>виховання охайності, дбайливості, працелюбності, кмітливості;</p> <p>виховання дбайливого ставлення до природи;</p> <p>формування навичок дотримання правил техніки безпеки на природі;</p>
		<p>Забруднення довкілля. Фактори, що негативно впливають на стан довкілля (забруднення повітря, води, землі).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає та називає фактори, що призводять до забруднення повітря, води, землі (добрива, пестициди, промислові відходи, сміттєзвалища, вихлопні гази, масла і паливо, шумове забруднення, смог та ін.); - наводить приклади таких забруднень у своїй місцевості; - знає основні способи запобігання шкідливих наслідків для власного здоров'я в результаті забруднення довкілля (споживання очищеної води, уникання перебування в загазованому середовищі тощо). - знає про порушення умов життя при виникненні стихійних лих, аварій та катастроф; - знає про типові причини виникнення стихійних лих та техногенних аварій, про попередні ознаки стихійного лиха, що наближається; 	<p>формування навичок здорового способу життя;</p> <p>формування вмінь діяти під час стихійних лих та техногенних аварій (вдома, на вулиці та інших місцях);</p> <p>формування уміння керувати своїми почуттями, діяти розважливо та чітко;</p> <p>формування уміння визначати психофізичний стан людини, що постраждала;</p> <p>розвиток уміння надавати та звертатися по допомогу;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
			<ul style="list-style-type: none"> - знайомий із основними правилами поведінки під час відповідних стихійних лих та техногенних аварій (вдома, на вулиці та інших місцях); - знає про вплив екстремальної ситуації на психічний стан людини; - знає як сповіщати про надзвичайну ситуацію і викликати допомогу; - знає основні правила надання домедичної допомоги, вміє її надавати; - разом із педагогом оцінює ризик запропонованої ситуації, відшукує альтернативні виходи з неї з найменшими негативними наслідками (розробляє план дій), аналізує наслідки прийнятого рішення; 	<p>формування уявлення про глобальність екологічних катастроф;</p> <p>формування навичок життєдіяльності в умовах екологічної кризи.</p>
		<p>Екологічні проблеми довкілля. Причини їх виникнення, наслідки, шляхи подолання (збереження лісів та водойм, використання альтернативних джерел електроенергії тощо). Природоохоронні заходи даного регіону (міста, села, селища) щодо зменшення забруднення довкілля.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює небезпеку та глобальність екологічних катастроф та намагання світової спільноти вирішити екологічні проблеми; - знає основні причини їх виникнення та наслідки для людства; - знає про основні природоохоронні заходи, що допомагають зберігати природу, підтримувати екологічну рівновагу; 	

		<p>Поведінка під час надзвичайних ситуацій природного походження (град, злива, сильне налипання мокрого снігу, ожеледь, хуртовина, мороз, снігова лавина, ранній льодостав, відрив прибережного льоду, землетрус, зсув, обвал, сильний вітер, смерч, пилова буря, підвищення рівня ґрунтових вод, пожежа); Типові моделі виходу із конкретних небезпечних ситуацій.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає про порушення умов життя при виникненні стихійних лих, аварій та катастроф; - знає про типові причини їх виникнення про попередні ознаки стихійного лиха, що наближається; - знайомий із основними правилами поведінки під час відповідних стихійних лих та техногенних аварій (вдома, на вулиці та інших місцях); - знає про вплив екстремальної ситуації на психічний стан людини; - знає як сповіщати про надзвичайну ситуацію і викликати допомогу; - знає основні правила надання домедичної допомоги, вміє її надавати; - разом із педагогом оцінює ризик запропонованої ситуації, відшукує альтернативні виходи з неї з найменшими негативними наслідками (розробляє план дій), аналізує наслідки прийнятого рішення. 	
5.		<p>”Я і соціум” (виховання особистості дитини як члена суспільства)</p>	<p><i>Учень:</i></p>	
		<p>Спілкування зі знайомими та незнайомими людьми (звертання, знайомство, підтримання</p>	<ul style="list-style-type: none"> - під контролем дорослого дотримується основних правил спілкування (бути ввічливим, уважним, тактовним, стриманим, дотримуватися черговості висловлювань 	<p>Формування культури спілкування та поведінки;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		розмови, прощання, висловлення прохання, подяки тощо).	<p>тощо) у власній поведінці;</p> <ul style="list-style-type: none"> - уважно слухає співрозмовника під час спілкування; - виявляє інтерес до спілкування; - відповідає на запитання співрозмовника повними реченнями; - включається в діалог зі знайомими та незнайомими людьми (при необхідності – за умови стимулювання з боку педагога); - самостійно будує репліки-відповіді та репліки-запитання у звичних ситуаціях; - звертається до співрозмовника (педагогів, однокласників, батьків тощо) у звичних та змінених ситуаціях, висловлює прохання, побажання, подяку; - під контролем педагога звертається до співрозмовника у незвичних (незнайомих) ситуаціях у процесі розігрування ситуації, рольової гри, інсценування тощо (після попереднього аналізу ситуації та розучування реплік); 	<p>розвиток комунікативних навичок;</p> <p>формування навичок мовного етикету;</p> <p>розширення кола спілкування;</p> <p>розвиток уявлень про суспільне оточення;</p> <p>збагачення та активізація словника;</p> <p>розвиток усного зв'язного мовлення;</p> <p>опанування ділового (офіційного) стилю мовлення;</p> <p>формування навичок діалогічного й монологічного усного мовлення;</p>
		Культура спілкування та поведінки в колективі.	- дотримується основних правил спілкування та поведінки в колективі (під контролем педагога);	регулювання інтонаційної виразності мовлення;
		Спілкування з офіційними особами. Звернення в офіційні установи (ЖЕКи, соціальні	- за завданням педагога звертається до офіційних осіб (під час екскурсій, відвідування підприємств, установ чи організацій) з метою отримання певної інформації;	формування вміння керуватися нормами і правилами поведінки, що діють у суспільстві;

	<p>служби, ощадні та комерційні банки тощо).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знайомий із основними особливостями ділового (офіційного) стилю мовлення (усного та письмового); - знає про порядок звернення до офіційних установ; - знає основні шляхи отримання необхідної інформації в офіційних установах (дошка оголошень, звернення до представника установи, офіційний сайт тощо); 	<p>формування навичок володіти собою;</p> <p>формування мотивації до спілкування українською мовою;</p> <p>становлення самостійних форм діяльності;</p> <p>формування вміння управляти своєю поведінкою, передбачати можливі наслідки власної поведінки;</p> <p>удосконалення вміння планувати власну діяльність, здійснювати самоконтроль;</p> <p>формування вміння співвідносити власні бажання з реальними можливостями;</p>
	<p>Загальні відомості про особисті документи (свідоцтво про народження, паспорт громадянина України, пенсійне посвідчення інваліда, довідка про закінчення школи, довідка з місця проживання тощо). Зміст записів у документах. Умови отримання та зберігання.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає назви особистих документів, їх зміст та призначення; - вміє орієнтуватися в документі, знаходити необхідні відомості; - знає про місце та умови отримання і зберігання документів; - вміє писати (заповнювати) ділові папери з опорою на зразок (за допомогою вчителя); 	
	<p>Банківський рахунок (умови відкриття та зберігання). Ощадна книжка (пластикова картка). Банкомат.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає про місце знаходження та призначення ощадних (комерційних банків); - вміє звернутися до банку (під контролем дорослого, залежно від психофізичних можливостей учня); - знайомий із основними банківськими документами (ощадна книжка, пластикова картка); - знає про призначення банкомата; 	

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		<p>Визначення життєвих планів на певний період (навчання, робота, відпочинок, сім'я тощо).</p> <p>Події, що загрожують безпеці людини. Людина і натовп. Особливості поведінки людей у місцях масового скупчення людей (кінотеатри, стадіони, концерти, демонстрації). Поведінка у натовпі під час масових заходів, у місцях масового скупчення людей.</p>	<p>- формулює власні бажання та мрії;</p> <p>- разом із педагогом визначає власні плани на певний період (тиждень, місяць, рік тощо);</p> <p>- вчиться співвідносити власні бажання та реальні можливості (разом із педагогом);</p> <p>- знає про небезпеку перебування в натовпі, неможливість регулювання дій натовпу та людини в ньому;</p> <p>- знає про особливості психологічного стану людини в місцях масового скупчення людей;</p> <p>- знає про необхідність покинути небезпечну зону під час масових хвилювань;</p> <p>- знає про відповідальність за порушення правопорядку.</p>	<p>формування адекватних домагань;</p> <p>виховання культури мовлення та спілкування;</p> <p>виховання самостійності та відповідальності.</p>
6.		<p>”Я і Батьківщина” (виховання особистості дитини як громадянина держави)</p>	<p><i>Учень:</i></p>	
		<p>Органи управління державою та органи правопорядку (президент країни, Верховна Рада, міліція, суд).</p>	<p>- має уявлення про основні органи управління державою та органи правопорядку (президент країни, Верховна Рада, міліція, суд), їхні основні функції;</p> <p>- знає про функції держави захищати життя та гідність людини;</p>	<p>Забезпечення елементарних знань про державну владу на всіх рівнях суспільного життя, про закони країни, її Конституцію;</p>

	<p>Служби охорони громадського порядку (міліція, суд, прокуратура, адвокатура). Їх функції по захисту життя та гідності людини. Злочин і покарання. Система кримінальних покарань. Кримінальний кодекс України.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає та називає основні органи місцевого управління та правопорядку, знає їх місцезнаходження у своєму районі (місті, селі, селищі); - знайомий із поняттями "злочин" і "покарання"; - знає про існування кримінального кодексу України; знайомий зі змістом окремих статей; - усвідомлює невідворотність покарання за скоєний злочин; 	<p>поширення уявлень про державу та її функції, органи управління, правопорядку тощо;</p> <p>формування усвідомлення необхідності дотримання законів української держави, чинних правових норм;</p> <p>формування понять про норми законів України щодо захисту життя, здоров'я, майна громадян від злочинних посягань та покарання за скоєні злочини і правопорушення;</p> <p>збагачення уявлень про свої права та обов'язки;</p> <p>формування відповідального ставлення до виконання власних обов'язків;</p> <p>формування усвідомлення власних прав;</p> <p>формування відповідальності за власні вчинки та поведінку;</p> <p>збагачення активного словника;</p>
	<p>Громадянство України. Державна мова.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює себе громадянином України; - знає, що державною мовою є українська; - усвідомлює необхідність володіння державною (українською) мовою; 	
	<p>Громадянські права та обов'язки. Право людини на життя, свободу, недоторканність. Порушення прав людини (посягання на життя, майно, особисті речі тощо). Відповідальність за порушення прав людини (хуліганство, крадіжки, напади, викрадення підпали).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - називає та розуміє основні громадянські права та обов'язки; - знайомий із основними видами порушень прав людини; - разом із педагогом визначає ситуації, в яких необхідно відстоювати свої права; - усвідомлює відповідальність за порушення прав людини; - знає основні норми законів України щодо захисту життя, здоров'я, майна громадян від злочинних посягань та покарання за скоєні злочини та правопорушення; 	

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		<p>Дискримінація як обмеження прав та обов'язків людини за певною ознакою. Державний захист (від насилля, рабства, катування, торгівлі людьми, в т.ч. дітьми). Конституція України. Загальна декларація ООН «Про права людини».</p> <p>Надзвичайні ситуації, що загрожують безпеці громадянина.</p> <p>Засоби самозахисту. Умови, за яких громадянин України може мати спеціальні засоби захисту (газові балончики, зброя).</p>	<p>- розуміє, що таке дискримінація, розрізняє її види;</p> <p>- усвідомлює наявність у кожного права на державний захист;</p> <p>- знає та називає основні документи, які гарантують людині захист її прав (Конституція України, Загальна декларація ООН «Про права людини»),</p> <p>- знає про деякі основні положення (зачитує, за допомогою педагога пояснює);</p> <p>- знає про надзвичайні ситуації, за яких необхідно звертатися за допомогою до відповідних органів;</p> <p>- знає про існування основних дозволених засобів самооборони, правила їх придбання та використання.</p> <p>- вміє стисло проінформувати (за відповідним номером телефону) про характер надзвичайної ситуації.</p>	<p>формування національної самосвідомості;</p> <p>формування мотивації до спілкування українською мовою;</p> <p>усунення суперечності між індивідуалістичними та громадянськими почуттями;</p> <p>виховання людської гідності;</p> <p>виховання поваги до себе та інших;</p> <p>виховання рішучості, оптимізму;</p> <p>виховання негативного ставлення до будь-яких форм насильства;</p> <p>виховання толерантного ставлення до людей іншої національності.</p>
7.		»Я і мистецтво» (виховання ціннісного ставлення до мистецтва)	<i>Учень:</i>	
		Національні культурні традиції українського народу. Українська мова. Народні символи України.	- має уявлення про національні традиції українського народу, про національні особливості українського мистецтва, відображення в його творах народної символіки;	Формування інтересу до українського народного мистецтва, поваги до культурної спадщини України, її традицій;

		<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про красу, мелодійність і неповторність української мови та її значення в людському суспільстві; 	<p>розвиток здатності цілеспрямовано сприймати, відчувати, правильно розуміти мистецтво;</p> <p>розвиток відчуття краси рідного слова;</p> <p>стимулювання інтересу до народної творчості, прагнення брати участь у практичній художньо-естетичній діяльності;</p>
	Традиційні народні свята та обряди.	<ul style="list-style-type: none"> - знає основні народні свята та святкові обряди, традиційні народні символи (верба, калина, лелека, соловей тощо); - бере активну участь в організації та проведенні народних свят; - знає про українські обереги, повагу до них народу; 	<p>збагачення естетичних почуттів;</p> <p>удосконалення пізнавальної активності та самостійності;</p> <p>розвиток естетичного сприймання, емоційно-образної пам'яті, елементарної творчої уяви, фантазії;</p>
	Види народного мистецтва (усна та пісенна народна творчість, вишивання, художня кераміка, народна іграшка, витинання, килимарство, писанкарство, художній розпис).	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про основні види народного мистецтва, виявляє до них зацікавленість; - разом із педагогом встановлює подібність і відмінність різних видів мистецької діяльності; - наводить приклади улюблених народних творів і витворів народного мистецтва; - пояснює зміст прислів'їв, народних приказок; 	<p>формування пізнавального інтересу до різних видів народного мистецтва;</p> <p>розвиток здатності висловлювати власне ставлення до творів мистецтва;</p> <p>збагачення активного словника новими термінами;</p>
	Музеї народного мистецтва. Найвідоміші музеї народного мистецтва України. Пам'ятки української культури. Культурні пам'ятки рідного міста (села).	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про призначення музеїв народного мистецтва; - знає назви найвідоміших музеїв народного мистецтва України та рідного краю; знає, де вони знаходяться; - знає найвидатніші пам'ятки української культури, де вони знаходяться; - наводить приклади творів українського народного мистецтва (різних жанрів); - виявляє інтерес до відвідування музеїв, пам'яток української культури; дотримується правил поведінки; - виявляє бережливе ставлення до творів і виробів мистецтва; 	<p>розвиток здатності цілеспрямовано сприймати, відчувати, правильно розуміти мистецтво;</p> <p>розвиток відчуття краси рідного слова;</p> <p>стимулювання інтересу до народної творчості, прагнення брати участь у практичній художньо-естетичній діяльності;</p> <p>збагачення естетичних почуттів;</p> <p>удосконалення пізнавальної активності та самостійності;</p> <p>розвиток естетичного сприймання, емоційно-образної пам'яті, елементарної творчої уяви, фантазії;</p> <p>формування пізнавального інтересу до різних видів народного мистецтва;</p> <p>розвиток здатності висловлювати власне ставлення до творів мистецтва;</p> <p>збагачення активного словника новими термінами;</p>

№ п/п	К-сть год.	Змістовий компонент виховання	Актуальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
		Виконання творчих завдань	<ul style="list-style-type: none"> - разом із педагогом визначає художні засоби створення того чи іншого образу; - порівнює образи в різних видах мистецтва (за допомогою педагога); - може передати своє враження від того чи іншого твору мистецтва; - складає опис героїв твору і впізнає їх за описом, зробленим іншим (за допомогою педагога); <ul style="list-style-type: none"> - виконує творчі завдання педагога; - при виконанні завдань творчого характеру відтворює художній образ. 	<p>розвиток пам'яті, фантазії, самостійності при виконанні практичних художньо-творчих завдань;</p> <p>активізація емоційно-почуттєвої сфери;</p> <p>стимулювання до безпосередньої участі в мистецьких заходах;</p> <p>формування потреби в художньо-творчій самореалізації.</p>
8.		”Я і праця” (виховання ціннісного ставлення до праці)	<i>Учень:</i>	
		<p>Пошук роботи. Професія. Кваліфікація. Посада. Заробітна платня. Умови праці. Місцезнаходження підприємства (установи, організації, фірми).</p> <p>Працевлаштування. Трудове законодавство України. Прийом на роботу та звільнення. Трудова книжка. Ощадна книжка (банківська картка).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає та вміє обирати (за допомогою дорослих) основні варіанти пошуку роботи (звернення до батьків, рідних та знайомих; читання оголошень про вакансії в газетах та ін.); - знає назви газет, що публікують оголошення про вакансії; - знає основні вимоги до обраної професії; <ul style="list-style-type: none"> - вміє знаходити оголошення про вакансії, читати та розуміти його зміст; - співвідносить свої можливості виконання обраної роботи з вимогами професії (при необхідності – з допомогою дорослих); - знайомий з основними положеннями Трудового законодавства України; 	<p>Формування здатності до свідомого вибору майбутньої професії;</p> <p>формування вміння співвідносити свої бажання і свої можливості;</p> <p>формування та розвиток уміння будувати життєві плани;</p> <p>формування мотивації до сумлінного виконання трудових обов'язків;</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - знає перелік документів, необхідних під час працевлаштування та звільнення; - вміє звертатися у відділ кадрів підприємства (установи, організації, фірми) з питань працевлаштування (при необхідності – за допомогою дорослого); - знає місцезнаходження та режим роботи територіального відділення ощадбанку; - знає, які документи необхідні для отримання заробітної платні в ощадбанку; 	<p>формування та розвиток уміння орієнтуватися в нових, незнайомих ситуаціях, спілкуватися з незнайомими людьми;</p> <p>формування навичок орієнтування у формальній організації підприємства (установи), діставати необхідну інформацію та користуватися нею;</p>
	<p>Служба зайнятості: структура, функції, режим роботи.</p> <p>Загальний порядок звернення в територіальне відділення служби зайнятості. Документи, необхідні для звернення в службу зайнятості.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знає місцезнаходження та режим роботи територіального відділення служби зайнятості; - вміє користуватися інформацією про роботу служби зайнятості, ощадного банку тощо; - знайомий із порядком звернення до служби зайнятості, із переліком необхідних документів; 	<p>розвиток комунікативних умінь;</p> <p>формування та розвиток правосвідомості;</p> <p>виховання відповідальності, виголивості до себе, працелюбності, дисциплінованості, старанності, наполегливості, самостійності;</p>
	<p>Робота з документами (збір необхідних довідок, написання заяви, заповнення анкети, подання документів).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вміє заповнювати необхідні документи: анкети, особову картку, особовий листок, писати заяву тощо (з опорою на зразок, користуючись власними документами); 	<p>виховання почуття обов'язку.</p>
	<p>Взаємодія зі спеціалістами служби зайнятості, працівниками відділу кадрів підприємств (установ, організацій, фірм), працівниками ощадного банку.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вміє звертатися до служби зайнятості за консультацією та реєстрацією (за допомогою дорослого); - вміє звертатися в ощадний банк, користуватися інформацією про його роботу; - вміє відкривати рахунок в ощадбанку (за допомогою дорослого). 	

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ВИХОВНИХ ЗАНЯТЬ

I.

Моя зовнішність: "Який я є?". "Коса – дівоча краса". "Скажи мені, люстерко!". "За одягом зустрічають...". "А що мені вдягнути?" (повсякденний, святковий, спортивний одяг). "Малюємо словесний портрет (автопортрет)".

Догляд за одягом (взуттям): "Правила догляду за одягом" (взуттям, головними уборами). "А що у моїй шафі?". "Обираємо засоби догляду за одягом" (взуттям, головними уборами).

Здоров'я і самопочуття: "На зарядку–по-порядку". "Рух – це життя". "В здоровому тілі – здоровий дух". "Чистота–запурука здоров'я". "Сніданок з'їж сам, обід розділи з другом, а вечерю віддай ворогу". "Шкідливі звички – не для нас". "Фізичне загартування школярів". "Здоровий спосіб життя". "Швидка допомога".

Культура поведінки: "Азбука спілкування". "Чарівні" слова". "Поведінка у громадських місцях". "Йдемо до театру". "Мене запросили у гості". "Вчимося слухати". "Чому мій друг сумує?". "Вчинки та їх наслідки". "Твої життєві правила".

Я: "Я і моя родина". "Хто ти?". "Чи любиш ти себе?". "Чи можна змінити характер?". "Про що я мрію?". "Сам собі вихователь". "Я – джентльмен".

II.

Моя сім'я: "У колі сім'ї". "Наші обов'язки". "Ремонтуюмо квартиру". "Сімейні реліквії". "Шануймо старших!". "Предки та нащадки". "Святкуємо Різдво!".

III.

Я – учень: "Хороші та погані оцінки". "Учнівські обов'язки". "Твої права". "Вчимося оцінювати себе". "Відповідальність та безвідповідальність". "А у нас сьогодні свято!". "Вчись учитись, щоб уміти трудитись". "Мої досягнення".

IV.

Я і довкілля: "День плюс ніч – дорівнює доба". "Як усе встигнути?". "Погода сьогодні, вчора, завтра". "Моя адреса". "Місто, в якому я живу". "Подорож країною професій". "Моя майбутня професія". "Природа навколо нас". "Подорожуємо містом". "Міський (міжміський, водний тощо) транспорт". "Правила поведінки на дорозі". "Правила поведінки у громадських місцях". "Я – покупець". "Я – мандрівник". "Рослини рідного краю". "Тваринний світ твого краю". "Поведінка тварин у різні пори року". "Допомога птахам (тваринам, рослинам)". "Бережімо природу!".

V.

Я і соціум: "Чи вмію я спілкуватися?". "Читаємо разом". "Розкажи історію". "Як я провів свої канікули". "Як уникнути конфліктів?". "Чарівні слова". "Мої бажання". "Бажання та можливості". "Мої мрії". "Що таке небезпека?". "Плануємо дозвілля".

VI.

Я і Батьківщина: "Наша рідна мова". "Країна, в якій я живу". "Наші "сусіди". "Столиця нашої держави". "Співаємо українські пісні". "Народні звичаї та прикмети". "Як жили наші предки?". "Я – українець!". "Я, ти, він, вона – усі ми різні". "Кого називають патріотом?". "Мої права та обов'язки". "Злочин і покарання".

VII.

Я і мистецтво: "Музика поруч із нами". "Краса природи в пісні та слові". "Малюємо (танцюємо) настрій". "Моя улюблена книжка (вірш, пісня, кінофільм тощо)". "Йдемо до театру (музею, цирку, на виставку тощо)". "Краса побуту". "Мої улюблені письменники (поети, художники, актори тощо)".

VIII.

Я і праця: "Умілі руки". "Що я вмю робити?". "Коли я виросту". "Як організувати себе?". "Ціна однієї хвилини". "Професія моїх батьків". "Подарунки до свят". "Бути економним". "Прибираємо оселю". "Зустрічаємо гостей". "Як правильно сервірувати стіл?". "Не відкладай на завтра те, що можеш зробити сьогодні". "Допомагаємо старшим".

ФОРМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ

Словесні форми роботи:

- Повідомлення (проблемне, пошукове, дискусійне).
- Інформація.
- Збори (класні, шкільні).
- Розповіді.
- Бесіди (індивідуальні, групові, колективні; прогнозуючі, непередбачувані).
- Диспути.
- Класні години.
- Зустрічі (з працівниками школи, з батьками, із цікавими та видатними людьми, із випускниками школи).
- Уроки пам'яті.
- Уроки народознавства.
- Колективні читання (співи, перегляд фільмів, прослуховування музики).
- Розповіді за творами живопису.
- Вечори запитань і відповідей.
- Прослуховування й обговорювання радіо й телепередач.
- Вечори поезії.
- Усні журнали.
- Літературні вікторини.
- Конкурси на краще знання поезії, літературних творів.
- Розв'язування кросвордів, ребусів, чайнвордів, відгадування загадок.
- Заочні мандрівки.

Практичні (діяльнісні) форми роботи:

- Екскурсії.
- Спостереження (за поведінкою птахів, тварин, людей; за сезонними змінами в природі, житті людей, рослин, тварин тощо).
- Тематичні ранки і вечори, українські вечорниці.
- Вечори відпочинку.
- Туристичні походи (подорожі).
- Спартакіади (спортивні ігри, змагання).
- Олімпіади.
- Конкурси (художньої самодіяльності, дитячих малюнків, малюнків на асфальті, декламаторів, художників, фантазерів).
- Уроки етикету (розбір та програвання ситуації за подіями із життя школярів, за складними випадками з життя).
- Заняття – практикуми.
- Шефство (допомога молодшим, інвалідам, людям похилого віку).
- Догляд за пам'ятниками (могилами видатних людей).
- Участь у відновленні історичних пам'яток, відродженні й розвитку народних промислів.
- Організація чергування у класі та школі.
- Організація учнівського самоврядування.
- Практичні роботи (по догляду за одягом, взуттям, кімнатними рослинами; ведення календаря природи тощо).
- Виготовлення поробок (із паперу, пластиліну, картону тощо).
- Ремонт книг шкільної бібліотеки.
- Пошукова діяльність (збирання матеріалу про історію школи, села, міста; про архітектуру, побут, ремесла рідного краю).
- Організація шкільного музею (куточка природи, української світлиці).

Ігри:

дидактичні:

- на розвиток уваги, наслідування, засвоєння дій за зразком;
- на розвиток моторики рук;
- на розвиток зорового сприймання (форми кольору, величини, цілісного образу предмета; простору та орієнтування в ньому);
- на розвиток тактильно – рухового сприймання;
- на розвиток слухового сприймання (мовленнєвого та немовленнєвого);
- на формування та розвиток емоційного спілкування з дорослими та ровесниками;
- на розвиток мислення (перехід від сприймання до мислення; від сприймання до узагальнення; від сприймання до наочно – образного та елементів логічного мислення);
- на розвиток мовлення (мовленнєвого та емоційного спілкування).
- за встановленими правилами (настільні, рухливі, хороводні, спортивно-змагальні).

- творчі (конструкторські, ігри – драматизації, ігри – жарти, ігри – розіграші,
- ігри – вправи, ігри – подорожі).

Наочні форми роботи:

- Тематичні стенди.
- Виставки.
- Вітрини.
- Шкільні музеї.
- Кімнати й зали.

Інтерактивні форми роботи:

- Інсценізації.
- Групові дискусії.
- Соціально-рольові ігри та вправи.
- Вправи-тренінги.

ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ ВИХОВАНOSTІ УЧНІВ

Оцінювання результатів виховної роботи має ґрунтуватися на позитивному принципі, що передусім передбачає врахування рівня досягнень та успіхів учня, а не ступеня його невдач.

Виховання – це планомірний і цілеспрямований вплив на свідомість і поведінку особистості з метою формування відповідних установок, понять, принципів, ціннісних орієнтацій, що забезпечують необхідні умови для її розвитку, підготовки до суспільного життя і трудової діяльності. Ідеальним результатом виховання вважається такий моральний розвиток особистості, при якому збігаються рівні розвитку моральної свідомості і моральної поведінки, коли вчинки, лінія поведінки учнів співпадають із їхніми поглядами, свідомістю, переконаннями.

Результати виховання знаходять конкретне виявлення в певному рівні вихованості школярів, у формуванні у них певних якостей особистості, в тих змінах, які відбуваються в їхній свідомості та поведінці. Під **рівнем вихованості** розуміємо наявність відповідних знань та стійких навичок і вмій застосовувати ці знання в практиці повсякденної поведінки. Отож, рівень вихованості учнів виявляється, перш за все, у стійких навичках поведінки, у їхніх вчинках і діях, життєвій позиції; у ступені сформованості у них, відповідно до вікових можливостей, найважливіших якостей особливості, які є показниками вихованості. З них такими, що складають основу розвитку всіх інших якостей, можна визначити наступні: доброта, порядність, чуйність, відповідальність, працелюбність, людяність, гідність, патріотизм, культура поведінки (див.табл.1).

Особистісні якості та основні показники їх прояву

Якості особистості	Основні показники прояву
Доброта	<ul style="list-style-type: none"> - любов, повага та шанобливе ставлення до людей, своєї родини; - доброзичливість; - щедрість, готовність поділитися з іншими; - готовність допомагати; - терпіння;
Порядність	<ul style="list-style-type: none"> - чесність, правдивість, щирість, відвертість; - виконання обіцянок; - визнання власних помилок; - повага до інтересів інших; - дбайливе ставлення до власного і чужого майна; - совість (здатність до морального самоконтролю, самооцінка власних вчинків і виявлення моральної самосвідомості особистості); - справедливість;
Чуйність	<ul style="list-style-type: none"> - уважне, небайдуже, шанобливе ставлення до людей та їхніх почуттів; - співчуття та співпереживання, реагування на чужі радість і горе; - турбота, піклування про оточуючих; - взаєморозуміння; - зацікавленість, небайдужість ставлення до подій життя;
Відповідальність	<ul style="list-style-type: none"> - сумлінне виконання обов'язків; - вірність даному слову; - свідоме ставлення до будь-якої справи; - пунктуальність, обов'язковість; - здатність завершувати розпочату справу; - дисциплінованість; - почуття обов'язку;
Людяність	<ul style="list-style-type: none"> - доброзичливість, повага й довіра до людей; - вірність, чесність, гуманізм у стосунках; - уважність та витримка під час спілкування; - щиросердя, душевність; - товариськість;
Працелюбність	<ul style="list-style-type: none"> - любов до праці; - цілеспрямованість, наполегливість, уважність; - активність; - вміння працювати в колективі; - вміння організувати діяльність; - старанність;
Гідність	<ul style="list-style-type: none"> - здатність до адекватної самооцінки; - впевненість у собі;

	<ul style="list-style-type: none"> - повага до себе й інших; - витримка, вміння контролювати свої емоції; - толерантність, терпимість у стосунках із людьми;
Культура поведінки	<ul style="list-style-type: none"> - скромність, простота у поведженні; - ввічливість, чемність, гостинність; - вміння спілкуватися (комунікативність); - дотримання правил етикету (форми звертання та привітання, поведінка в громадських місцях, манери, одяг); - вміння жити в суспільстві;
Патріотизм	<ul style="list-style-type: none"> - любов та відданість Батьківщині; - шанобливе ставлення до її історії й культури; - дбайливе ставлення до рідної природи, рідного краю; - знання і виконання законів держави (законослухняність); - готовність захищати інтереси Батьківщини та свого народу; - гордість за державу; - інтерес до політичного життя суспільства; - мужність, сміливість; - рішучість; - оптимізм; - інтернаціональні почуття; - коректне ставлення до людей іншої нації.

Вивчення стану вихованості учнів є важливим з огляду на те, що виховна діяльність повинна не просто дати дитині суму відповідних знань, навичок та вмінь, а сформувати її життєву компетентність як загальну здатність, що базується на сформованих у неї навичках та звичках соціальної поведінки, і яка гарантує адаптацію до життя, здатність орієнтуватися в ньому, адекватно реагувати на явища, події, людей.

З'ясування рівня вихованості учнів відбувається в процесі контролю. Контроль за особистісним розвитком вихованців забезпечує зворотний зв'язок між педагогом – вихователем і учнями і здійснюється у формі оцінних суджень та висновків.

Об'єктами контролю та оцінювання в процесі виховання особистісного розвитку та ступеня вихованості учнів повинні стати: засвоєння відповідних понять та емоційно – ціннісних рис особистості, значущих для життєдіяльності в суспільстві, готовність та здатність діяти у відповідності з нормами моралі.

Основними функціями оцінювання стану вихованості учнів з особливостями психофізичного розвитку є:

- **контролююча**, яка передбачає визначення рівня досягнень окремого учня (групи, класу), з'ясування рівня особистісного розвитку, що дає можливість педагогу проектувати завдання виховання на кожному етапі розвитку дитини, здійснюючи особистісний підхід з урахуванням структури дефекту, індивідуальних особливостей кожного школяра, добираючи методи педагогічного виховного впливу відповідно віку;

- **діагностико-коригуюча**, яка зумовлює правильний облік та об'єктивну оцінку результатів виховних впливів на школярів, одержання повної картини психічного та особистісного розвитку дитини, її спонукань, прагнень, намірів, бажань, інтересів, окремих вчинків і поведінки в цілому, їхні мотиви; передбачає з'ясування причин труднощів у взаємостосунках та відхилень в індивідуальній поведінці, внесення коректив у діяльність учня і педагога, спрямованих на усунення ускладнень; дає змогу конкретизувати цілі, тактику й стратегію виховної роботи з колективом, диференційовано підійти до учнів з різними рівнями вихованості;
- **стимулюючо-мотиваційна**, що визначає спеціальну організацію оцінювання стану особистісного розвитку учнів, коли його проведення стимулює відчуття особистісної та суспільної значущості дитини у межах її потенційних можливостей на даний період життєдіяльності, активізує процес оволодіння суспільно заданими нормами, орієнтує учня лише на навчально-виховні досягнення, "викреслюючи" із його свідомості первинну ваду і спричинені нею соціальні та психічні ускладнення;
- **розвивально-виховна**, що полягає у формуванні та розвитку комплексу відповідних особистісних якостей, вміння застосовувати прийоми контролю та самоконтролю поведінки.

При визначенні стану вихованості учнів повинні аналізуватися:

- 1) ступінь сформованості пізнавального компонента становлення моральних якостей (відповідних знань, поглядів, переконань, ідеалів, світогляду);
- 2) ступінь сформованості емоційного компонента становлення моральних якостей (емоційно-особистісного ставлення до явищ навколишнього світу, починаючи від простого сприйняття, готовності реагувати і аж до засвоєння ціннісних орієнтацій і ставлень; сформованість відповідних інтересів і нахилів, почуттів, ставлень, усвідомлення й виявлення їх у практичній діяльності);
- 3) ступінь сформованості поведінкового компонента становлення моральних якостей (застосування відповідних знань, навичок, умінь у різних життєвих ситуаціях, досвід самостійної діяльності).

Основними параметрами сформованості змістового компонента можуть слугувати повнота, адекватність, усвідомленість знань; емоційного компонента – характер ставлення до норм моралі, його стійкість і дієвість; поведінкового – повнота й стійкість застосування знань про норми моралі у поведінці.

Програма вивчення учнівського колективу.

1. Загальна характеристика класу.

Загальний розвиток учнів, рівень їхньої пізнавальної діяльності, успішність і працездатність. Інтерес до громадських справ і виконання громадських доручень.

2. Згуртованість класного колективу.

Ставлення учнів одне до одного, до шкільних справ. Бажання і вміння разом спілкуватися, працювати і проводити дозвілля. Ставлення хлопчиків до дівчаток і дівчат до хлопців. Здатність і бажання захищати членів свого колективу. Реагування школярів на успіхи і невдачі кожного із членів колективу і класу в цілому.

3. Організованість класного колективу.

Вміння учнів самоорганізуватися для виконання колективних справ;

розподіляти між собою роботу; організовано виконувати доручення та розпорядження.

4. Громадська думка у класному колективі.

Вчинки школярів, які схвалюються або засуджуються членами колективу класу. Яким чином виявляються схвалення чи осуд. Наявність (відсутність) розбіжності між словами і вчинками учнів.

5. Характер товариських стосунків у колективі.

Наявність дружніх стосунків між учнями в школі та поза її межами. Яким чином виявляються дружні стосунки (уважність до товариша, допомога, взаємодопомога тощо). Вміння виявляти вимогливість до своїх друзів та бачити їхні недоліки (яким чином це виявляється). Ставлення учнів класу до тих, хто гарно навчається, невстигаючих, дезорганізаторів, товаришів із фізичними вадами тощо.

6. Зв'язок класного колективу із загальношкільним.

Володіння інформацією про те, що відбувається в школі та в інших класах. Характер виконання колективом класу загальношкільних доручень (постійно чи епізодично). Зв'язок учнів класу із учнями інших класів. Участь у загальношкільних заходах.

Схема аналізу виховного заняття.

I. Загальні відомості.

1. Клас (група).
2. Прізвище, ім'я та по-батькові (класного керівника, організатора заходу).
3. Тема (назва) заняття.
4. Мета заняття.
5. Основні виховні завдання.
6. Форма проведення.
7. Хто залучається до проведення заняття.

II. Підготовка до заняття.

1). Підготовка вихователя:

- форма, місце проведення заняття та їх доцільність;
- чіткість поставленої мети і визначених завдань;
- структура заняття;
- врахування вікових, індивідуальних особливостей учнів, а також їхніх пізнавальних можливостей.

2). Підготовка школярів:

- залучення дітей до участі в підготовці заняття;
- готовність до сприймання і засвоєння програмного змісту заняття.

III. Хід заняття.

1). Організація:

- актуальність теми;
- готовність дітей до проведення заняття;
- чіткість поставленого перед дітьми завдання;
- чіткість, цілеспрямованість і доцільність дій педагога;
- злагодженість дій педагога і учнів.

2). Основна частина:

- відповідність змісту програмним вимогам;
- відповідність ходу заняття поставленій меті;
- реалізація окреслених виховних завдань;
- раціональність у доборі фактів і питань, що хвилюють учнів; зв'язок їх із життям класу, школи, міста (села), району тощо;
- послідовність етапів заняття;
- методи і прийоми, використані вихователем у ході заняття;
- співвідношення вербальних і практичних форм діяльності;
- наявність всебічного аналізу моральної ситуації та моральної оцінки вчинку (літературних героїв, персонажів, самих учасників подій тощо);
- наявність та продуктивність етапу з'ясування зовнішніх дій і їх внутрішніх мотивів, умов і обставин їх здійснення тощо;
- наявність та продуктивність етапу визначення морального правила.

3) Заклучна частина:

- форма закінчення заняття;
- оцінювання діяльності учнів;
- психологічний стан учнів;
- результативність проведеного заняття.

IV. Висновки і рекомендації.

Зразок календарного та щоденного плану виховної роботи

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВИХОВАННЯ ГРУПИ

Розділ	Тема змісту виховання	Осн. виховні завдання	Осн. поняття	Форми і тематика занять		Види діяльності учнів	Терміни проведення занять	Інд.робота з учнями	Робота з батьками
				Форми	Тематика				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

РОЗКЛАД ПОЗАКЛАСНИХ ЗАНЯТЬ НА ТИЖДЕНЬ

Час дня	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця
До самопідготовки	1. Пішохідна прогулянка - 1 год. 2. Розповідь – 30 хв.	Екскурсія – 1 год.30 хв.	1. Праця – 1 год. 2. Групові ігри – 30 хв.	1. Тематична прогулянка – 1 год. 2. Сюжетно-рольова гра – 30 хв.	1. Фізкультурно-оздоровче заняття – 45 хв. 2. Дидактична гра – 45 хв.
Після самопідготовки	1. Позакласне читання – 30 хв. 2. Заняття з побутової праці – 30 хв.	1. Образотворча діяльність – 30 хв. 2. Сюжетно-рольова гра – 30 хв.	1. Організаційний час – 30 хв. 2. Заняття предметно-практичною діяльністю – 30 хв.	1. Бесіда – 30 хв. 2. Заняття з правознавства – 30 хв.	

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
5 клас	8
6 клас	30
7 клас	62
8 клас	93
9 клас	124
10 клас	157
Орієнтовна тематика виховних занять	190
Форми виховної роботи з учнями.....	191
Оцінювання стану вихованості учнів.....	193

Навчально-практичне видання

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Інститут спеціальної педагогіки НАПН України
ВГСПО «Національна Асамблея інвалідів України»**

ПРОГРАМИ

**для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів
для розумово відсталих дітей**

ВИХОВНА РОБОТА

5 – 10 класи

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту України*

Фінансування видання здійснено за рахунок видатків Державного
бюджету України на підтримку діяльності всеукраїнських
громадських організацій інвалідів